

Załącznik do Uchwały
Nr
Rady Powiatu Wejherowskiego
z dnia

**POWIATOWY PROGRAM
WSPARCIA OSÓB
STARSZYCH
NA LATA 2019 – 2023**

SPIS TREŚCI

I. Wprowadzenie.....	2
II. Rekomendacja dla Powiatowego Programu Wsparcia Seniorów w powiecie wejherowskim na lata 2019 – 2023.....	3
III. Sytuacja seniorów w powiecie wejherowskim.....	4
IV. Wyniki badań jakościowych.....	24
4.1. Charakterystyka społeczno-demograficzna respondentów.....	24
4.2. Stan zdrowia osób starszych powiatu wejherowskiego.....	25
4.3. Zadowolenie z życia osób starszych w powiecie wejherowskim.....	27
4.4. Stosunek seniorów w powiecie wejherowskim do starości.....	29
4.5. Sytuacja materialna osób starszych w powiecie wejherowskim.....	30
4.6. Aktywność życiowa i samodzielność osób starszych.....	32
4.7. Korzystanie z pomocy przez osoby starsze w powiecie wejherowskim.....	46
4.8. Najważniejsze cele życiowe osób starszych.....	51
4.9. Przemoc wobec starszych osób.....	53
V. Analiza SWOT.....	59
VI. Cele i zadania.....	61
VII. Realizatorzy programu.....	67
VIII. Źródła finansowania.....	67
IX. Monitoring i ewaluacja.....	67
SPIS TABEL.....	69
SPIS WYKRESÓW.....	70
Załącznik – Ankietabadawcza.....	72

I. Wprowadzenie.

Zadaniem własnym Powiatu zgodnie z art. 19 ust 16 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U z 2018 r poz. 1508) jest podejmowanie działań wynikających z rozeznanych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.

Powiatowy Program Wsparcia Seniorów w Powiecie Wejherowskim na lata 2019 – 2023 stanowi część polityki społecznej Powiatu zgodnie z I priorytetem Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2013 – 2020 tj. *„Stworzenie zintegrowanego systemu wsparcia dla osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym zapewniającego właściwe warunki do życia i rozwoju rodziny w Powiecie Wejherowskim”* w tym *wspieranie inicjatyw, mających na celu zwiększenie aktywności życiowej i społecznej osób starszych.* Program ma na celu tworzenie warunków do działań promujących aktywność seniorów w aspekcie społecznym, edukacyjnym, kulturalno – rekreacyjnym oraz zwiększenia dostępności do usług socjalnych.

Zagadnienia związane ze starzeniem się społeczeństw znajdują odzwierciedlenie w aktach prawa międzynarodowego i krajowego. Według prognoz Departamentu Spraw Ekonomicznych i Społecznych ONZ Polska będzie w 2060 roku najstarszym pod względem mieszkańców krajem w Europie. Odsetek osób w wieku 60+ będzie wynosił ponad 36%. Według Banku Światowego obecnie w Polsce 16% ludności to osoby powyżej 60 roku życia, w województwie pomorskim 15 % , w powiecie wejherowskim 12%. Według prognoz w 2050 roku w naszym, powiecie seniorzy stanowiąc będą ponad 25% ogółu mieszkańców.

Prognozy demograficzne zmuszają do podejmowania działań nie tylko o charakterze pomocowym w aspekcie opiekuńczym czy socjalnym, ale również w aspekcie utrzymania wysokiej aktywności społecznej, zdrowotnej, zawodowej i edukacyjnej seniorów, co w dobie szybkiego rozwoju technicznego i społecznego pozwoli na samodzielność i sprawność seniorów na miarę obecnych wymagań cywilizacyjnych.

Do opracowania niniejszego Programu Zarząd Powiatu Wejherowskiego powołał Zespół, w skład którego weszli przedstawiciele: Starostwa Powiatowego w Wejherowie, ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu wejherowskiego, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wejherowie, organizacji pozarządowych aktywnie działające na rzecz osób starszych.

Uwzględniono w programie wytyczne ustawy z dnia 11 września 2015 roku o osobach starszych (Dz. U z 2015 poz. 1705), Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014 – 2020 przyjęte Uchwałą nr 238 Rady Ministrów 24 grudnia 2013 roku (Dz. U z 2014r poz. 114) oraz Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2013 – 2020.

Założenia do niniejszego programu opracowano w oparciu o dane statystyczne dotyczące seniorów zamieszkujących na terenie powiatu wejherowskiego oraz na podstawie

przeprowadzonych badań jakościowych wśród mieszkańców powiatu wejherowskiego w wieku 65+, które zostały zlecone przez samorząd powiatowy. Wykorzystano także badania przeprowadzone przez GUS w 2015 roku, które przedstawiono w raporcie „Jakość życia seniorów w Polsce” oraz badania uzyskane z Banku Światowego prowadzone w 2018 roku w zakresie opieki nad osobami starszymi również w powiecie wejherowskim.

II. Rekomendacja dla Powiatowego Programu Wsparcia Seniorów w powiecie wejherowskim na lata 2019 – 2023.

Tworzenie warunków dla aktywności i pełnoprawnego uczestnictwa w życiu społecznym uwzględniono w aktach o zasięgu międzynarodowym jak i krajowym.

Zgromadzenie Ogólne ONZ w 1991 roku przyjęło rezolucję nr 46/91 zawierającą zasady działania na rzecz osób starszych i zobowiązującą rządy do uwzględnienia w krajowych planach, działań na rzecz seniorów w zakresie uczestnictwa w życiu społecznym, niezależności, opieki, samorealizacji i godności .

Rada Europy w 2014 roku przyjęła „ Rekomendacje Komitetu Ministrów dla Państw Członkowskich” w sprawie promocji praw seniorów w tym godności, pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, kulturalnym, edukacji oraz życiu publicznym, prawa do profesjonalnej opieki i poradnictwa.

Celem polityki senioralnej w Polsce jest „ *wspieranie i zapewnienie możliwości aktywnego starzenia się w zdrowiu oraz możliwości prowadzenia w dalszym ciągu samodzielnego , niezależnego i satysfakcjonującego życia, nawet przy pewnych ograniczeniach funkcjonalnych*”. Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014-2020 odnoszą się do takich aspektów życia seniorów jak: zdrowie i samodzielność, bezpieczeństwo, aktywność zawodowa, aktywność edukacyjna, społeczna i kulturalna oraz relacje międzypokoleniowe. W celu realizacji założeń polityki Państwa wobec seniorów, Rada Ministrów Uchwałą nr 237 z dnia 24 grudnia 2013 roku przyjęła „ Rządowy Program na Rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014 - 2020”, w ramach którego podmioty określone w art. 3 ustawy o pożytku publicznym i wolontariacie mogą samodzielnie lub w partnerstwie z jednostkami samorządu terytorialnego aplikować o dofinansowanie do realizacji działań na rzecz środowiska seniorów w czterech priorytetach tj. edukacji, aktywności osób starszych w tym integracji międzypokoleniowej, partycypacji społecznej i usług społecznych dla seniorów.

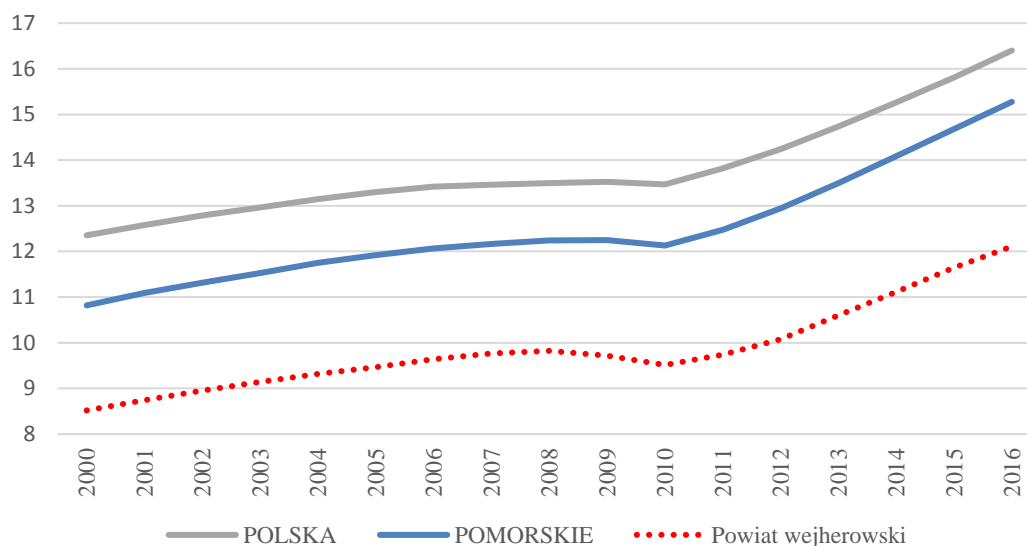
Powyższe uregulowania prawne są podstawą do wdrożenia powiatowego systemu wsparcia seniorów oraz rekomendacją do podjęcia zintegrowanych interdyscyplinarnych działań w zakresie kreowania polityki senioralnej w powiecie.

III. Sytuacja seniorów w powiecie wejherowskim.

Zespół ds. opracowania niniejszego programu dokonał diagnozy ilościowej problemów osób starszych w oparciu o dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego, informacje pozyskane z gminnych i miejskich ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu wejherowskiego w zakresie udzielonego wsparcia finansowego i pozafinansowego w latach 2013-2017, danych dotyczących wsparcia instytucjonalnego będących w dyspozycji PCPR w Wejherowie oraz informacji uzyskanych z Banku Światowego w zakresie opieki długoterminowej w Polsce.

Dane statystyczne i prognozy GUS pokazują, że populacja osób starszych w Polsce sukcesywnie wzrasta od 2010 roku, tendencja ta utrzymuje się również w województwie pomorskim jak i powiecie wejherowskim.

Wykres 1. Populacja seniorów w latach 2010-2016.

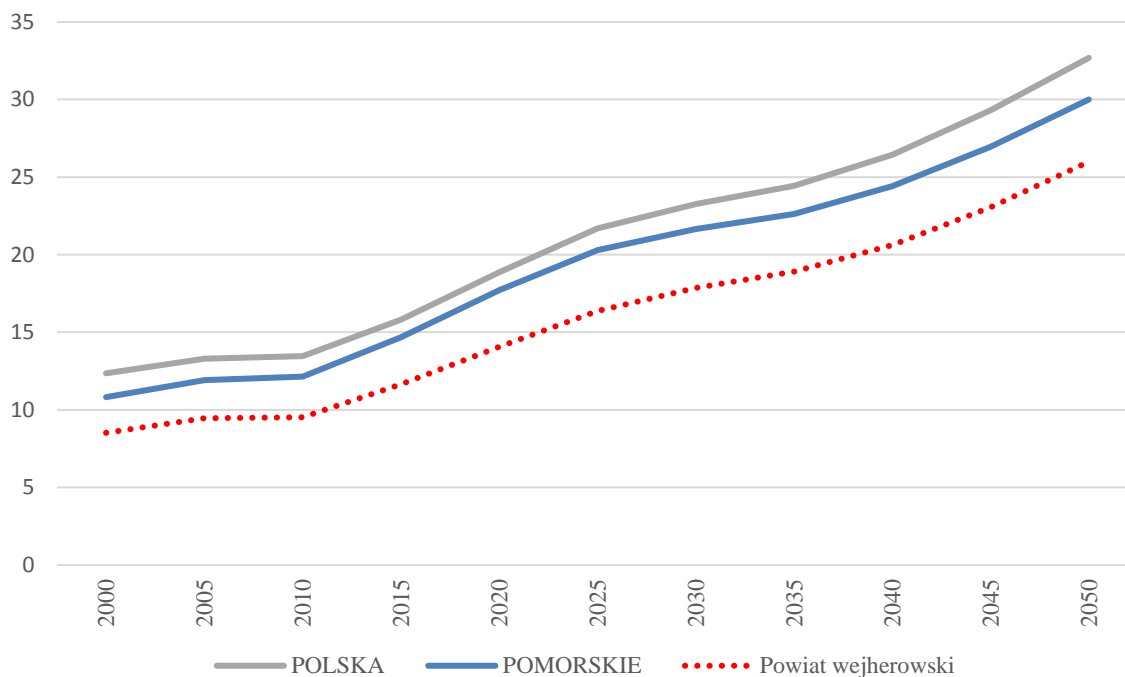

Źródło: GUS BDL

W 2017 roku powiat wejherowski wg danych GUS liczył 213.833 mieszkańców z czego 12,62% to osoby powyżej 65 roku życia (26.988 osób). Większą grupę seniorów w powiecie stanowią kobiety -15.555 osób (tj. 14,40% ogółu kobiet w powiecie i 7,26% mieszkańców) , mężczyźni to 11.433 osób (10,81% ogółu mężczyzn i 5,35% mieszkańców). Według prognoz

liczba seniorów w powiecie będzie sukcesywnie wzrastać i w 2050 roku może osiągnąć poziom 25,99% ogółu mieszkańców tj. 68.912 osób, co oznacza, że co czwarty mieszkaniec powiatu będzie zaliczany do grupy osób starszych.

Wykres 2. Prognozowana populacja seniorów do 2050 roku.

Źródło: GUS BDL

Tabela 1. Prognozowana na 2050 rok liczba seniorów w powiecie wejherowskim

Grupa wiekowa	Ogółem 2017	W tym mężczyźni	W tym kobiety	Prognoza na 2050 rok	W tym mężczyźni	W tym kobiety	Wskaźnik wzrostu
65-69	10 865	5 057	5 808	19 391	9 356	10 035	178,47%
70-74	5 685	2 595	3 090	16 627	7 989	8 638	292,47%
75-79	4 509	1 818	2 691	12 799	5 899	6900	283,85%
80-84	3 369	1 239	2130	8583	3628	4 955	254,76%
85+	2 560	724	1 836	11 512	3 833	7 679	449,69%
Razem	26 988	11 433	15 555	68 912	30705	38 207	255,42%

Źródło: GUS BDL

Według danych GUS, największy wzrost liczby seniorów do 2050 roku w powiecie wejherowskim będzie dotyczył osób powyżej 85 roku życia, co wymusi zwiększone zapotrzebowanie na specjalistyczne usługi w tym w ośrodkach wsparcia całodobowego oraz wsparcie opiekunów osób starszych w opiece nad członkami rodzin w wieku senioralnym.

Dane liczbowe wskazują na konieczność rozwoju różnych form wsparcia i aktywności seniorów.

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym do zadań gminy należy m.in. tworzenie warunków do pobudzania aktywności obywatelskiej osób starszych w społeczności lokalnej, sprzyjanie solidarności międzypokoleniowej oraz tworzenie, z własnej inicjatywy lub na wniosek zainteresowanych środowisk, gminnej rady seniorów.

Do zadań własnych gminy wynikających z ustawy o pomocy społecznej należy m.in.:

1. udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
2. przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
3. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych i specjalnych zasiłków celowych;
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
6. przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
7. opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
8. organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
9. prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
10. kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
11. przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
12. opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
13. prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;

14. pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;

15. sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;

Ponadto do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

1. organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
2. prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
3. realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

W związku z tym ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu wejherowskiego udzielają wsparcia finansowanego i pozafinansowego osobom starszym.

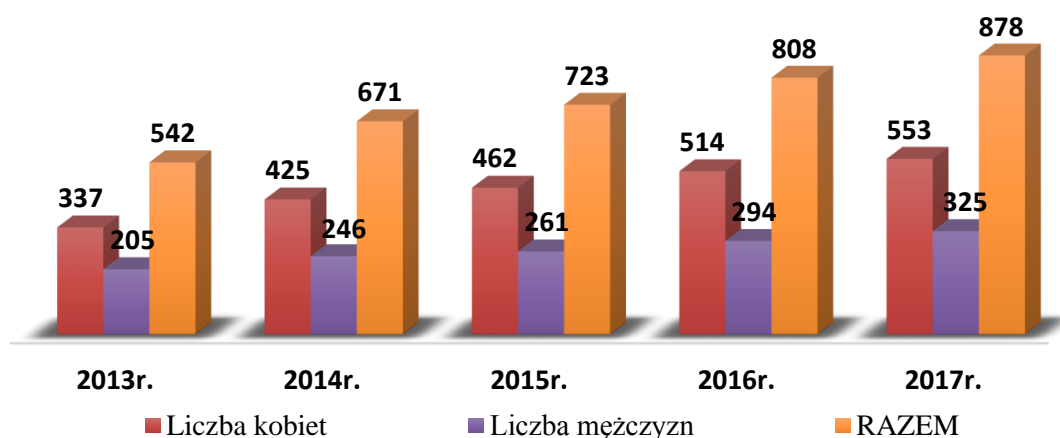
Tabela 2. Liczba osób starszych objętych wsparciem MOPS/GOPS.

OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ	2013r.			2014r.			2015r.			2016r.			2017r.		
	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	RAZEM	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	RAZEM	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	RAZEM	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	RAZEM	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	RAZEM
MOPS Wejherowo	61	43	104	75	48	123	92	44	136	119	53	172	119	56	175
MOPS Reda	49	14	63	52	13	65	52	20	72	43	19	62	48	25	73
MOPS Rumia	40	28	68	102	49	151	100	64	164	122	79	201	117	90	207
GOPS Wejherowo	17	33	50	13	23	36	17	14	31	16	16	32	18	19	37
GOPS Choczewo	34	14	48	35	27	62	50	25	75	51	31	82	61	25	86
GOPS Gniewino	13	5	18	16	4	20	11	4	15	10	6	16	12	5	17
GOPS Linia	18	10	28	16	9	25	25	13	38	34	10	44	23	10	33
GOPS Luzino	25	6	31	24	6	30	7	6	13	10	6	16	14	9	23
GOPS Łęczyce	29	15	44	33	20	53	44	19	63	40	17	57	55	20	75
GOPS Szemud	51	37	88	59	47	106	64	52	116	69	57	126	86	66	152
Razem	337	205	542	425	246	671	462	261	723	514	294	808	553	325	878

Źródło: dane MOPS/GOPS w powiecie wejherowskim

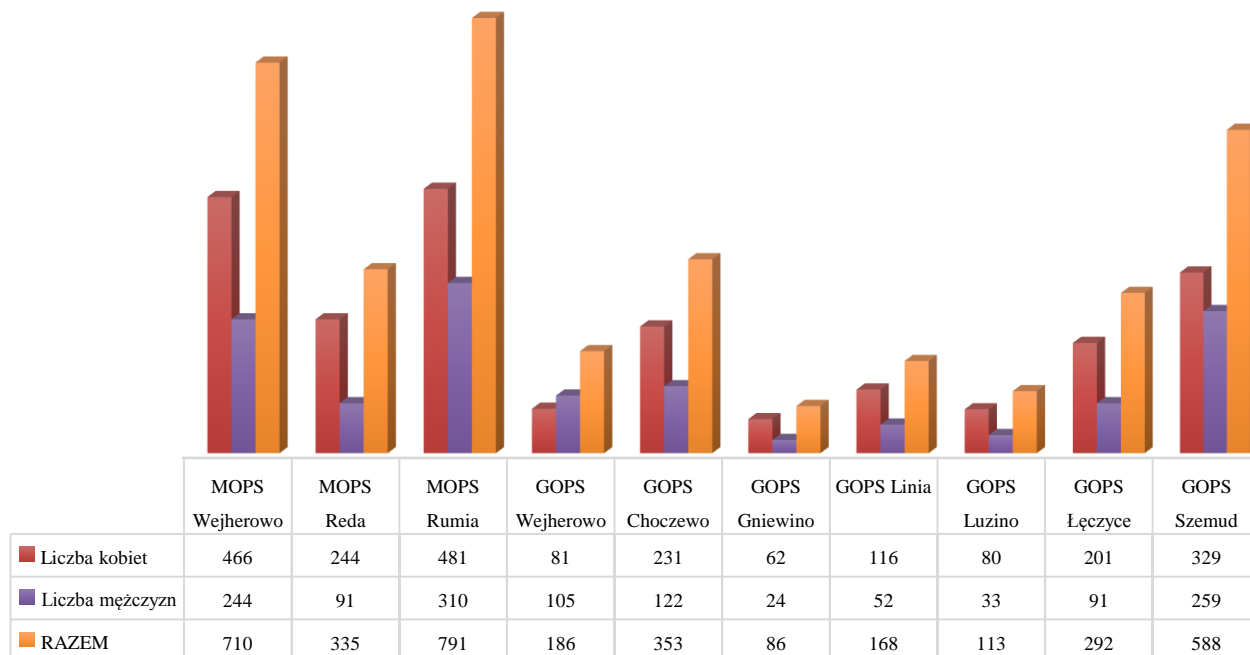
Dane statystyczne wskazują, że w skali całego powiatu liczba seniorów korzystających ze wsparcia pomocy społecznej sukcesywnie wrasta. Stosunkowo częściej o pomoc zgłaszają się kobiety.

Wykres 3. Liczba osób w wieku 65+ korzystających z usług pomocy społecznej

Źródło: badania własne

Wykres 4. Liczba osób w wieku 65+ korzystających z usług ośrodków pomocy społecznej powiatu wejherowskiego w latach 2013 – 2017.

Źródło: badania własne

Zgodnie z art. 3 ust 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku rozmiar i forma świadczeń udzielanych przez ośrodki pomocy społecznej winny być dostosowane do potrzeb osób ubiegających się o pomoc. Pomoc ta może być udzielana w formach finansowych i pozafinansowych. Do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej uprawnione są osoby

spełniające kryteria dochodowe zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej i z przynajmniej jedną dysfunkcją określoną w art. 7 ustawy o pomocy społecznej.

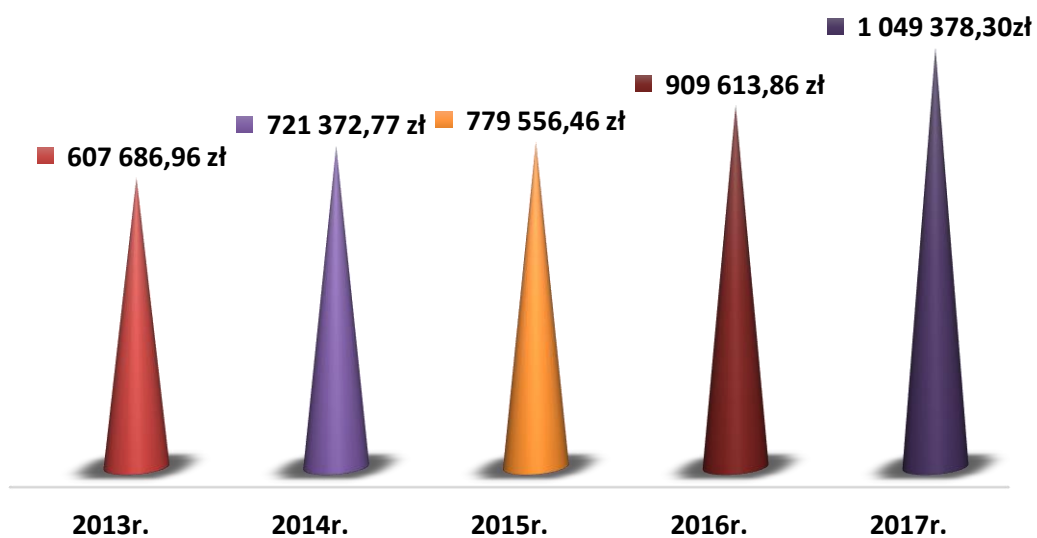
Tabela 3. Wysokość udzielonych świadczeń pieniężnych seniorom przez ośrodki pomocy społecznej w latach 2013 – 2017.

OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ	2013r.	2014r.	2015r.	2016r.	2017r.	Łącznie w latach 2013-2017r.
	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]
MOPS Wejherowo	105 173,29	157 095,83	154 141,93	192 690,07	215 880,97	824 982,09
MOPS Reda	96 683,37	81 840,86	75 145,04	47 739,13	26 891,74	328 300,14
MOPS Rumia	93 543,78	150 967,20	201 019,00	267 175,94	304 977,66	1 017 683,58
GOPS Wejherowo	51 318,40	49 007,76	49 459,32	45 667,38	44 313,39	239 766,25
GOPS Choczewo	12 213,12	13 089,12	17 663,17	19 910,34	25 523,54	88 399,29
GOPS Gniewino	87 988,00	88 304,00	91 271,00	75 194,00	93 114,00	435 871,00
GOPS Linia	48 639,00	51 006,00	49 241,00	60 915,00	125 351,00	335 152,00
GOPS Luzino	14 400,00	13 200,00	3 600,00	4 200,00	7 200,00	42 600,00
GOPS Łęczyce	22 191,00	40 704,00	38 663,00	61 823,00	41 062,00	204 443,00
GOPS Szemud	75 537,00	76 158,00	99 353,00	134 299,00	165 064,00	550 411,00
Razem	607 686,96	721 372,77	779 556,46	909 613,86	1 049 378,30	4 067 608,35

Źródło: dane MOPS/GOPS w powiecie wejherowskim

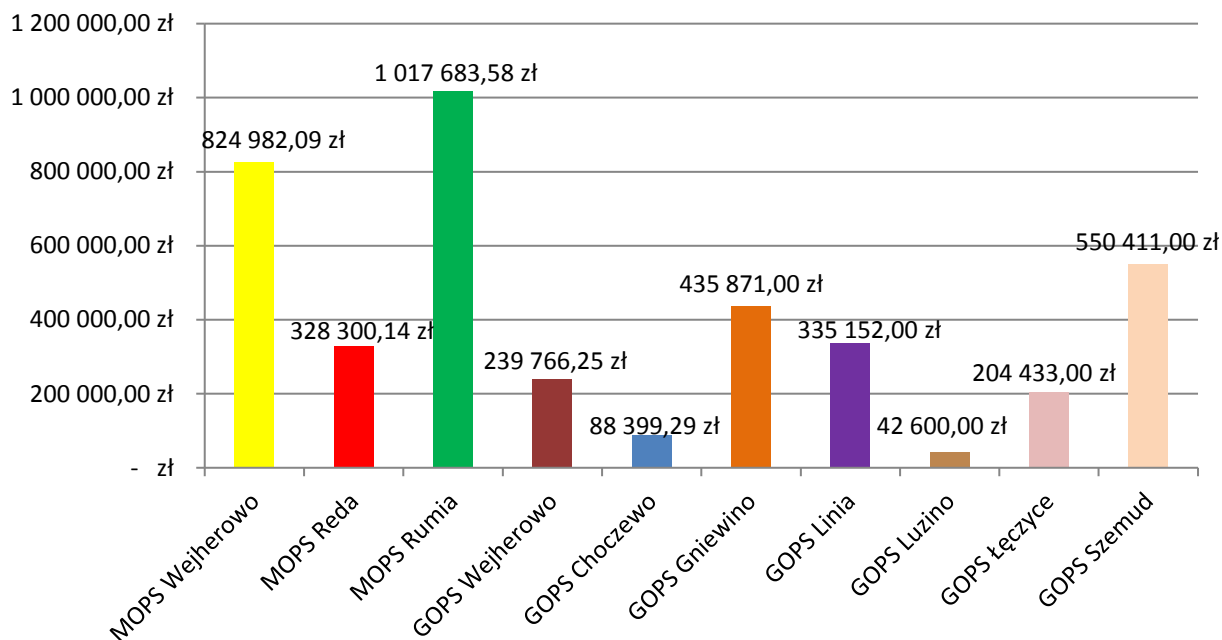
Z danych pozyskanych z ośrodków pomocy społecznej wynika, że wzrastają wydatki na świadczenia pieniężne dla seniorów w skali całego powiatu. Spadają natomiast wydatki na świadczenia finansowe dla seniorów w Gminie Reda i Łęczyce. Wysokość świadczeń i wzrost liczby korzystających ze wsparcia ośrodków świadczy o niskim statusie materialnym osób korzystających z pomocy pieniężnej, który nie pozwala na samodzielne utrzymanie się seniorów.

Wykres 5. Wysokość świadczeń finansowych pobieranych przez osoby w wieku 65+ w latach 2013 – 2017.

Źródło: badania własne.

Wykres 6. Wysokość świadczeń finansowych wypłacanych przez ośrodki pomocy społecznej osobom w wieku 65+ w latach 2013 - 2017.

Źródło: badania własne.

Z mocy ustawy o pomocy społecznej gmina i powiat obowiązane są do udzielania wsparcia pozafinansowego między innymi do:

1. prowadzenia i zapewnienia miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
2. tworzenia i realizacji programów osłonowych,
3. organizowania i świadczenia usług opiekuńczych (zadanie własne wyłącznie gminy),
4. tworzenia i realizacji projektów socjalnych(zadanie własne wyłącznie gminy).

W powiecie wejherowskim funkcjonują 3 domy pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym, z czego dla 2 z nich Powiat Wejherowski jest organem prowadzącym a dla jednego dotującym. Żadna z gmin nie prowadzi domu pomocy społecznej na swoim terenie. Potrzeby w zakresie kierowania i umieszczania seniorów w domach pomocy społecznej odpowiedniego typu stara się zaspokoić Powiat, co skutkuje tworzeniem listy oczekujących bądź koniecznością umieszczenia niektórych mieszkańców powiatu w domach pomocy społecznej poza powiatem wejherowskim.

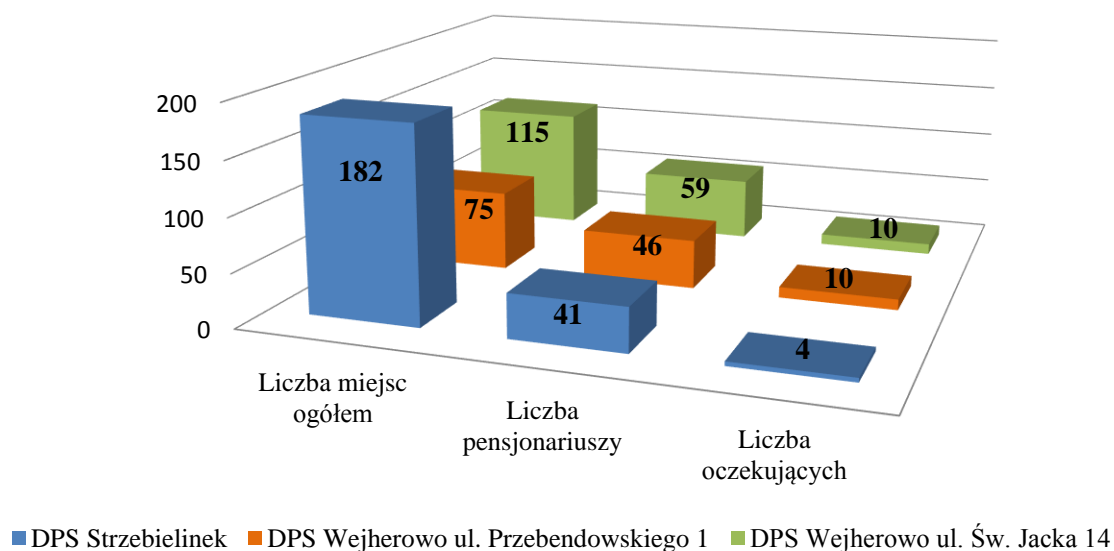
Dom pomocy społecznej jest placówką przeznaczoną dla osób wymagających całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu i nie można im zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu.

Na terenie powiatu wejherowskiego funkcjonują następujące typy domów pomocy społecznej:

1. Dom Pomocy Społecznej w Strzebielinku, przeznaczony jest dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz osób niepełnosprawnych intelektualnie. Dom przeznaczony jest dla 182 mieszkańców.
2. Dom Pomocy Społecznej w Wejherowie ul. Przebendowskiego 1, przeznaczony jest dla osób przewlekle somatycznie chorych. W domu może przebywać 75 mieszkańców.
3. Dom Pomocy Społecznej w Wejherowie ul. Św. Jacka 14, przeznaczony jest dla osób przewlekle somatycznie chorych oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie. W Domu może przebywać 115 mieszkańców. Organem prowadzącym jest Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia Św. Wincentego a' Paulo.

W domach pomocy społecznej prowadzonych i dotowanych przez Powiat Wejherowski są łącznie **372** miejsca. W domach tych w 2018 roku przebywało łącznie 146 osób w wieku 65+ co stanowi niecałe 40% pensjonariuszy, w tym 77 kobiet i 69 mężczyzn. Na umieszczenie oczekuje 24 seniorów.

Wykres 7. Liczba pensjonariuszy w wieku 65+ w domach pomocy społecznej w powiecie.

Źródło: dane PCPR w Wejherowie

Ponadto na terenie powiatu wejherowskiego oprócz ww. domów pomocy społecznej funkcjonuje 16 niepublicznych placówek wpisanych do rejestru Wojewody Pomorskiego zapewniających całodobową opiekę m.in. osobom w podeszłym wieku. W placówkach tych przebywa **355** osób w wieku 65+ w tym 76 mężczyzn i 279 kobiet. W powiecie wejherowskim następuje systematyczny wzrost liczby seniorów korzystających ze świadczeń finansowych pomocy społecznej, zatem są to osoby z dochodem nie przekraczającym kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, a więc żyjących w niedostatku. Osoby te w przyszłości nie będą w stanie samodzielnie zapewnić sobie pobytu w prywatnych ośrodkach całodobowej opieki, a liczba miejsc w publicznych domach pomocy społecznej może okazać się niewystarczająca. Istotnym jest zatem tworzenie przez samorzady gmin domów pomocy społecznej o zasięgu gminnym w celu zapewnienia swoim mieszkańcom pomocy dostosowanej do ich potrzeb. Istnieje również możliwość stworzenia wspólnego domu pomocy społecznej przez kilka samorządów gminnych, co z całą pewnością ułatwiłoby finansowanie takiej placówki.

W dwóch gminach miejskich i jednej wiejskiej (Wejherowie, Rumi i Szemudzie) działają Kluby Seniora, brak jest jednak innych form wsparcia dziennego dla seniorów.

Instytucje pomocy społecznej w powiecie wejherowskim świadczą pomoc pozafinansową dla seniorów również w postaci usług opiekuńczych. Jest to istotny element wsparcia tej grupy w codziennym funkcjonowaniu należący do zadań własnych gmin, który pozwala na pozostawienie osób nie w pełni samodzielnych z powodu wieku lub choroby

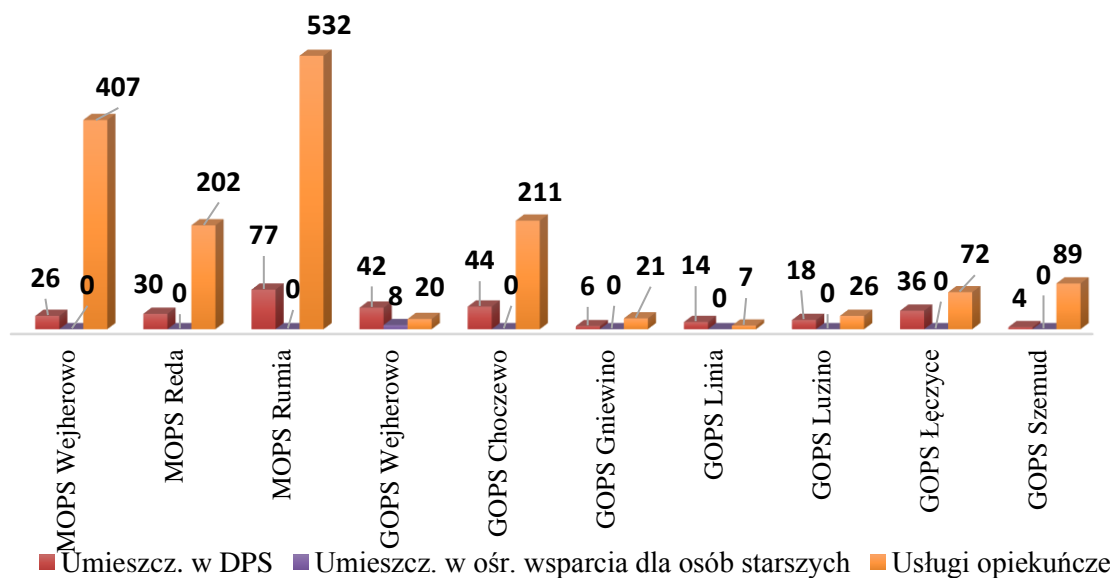
w ich środowisku. Dane liczbowe w zakresie zapewnienia opieki w postaci usług opiekuńczych i ośrodkach wsparcia w poszczególnych gminach przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 4. Liczba mieszkańców korzystających ze wsparcia pozafinansowego pomocy społecznej w podziale na gminy w latach 2013-2017.

OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ	2013r.			2014r.			2015r.			2016r.			2017r.		
	Umieszcz. w DPS	Umieszcz. w ośr. wsparcia dla osób starszych	Usługi opiekuńcze	Umieszcz. w DPS	Umieszcz. w ośr. wsparcia dla osób starszych	Usługi opiekuńcze	Umieszcz. w DPS	Umieszcz. w ośr. wsparcia dla osób starszych	Usługi opiekuńcze	Umieszcz. w DPS	Umieszcz. w ośr. wsparcia dla osób starszych	Usługi opiekuńcze	Umieszcz. w DPS	Umieszcz. w ośr. wsparcia dla osób starszych	Usługi opiekuńcze
MOPS Wejherowo	0	0	62	3	0	67	1	0	77	10	0	100	12	0	101
MOPS Reda	5	0	38	4	0	45	5	0	44	7	0	38	9	0	37
MOPS Rumia	7	0	72	11	0	92	14	0	107	21	0	128	24	0	133
GOPS Wejherowo	8	1	5	9	1	2	9	1	3	8	2	4	8	3	6
GOPS Choczewo	7	0	34	9	0	43	9	0	49	10	0	45	9	0	40
GOPS Gniewino	1	0	5	1	0	5	1	0	2	1	0	4	2	0	5
GOPS Linia	2	0	0	4	0	0	2	0	0	3	0	0	3	0	7
GOPS Luzino	2	0	7	4	0	4	4	0	3	4	0	5	4	0	7
GOPS Łęczyce	6	0	13	8	0	13	8	0	18	7	0	14	7	0	14
GOPS Szemud	0	0	19	1	0	20	1	0	19	1	0	15	1	0	16
Razem	38	1	255	54	1	291	54	1	322	72	2	353	79	3	366

Źródło: dane MOPS/GOPS w powiecie wejherowskim

Wykres 8. Liczba osób w wieku 65+ korzystających ze świadczeń niefinansowych w latach 2013 – 2017.

Źródło: dane MOPS/GOPS w powiecie wejherowskim.

Rady gmin określają, w drodze uchwały, szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowe warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również tryb ich pobierania. Wysokość odpłatności za usługi opiekuńcze uzależniona jest od dochodu osób ubiegających się o to świadczenie. Osoby wymagające wsparcia w tej formie mogą wносить częściowo opłaty za świadczone usługi opiekuńcze lub być całkowicie z niej zwolnione na zasadach określonych w uchwale obowiązującej w danej gminie. Poniższe dane liczbowe wykazują na koszty, jakie gminy w powiecie wejherowskim ponoszą w związku ze świadczeniem tego rodzaju wsparcia swoim mieszkańcom w wieku 65+.

Tabela 5. Koszty ponoszone przez gminy na zapewnienie usług opiekuńczych w latach 2013-2017.

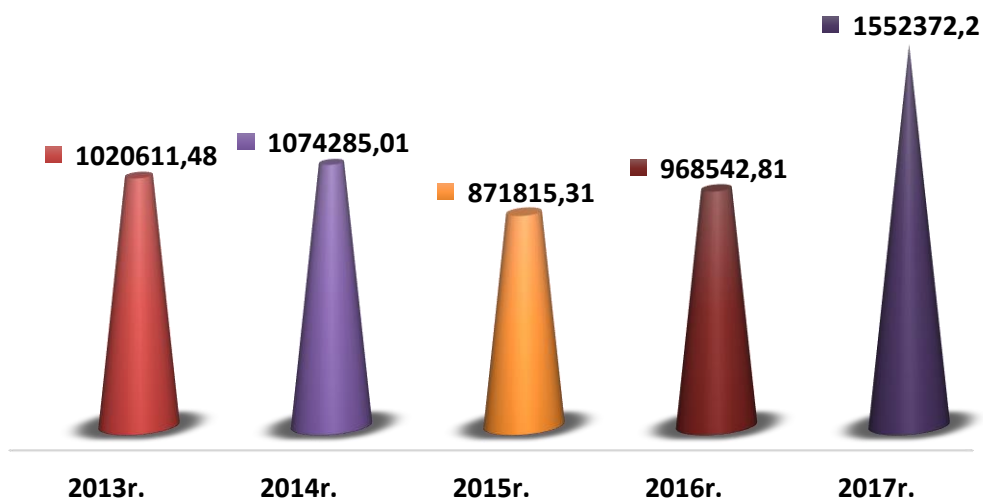
OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ	2013r.	2014r.	2015r.	2016r.	2017r.	Łącznie w latach 2013-2017r.
	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]
MOPS Wejherowo	320471,00	280 846,00	275 560,00	266 943,00	545 637,00	1 689 457,00
MOPS Reda	105 810,48	212 153,01	140 713,31	105 328,81	139 739,20	703 744,81
MOPS Rumia	177 777,00	163 196,00	139 290,00	218 428,00	357 539,00	1 056 230,00
GOPS Wejherowo	15 812,00	15 384,00	30 322,00	32 095,00	50 336,00	143 949,00
GOPS Choczewo	190 421,00	222 099,00	136 899,00	156 833,00	126 561,00	832 813,00
GOPS Gniewino	5 643,00	5 812,00	1 200,00	2 680,00	6 880,00	22 215,00
GOPS Linia	0,00	0,00	0,00	0,00	49 048,00	49 048,00
GOPS Luzino	58 557,00	41 278,00	10 991,00	39 849,00	57 607,00	208 282,00
GOPS Łęczyce	94 115,00	81 677,00	91 345,00	102 640,00	171 734,00	541 511,00
GOPS Szemud	52 005,00	51 840,00	45 495,00	43 746,00	47 291,00	240 377,00
Razem	1 020 611,48	1 074 285,01	871 815,31	968 542,81	1 552 372,20	5 487 626,81

Źródło: dane MOPS/GOPS w powiecie wejherowskim

W okresie 5 lat koszty jakie gminy w powiecie wejherowskim poniosły w związku z przyznanymi usługami opiekuńczymi dla seniorów sięgały blisko pięć i pół miliona złotych.

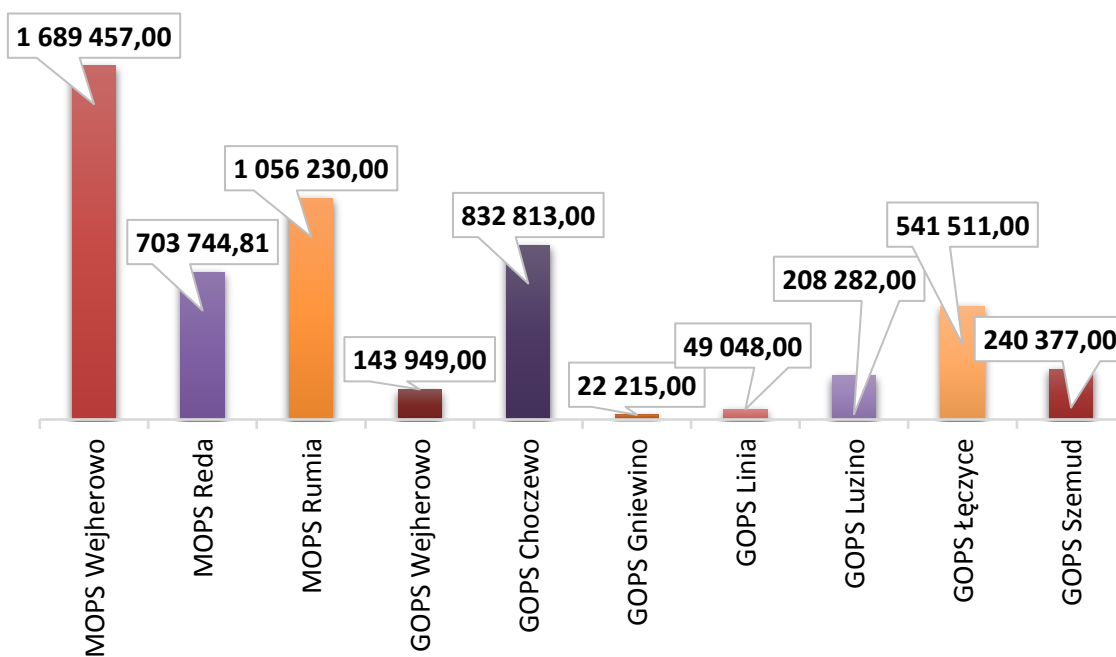
GRAFICZNY OBRAZ DANYCH PRZEDSTAWIAJĄ PONIŻSZE WYKRESY

Wykres 9. Koszty usług opiekuńczych w latach 2013-2017.

Źródło: dane MOPS/GOPS w powiecie wejherowskim

Wykres 10. Koszty usług opiekuńczych poniesionych przez gminy w latach 2013-2017.

Źródło: dane MOPS/GOPS w powiecie wejherowskim.

Gminy powiatu wejherowskiego realizują przyjęte przez rady gmin programy skierowane do seniorów oraz aplikują do programów resortowych i unijnych na ten cel. Zakres udzielanego wsparcia oraz liczbę uczestników w programach przedstawiono w poniższych tabelach. Gminy wiejskie za wyjątkiem gminy Wejherowo oraz gmina miejska Wejherowo nie przyjęły programów wspierających dla seniorów.

Tabela 6. Programy realizowane na rzecz seniorów przez gminy przy udziale środków UE.

OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ	PROGRAMY REALIZOWANE ZE ŚRODKÓW UE					
	Nazwa	Cel	Adresaci	Liczba uczestników	Zakładane efekty	Środki finansowe na realizację
GOPS Szemud	RPO na lata 2014-2020	Zwiększenie liczby trwałych miejsc świadczenia usług społecznych.	Osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczone społecznie.	Brak danych	Zwiększenie liczby trwałych miejsc świadczenia usług społecznych.	Brak danych

Źródło: dane MOPS/GOPS w powiecie wejherowskim

Tabela 7. Gminne programy wsparcia seniorów.

OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ	PROGRAM GMINNY					
	Nazwa	Cel	Adresaci	Liczba uczestników	Zakładane efekty	Środki finansowe na realizację
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
MOPS Reda	Program Senioralny dla gminy Reda na lata 2018-2020	Wsparcie seniorów, zwiększenie zaangażowania i aktywności społecznej	60+	4 421	Poprawa jakości życia seniorów	brak danych
MOPS Rumia	Pasja i życie po 60-tce	Poprawa jakości i poziomu życia mieszkańców Rumi powyżej 60 roku życia	60+	300	Aktywniejszy styl życia seniorów	50 000,00zł
	Przez Ruch do Zdrowia od Juniora do Seniora	Podniesienie kondycji fizycznej uczestników programu	Zajęcia dla młodzieży i osób starszych	55 oraz 2 grupy Nordwalking	Poprawienie kondycji fizycznej uczestników	20 000,00zł
	Rumska Karta Seniora	Podniesienie jakości życia seniorów oraz zachęcenie ich do podejmowania aktywności w życiu społecznym	Mieszkańcy Rumi, którzy ukończyli 60 lat	2 862	Aktywniejsze życie seniorów	4 242,70zł

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
GOPS Wejherowo	Program Senioralny dla gminy Wejherowo na lata 2018-2020	Poprawa jakości życia osób starszych poprzez uzyskanie wsparcia w utrzymaniu samodzielności i niezależności oraz włączeniu się w aktywizację społeczną i integrację ze środow. lokalnym.	Osoby starsze z terenu gminy Wejherowo	Dokładna liczba uczestników nie jest określona na tym etapie wdrażania programu	Korzystanie z potencjału społeczno-zawodowego osób starszych, i uczestnictwa w życiu publicznym.	17 210,00zł
	Program Osłonowy Gminy Wejherowo na lata 2017-2020 „Teleopieka dla potrzebujących”	Wsparcie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb bytowych i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka.	Osoby starsze, samotne, niepełnosprawne.	9	Ułatwienie codziennego funkcjonowania osobom starszym, umożliwienie opiekunom godzenie ról, które pełnią w społeczeństwie	9 200,00zł
	Program wspierania rodziny w gminie Wejherowo na lata 2016-2018	Zmniejszenie ryzyka marginalizacji społecznej osób z niepełnosprawnością i seniorów.	Rodziny	Brak danych	Poprawa funkcjonowania rodzin zmagających się ze sprzężonymi trudnościami bądź też zagrożonych kryzysem.	395822,88zł

Źródło: dane MOPS/GOPS w powiecie wejherowskim.

Tabela 8. Rządowe programy wsparcia seniorów realizowane przez gminy.

OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ	PROGRAM RZĄDOWY					
	Nazwa	Cel	Adresaci	Liczba uczestników	Zakładane efekty	Środki finansowe na realizację
MOPS Wejherowo	„Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020	Ograniczanie zjawiska niedożywienia w szczególności dla osób samotnych w podeszłym wieku, chorych i niepełnosprawnych.	Osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej.	65	brak danych	brak danych
GOPS Linia	„Klub Seniora”	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.	Osoby 65+	15	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Promowanie aktywności i przedsiębiorczości osób starszych.	„Senior+” 75% wkładu + 25% wkładu własnego

Źródło: dane MOPS/GOPS w powiecie wejherowskim

Na terenie powiatu wejherowskiego prowadzone są liczne działania środowiskowe i projekty socjalne skierowane do seniorów o charakterze kulturalnym, sportowo – rekreacyjnym, edukacyjnym, wspierającym i integracyjnym.

Takie działania jak Pomoc Żywnościowa 2014-2020 realizowana w ramach Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym realizowana we współpracy z Bankiem Żywności w Trójmieście, w ramach której rodziny otrzymują paczki żywnościowe czy też akcja społeczna „Pudełko Życia”, która ma na celu zapewnienie osobom starszym, niepełnosprawnym oraz samotnym obok właściwej opieki, wsparcie w sytuacji wystąpienia zagrożenia zdrowia i życia podczas udzielania pomocy przez różnego rodzaju służby, lub obchody „Dnia Seniora” mają charakter cykliczny.

Tabela 9. Działania środowiskowe na rzecz seniorów realizowane w gminach powiatu wejherowskiego.

OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ	DZIAŁANIA PODEJMOWANE PRZEZ GMINĘ/OPS
1.	2.
MOPS Wejherowo	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Projekt socjalny „Jesień życia w letnim nastroju”. Opis: <ul style="list-style-type: none"> – podniesienie wiedzy dot. bezpieczeństwa, – zwiększenie świadomości co do aktywnego spędzania czasu, – zmniejszenie poczucia osamotnienia, – nabycie umiejętności dbania o urodę (higiena), – podniesienie samooceny (przełamywanie oporów), – zmiana postawy seniora (przełamywanie stereotypów).
MOPS Reda	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Partnerstwo w Programie Ogólnopolska Karta Seniora. ▪ Seniorada – spotkania informacyjne dla seniorów. ▪ Pudełko Życia
MOPS Rumia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dzień Seniora ▪ Pudełko Życia ▪ Basen dla seniorów ▪ Gimnastyka dla seniorów ▪ Pierwsza pomoc przedmedyczna dla seniorów ▪ Koszulka życia ▪ Aktywny Rumski Senior.
GOPS Wejherowo	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 ▪ Akcja społeczna „Pudełko Życia”. ▪ „Żyj Godnie” samopomocowa grupa wsparcia.
GOPS Choczewo	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dzień Seniora ▪ Teleopieka – brak informacji o liczbie uczestników. ▪ Darmowe przejazdy komunikacją PKS na terenie gminy Choczewo dla osób 70+.
GOPS Gniewino	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dni Seniora w każdym sołectwie ▪ Członkowie PZERIJ mają: <ul style="list-style-type: none"> – bezpłatny wstęp na imprezy organizowane przez Centrum Kultury, – pomoc finansową przy organizowaniu imprez turystycznych (opłata za autokar). ▪ Podwyższenie kryterium przy przyznawaniu pomocy dla emerytów i rencistów. ▪ Pomoc przy zakupie leków (raz w roku dla każdego).

1.	2.
GOPS Linia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dzień Seniora
GOPS Luzino	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wieczór Taneczny dla Seniorów.
GOPS Łęczyce	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gminny Dzień Seniora połączony z Wieczerzą Wigilijną dla seniorów z całej Gminy Łęczyce.
GOPS Szemud	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Teleopieka ▪ Dzień Seniora ▪ Spotkanie Opłatkowe dla osób Starszych i Samotnych organizowane przez GOPS Szemud ▪ Paczki świąteczne dla osób starszych (65+) i samotnych ▪ Paczki żywnościowe w ramach Programu Operacyjnego „Pomoc Żywnościowa 2014-2020” dla osób w wieku 65+.

Źródło: dane MOPS/GOPS w powiecie wejherowskim.

Na terenie powiatu działają organizacje pozarządowe zrzeszające seniorów w tym niepełnosprawnych, które udzielają wsparcia swoim członkom i oferują różnorodne formy społecznej integracji, rozwijają zainteresowania, edukują seniorów. Przyczyniają się do poprawy jakości życia seniorów ich integracji i aktywności społecznej. Podmioty te współpracują zarówno z Gminami na terenie których działają jak i z Powiatem.

Wykorzystują możliwości dofinansowania swojej działalności z budżetów samorządów jak i środków PFRON. Nie podejmują jednak aktywności w pozyskiwaniu środków w ramach programów rządowych i projektów UE dedykowanych sektorowi pozarządowemu.

Tabela 10. Organizacje pozarządowe działające na terenie powiatu wejherowskiego na rzecz seniorów.

Lp.	Organizacja		Działania statutowe	Liczba członków stowarzyszenia	
	Nazwa	Adres		Ogółem	w tym osób w wieku 65+
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.	Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Oddział w Wejherowie	ul. Pucka 9, 84-200 Wejherowo	Poprawa warunków socjalno-bytowych oraz uczestniczenia w życiu społecznym przez współdziałanie z organami władzy i administracji publicznej, samorządowej, ze związkami zawodowymi oraz innymi organizacjami społecznymi, gospodarczymi i spółdzielczymi oraz organizowanie życia kulturalnego i artystycznego emerytów, rencistów inwalidów reprezentowania ich interesów wobec organów władzy i administracji publicznej, samorządowej oraz popularyzowania ich problemów wśród społeczeństwa.	1310	1310

1.	2.	3.	4.	5.	6.
2.	Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Odział w Rumi	ul. Mickiewicza 19, 84-230 Rumia	Związek zrzesza emerytów, rencistów i inwalidów w celu: <ul style="list-style-type: none"> – poprawiania ich warunków socjalno-bytowych oraz uczestniczenia w życiu społecznym przez współdziałanie z organami władzy i administracji publicznej, samorządowej, ze związkami zawodowymi oraz innymi organizacjami społecznymi, gospodarczymi i spółdzielczymi; – organizowania życia kulturalnego i artystycznego emerytów, rencistów i inwalidów, – reprezentowania ich interesów wobec organów władzy i administracji publicznej, samorządowej oraz popularyzowania ich problemów wśród społeczeństwa. 	930	782
3.	Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów odział Reda	ul. Łąkowa 59, 84-240 Reda	Poprawa warunków socjalno-bytowych oraz uczestniczenia w życiu społecznym przez współdziałanie z organami władzy i administracji publicznej, samorządowej, ze związkami zawodowymi oraz innymi organizacjami społecznymi, gospodarczymi i spółdzielczymi organizowanie życia kulturalnego i artystycznego emerytów, rencistów i inwalidów, reprezentowania ich interesów wobec organów władzy i administracji publicznej, samorządowej oraz popularyzowania ich problemów wśród społeczeństwa.	310	228
4.	Stowarzyszenie Rumski Uniwersytet Trzeciego Wieku RUTW	ul. Mickiewicza 19 84-230 Rumia	Organizacja wykładów, warsztatów, zajęć poprawiających sprawność fizyczną i umysłową, wyjazdy edukacyjno-kulturalno integracyjne	74	61
5.	Stowarzyszenie „Akademia Złotego Wieku”	Ul. Kwiatowa 17 A 84- 252 Orle	Organizacja wykładów, warsztatów, zajęć poprawiających sprawność fizyczną i umysłową, wyjazdy edukacyjno-kulturalno integracyjne	7	7
6.	Wejherowski Uniwersytet III wieku Ymca	Ul. Kopernika 13 84-200 Wejherowo	Organizacja wykładów, warsztatów, zajęć poprawiających sprawność fizyczną i umysłową, wyjazdy edukacyjno-kulturalno integracyjne	312	312
7.	Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej SENIOR	ul. Grunwaldzka 59, 84-230 Rumia	Uczestniczenie w rozwoju kultury fizycznej, upowszechnianie rekreacji ruchowej i profilaktyki zdrowotnej, rozwijanie działalności prowadzącej do utrzymania i podnoszenia sprawności fizycznej osób w wieku emerytalnym i niepełnosprawnych.	60	50

1.	2.	3.	4.	5.	6.
8.	Stowarzyszenie Pomocy Osobom niepełnosprawnym BARKA	ul. Hallera 1a, 84-200 Wejherowo	Pomoc w życiu codziennym, w rehabilitacji, pozyskiwanie środków finansowych, dla poprawy warunków bytowych, zdrowotnych i kulturalnych osób niepełnosprawnych, reprezentowanie interesów środowiska osób niepełnosprawnych.	100	90
9.	Oddział Rejonowy PCK oddział Wejherowo	ul. Hallera 1a, 84-200 Wejherowo	Rozpowszechnianie wiedzy o pierwszej pomocy oraz organizowanie akcji charytatywnych oraz kształtowanie postawy humanitarnej w społeczności lokalnej.	496	41
10.	Polski Związek Niewidomych Oddział Wejherowo	ul. Of. Piaśnicy 22, 84-200 Wejherowo	Społeczna integracja, rehabilitacja, wyrównywanie szans w dostępie do informacji, edukacji, zatrudnienia i szeroko pojętej aktywności społecznej, a także w celu ochrony ich praw obywatelskich osób niewidomych i słabo widzących. Reprezentowanie członków wobec organów naczelnych państwa, administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz innych instytucji.	160	120
11.	Integracyjne Stowarzyszenie Sportowe START	ul. Gdańska 30, 84-200 Wejherowo	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu na rzecz osób niepełnosprawnych, integracja i rehabilitacja poprzez systematyczne ćwiczenia fizyczne i uprawianie sportu, podnoszenie poziomu psychofizycznego niepełnosprawnych członków stowarzyszenia, udział w lokalnym i ogólnopolskim życiu sportowym, organizowanie imprez rekreacyjnych, sportowych i szkoleń	56	14
12.	Stowarzyszenie Amazonki - Wejherowo	ul. Jagalskiego 10, 84-200 Wejherowo	Poszukiwanie form i metod pełnej rehabilitacji fizycznej, psychicznej kobiet po leczeniu raka piersi, roztaczanie opieki nad kobietami oczekującymi na leczenie chirurgiczne i wspomagające, prowadzenie poradnictwa, szerzenie wiedzy o chorobie nowotworowej	46	14
13.	Polski Związek Głuchych Oddział Wejherowo	Wejherowo ul. Ofiar Piaśnicy 22	Zrzeszanie, rehabilitacja osób niesłyszących i osób z uszkodzeniem słuchem oraz ich integracja ze środowiskiem osób słyszących wspólne rozwiązywanie problemów oraz działania w kierunku wyrównywania szans rozwojowych, edukacyjnych, zawodowych i społecznych	63	20
14.	Stowarzyszenie AMAZONKI RUMIA	ul. Mickiewicza 19, 84-230 Rumia	Celem jest szeroko rozumiana rehabilitacja psychofizyczna kobiet w trakcie i po leczeniu raka piersi oparta na zasadzie samopomocy	49	24
15.	Stowarzyszenie Społeczności Lokalnej WSPARCIE	ul. Parkowa 5, 84-240 Reda	Działalność publiczna na rzecz poprawy warunków życia społeczności powiatu wejherowskiego	53	38

1.	2.	3.	4.	5.	6.
16.	Choczewskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych PROMYK NADZIEI	ul. Bałtycka 2/2, 84-210 Lubiatowo	Przekazywanie wszelkich informacji dotyczących uprawnień dla osób niepełnosprawnych, przepisów prawnych dotyczących przyznawania rent, rent socjalnych i rent rodzinnych. Rozwijanie kontaktów ze środowiskiem lokalnym międzynarodowym, kształtowanie różnorodnych form współpracy i wspieranie osób niepełnosprawnych, upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, działalności na rzecz integracji europejskiej, lokalnej i innej. Nawiązywanie współpracy z innymi fundacjami, stowarzyszeniami i innymi instytucjami, które również zajmują się osobami niepełnosprawnymi i starszymi.	400	100
17	Towarzystwo Osób Niepełnosprawnych TON	ul. 10-tego MARCA 11, 84-242 Luzino	Wspieranie inicjatyw osób niepełnosprawnych w dążeniu do poprawy warunków materialnych socjalnych oraz służących wyrównywaniu szans ich i ich rodzin, zrzeszenie osób niepełnosprawnych i pełnosprawnych dla wzajemnej pomocy w zakresie szeroko pojętej rehabilitacji osób niepełnosprawnych, zmiana stereotypów dot. roli społecznej ludzi niepełnosprawnych.	76	45
18	Koło Polskiego Towarzystwa Stwardnienia Rozsianego	ul. Mickiewicza 22, 84-242 Luzino	Poprawa warunków życiowych i zdrowotnych, zwiększenie uczestnictwa w życiu społecznym, gospodarczym, zawodowym, kulturalnym, turystycznym i sportowym likwidacja barier psychologiczno-społecznych osób ze stwardnieniem rozsianym.	59	9
19	Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Osób Starszych Żyj Godnie	ul. Derdowskiego 23 84-230 Rumia	Wsparcie dla seniorów, osób niepełnosprawnych i opiekunów.	20	13
20	Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Zagrożonych wykluczeniem Społecznym "Pomocna Dłoń"	ul. Zawadzkiego 12, 84-240 Reda	Zrzeszenie Osób Niepełnosprawnych i Zagrożonych Wykluczeniem w zakresie szeroko pojętej kompleksowej pomocy	60	9
RAZEM				4 641	3 287

Źródło: dane NGO w powiecie wejherowskim.

Najlichniesze organizacje pozarządowe jak Związki Emerytów, Rencistów i Inwalidów oraz Uniwersytety III wieku zrzeszają blisko 2 800 seniorów, wśród których najlichnieszą grupę stanowią kobiety. Zajęcia w ramach Uniwersytetów Trzeciego Wieku działających w powiecie przyczyniają się do zwiększenia aktywności i zaangażowania osób, które nie są już aktywne zawodowo, ale poprzez udział w wykładach, lektoratach, zajęciach rekreacyjno-sportowych, wycieczkach krajoznawczych i turystycznych oraz wyjazdach do teatrów, kin, muzeów mogą nie tylko zdobywać nową wiedzę, ale co najwazniejsze następuje aktywizacja społeczna i zdrowotna jest grypy osób. Pozwala to najlepsze orientowanie się w zmieniającej się rzeczywistości, uczestniczyć na równi z pozostałą częścią społeczeństwa w życiu kulturalnym, podtrzymywać więzi społecznej towarzyskie.

Tabela 11. Środki finansowe pozyskiwane w 2017 roku przez organizacje działające wyłącznie na rzecz seniorów.

Lp.	Nazwa organizacji	Członkowie wieku 65+				Pracownicy	Wolontariusze	Pozyskane środki finansowe					
		Ogółem	Aktywni	65+ K	65+ M			Gminne	Powiatowe	Wojewódzkie	Rządowe	PFRON	Unia Europejska
1	PZERI Rumia	782	350	554	228	-	30	5000,00zł	-	-	-	3000,00zł	-
2	PZERI Reda	310	299	147	81	-	-	5000,00zł	-	-	-	5700,00zł	-
3	PZERI Wejherowo	1310	1310	1043	267	-	15	5330,00zł	-	-	-	7269,00zł	-
4	Wejherowski Uniwersytet III wieku YMCA	312	312	217	32	-	51		-	-	-	-	-
5	Stowarzyszenie Rumski Uniwersytet III wieku	74	70	50	11	-	20	37000,00zł	1000,00zł	-	-	-	-
Razem:		2788	2341	2011	619	-	116	52330,00	1000,00	-	-	15689,00	-

Źródło: dane NGO w powiecie wejherowskim.

IV. Wyniki badań jakościowych

Zespół ds. opracowania niniejszego programu dokonał diagnozy jakościowej problemów osób starszych w oparciu o badania ankietowe wśród seniorów będących mieszkańcami powiatu wejherowskiego. Badania zostały przeprowadzone przy współudziale pracowników pomocy społecznej przez Centrum Doradztwa i Badań Społecznych "SOCJOGRAM" z siedzibą w Gdańsku.

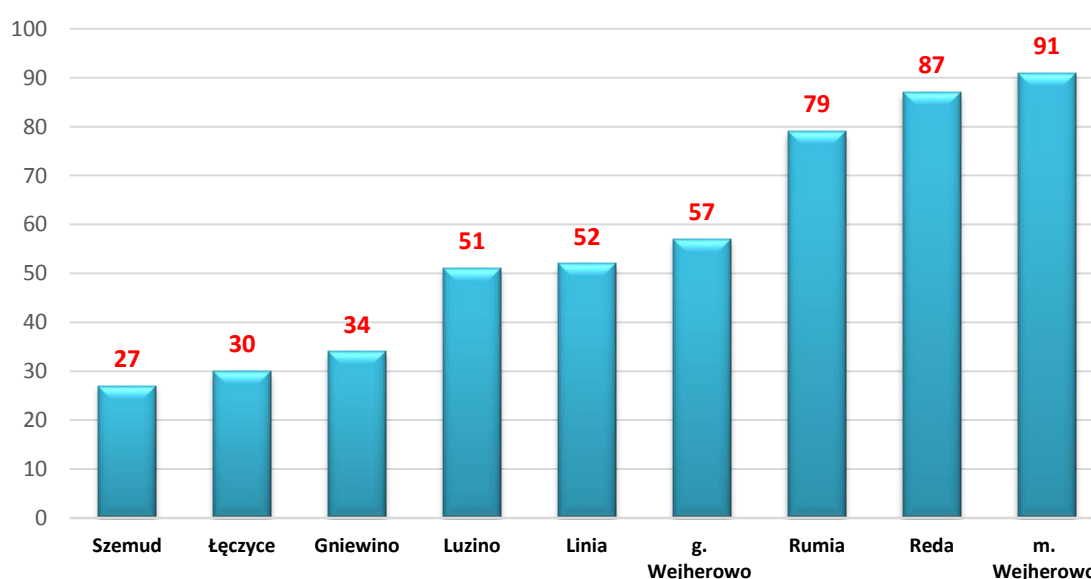
4.1. Charakterystyka społeczno-demograficzna respondentów.

W badaniu wzięły udział 502 osoby starsze, z czego 63,1% z nich stanowiły kobiety, a 36,9% - mężczyźni.

Respondenci najczęściej legitymowali się wykształceniem podstawowym (29%) oraz zawodowym (28,6%). Wykształcenie średnie posiada 24,1% badanych, co dziesiąty ankietowany mieszkaniec powiatu posiada wykształcenie wyższe (12,2%), natomiast 6,1% respondentów posiada wykształcenie niepełne podstawowe.

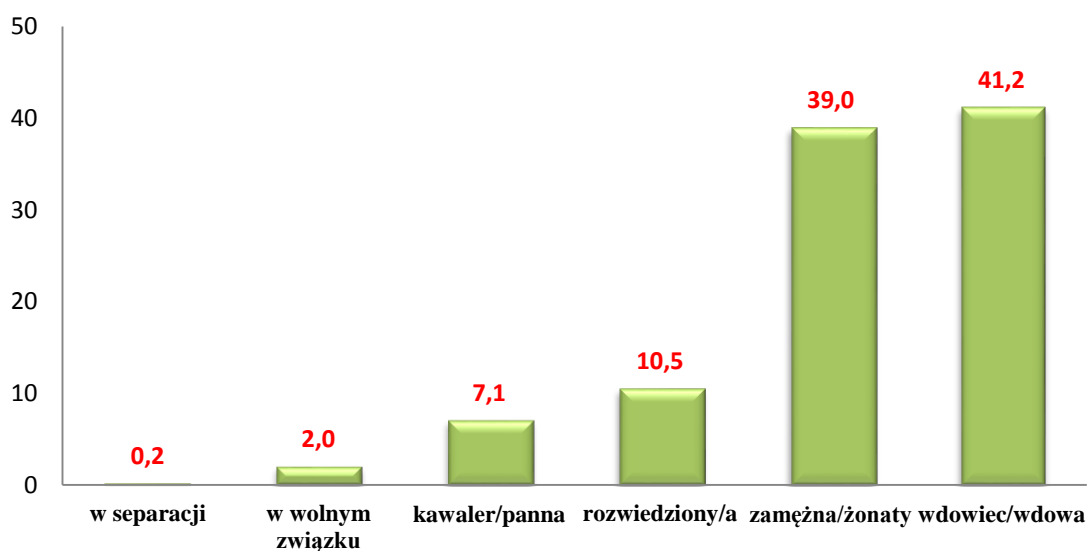
Najwięcej ankietowanych posiada status *wdowca/wdowy* (41,2%) oraz *żonatego/zamężnej* (39%). Co dziesiąty respondent jest *po rozwodzie* (10,5%), a 7,1% badanych to *kawaler bądź panna* natomiast 2% żyje w *wolnym związku*. Seniorzy będących w *separacji* stanowili 0,2% ogółu badanych.

Wykres 11. Gmina zamieszkania respondentów.

Źródło: badania własne.

Wykres 12. Stan cywilny.

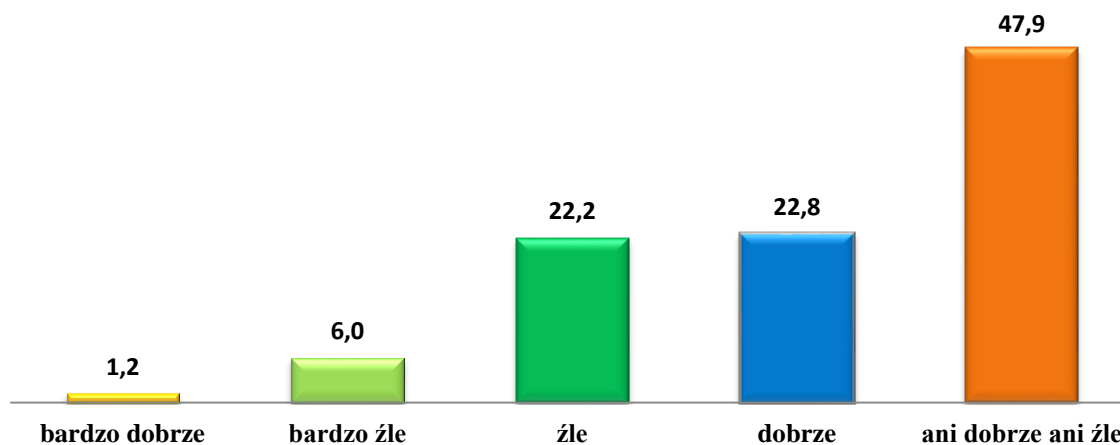

Źródło: badania własne.

4.2. Stan zdrowia osób starszych powiatu wejherowskiego.

Prawie połowa (47,9%) respondentów nie potrafi ocenić swojego stanu zdrowia, 22,2% ocenia *źle* swój stan zdrowia a 22,8% *dobrze*, 6% ankietowanych ocenia swój stan zdrowia jako *bardzo źły*, i zaledwie 1,2% jako *bardzo dobry*. Przy czym 43% respondentów uważa, że ich stan zdrowia uległ nieznacznemu pogorszeniu. Co trzeci badany natomiast (30,3%) nie zauważa znacznej zmiany, a co czwarty (21,4%) zauważa zasadnicze pogorszenie stanu zdrowia. Niespełna 3% deklaruje, że stan ich zdrowia uległ zasadniczej poprawie oraz nieznacznnej poprawie.

Wykres 13. Ocena stanu zdrowia przez respondentów.

Źródło: badania własne.

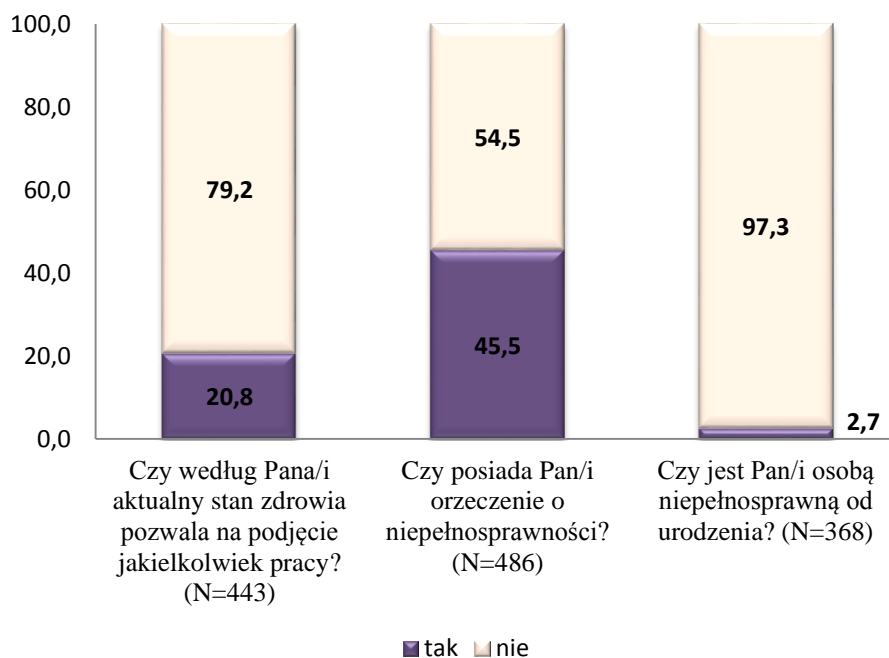
Główny Urząd Statystyczny w raporcie pn. „ Jakość życia osób starszych w Polsce” opracowanym w 2015 roku na podstawie wyników badania spójności społecznej wskazuje, że 30% osób w wieku 65+ w Polsce oceniło swój stan zdrowia *źle lub bardzo źle*, a 20% dobrze lub bardzo dobrze, natomiast trudność z oceną swojego stanu zdrowia miało 50% badanych seniorów.

Dla porównania, badania przeprowadzone w tym aspekcie w 2018 roku przez Bank Światowy wśród seniorów w Polsce wskazują, 10% osób w wieku 65+ w Polsce oceniło swój stan zdrowia *źle lub bardzo źle*, a 59% dobrze lub bardzo dobrze, natomiast trudność z oceną swojego stanu zdrowia miało 31% badanych seniorów.

Co piąty respondent w powiecie wejherowskim (20,8%) uważa, że aktualny stan jego zdrowia może pozwolić mu na podjęcie jakiejkolwiek pracy, natomiast 79,2% nie widzi takiej możliwości. Wśród osób badanych aż 45,5% posiada orzeczenie o niepełnosprawności, przy czym 55,7% z nich posiada znaczny stopień niepełnosprawności, 41,2% umiarkowany i 3,2% lekki.

Tylko 2,7% respondentów deklaruje, że jest osobą niepełnosprawną od urodzenia.

Wykres 14. Stan zdrowia a możliwość podjęcia zatrudnienia przez badane osoby starsze.

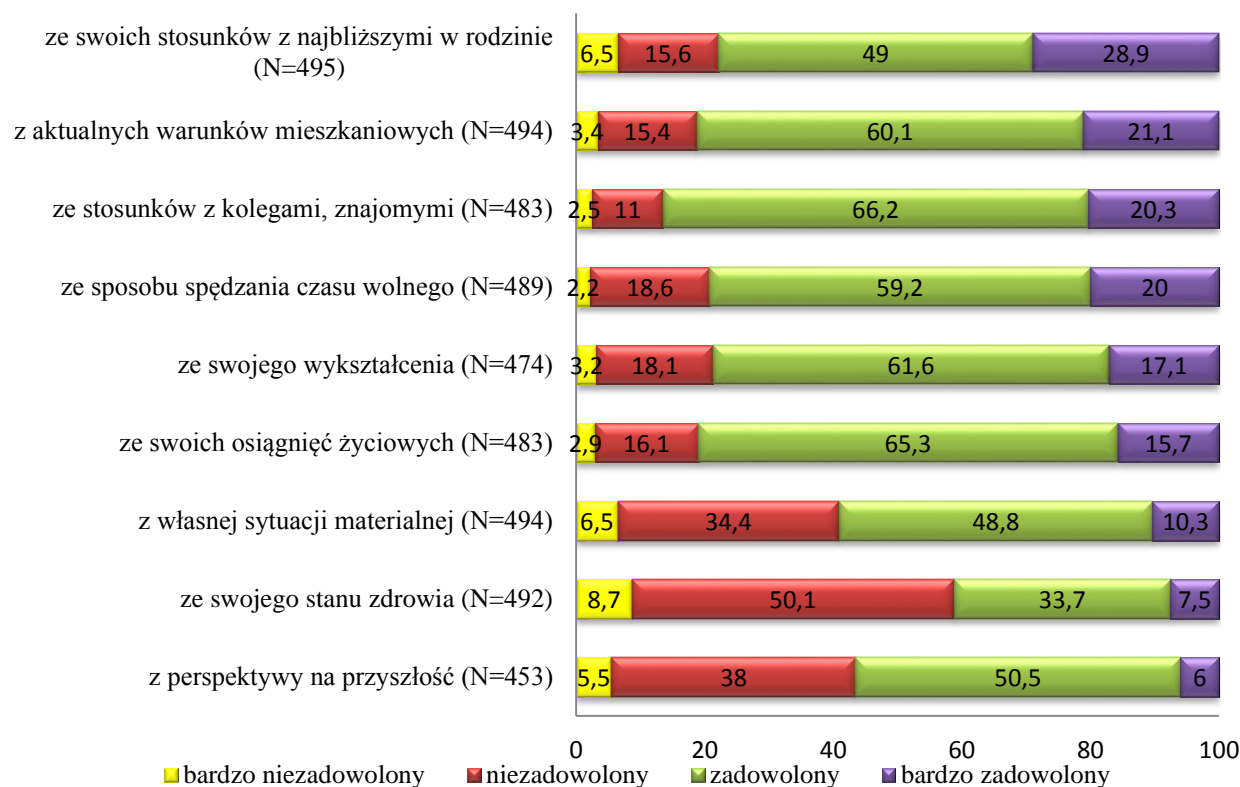
Źródło: badania własne.

Zdecydowana większość respondentów (70,6%) w sytuacji choroby *udaje się do lekarza i stosuje przepisane im leki*. Wypróbowane domowe sposoby to wybór co dziesiątego ankietowanego (13,2%). Nieco mniej osób starszych decyduje się na *leki dostępne w aptekach bez recepty* (8,7%). Około 5% ankietowanych czeka, aż *dolegliwości same przejdą*, podczas gdy *usługi medycyny niekonwencjonalnej* są marginalną opcją, wybieraną przez mniej niż 1% respondentów.

4.3. Zadowolenie z życia osób starszych w powiecie wejherowskim.

Badani zdają się być najbardziej zadowoleni z relacji ze znajomymi (86,5% odpowiedzi *bardzo zadowolony* i *zadowolony*), aktualnych warunków mieszkaniowych (81,2%) oraz ze swoich osiągnięć życiowych (81%). Czterech na dziesięciu badanych deklaruje, że nie jest zadowolony ze swoich perspektyw na przyszłość (43,5%) oraz z własnej sytuacji materialnej (40,9%). Można zatem wywnioskować, że osoby starsze z powiatu wejherowskiego są stosunkowo najbardziej usatysfakcjonowane ze swoich kontaktów międzyludzkich oraz własnych, dotychczasowych osiągnięć i warunków mieszkaniowych.

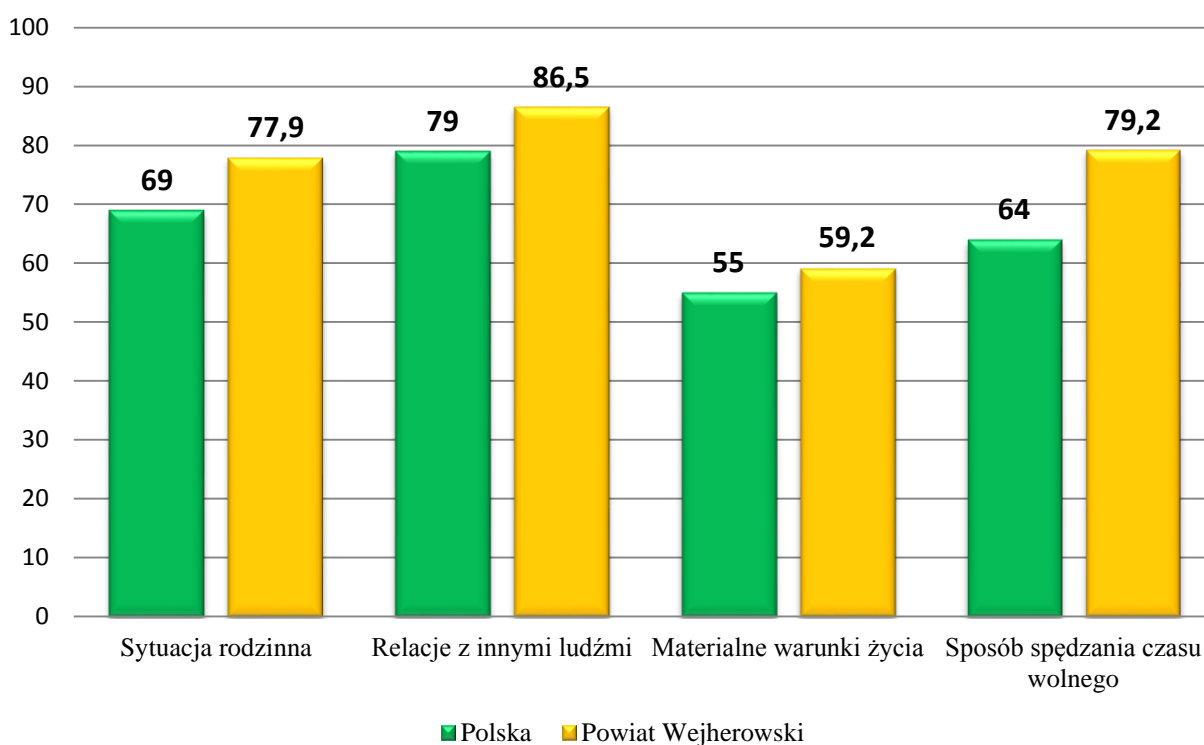
Wykres 15. Zadowolenie ze swojego życia.

Źródło: badania własne.

GUS w raporcie „Jakość życia osób starszych w Polsce” z 2015 roku przedstawił zadowolenie seniorów w takich aspektach życia jak m.in. sytuacja rodzinna, relacje z innymi ludźmi, sytuacja finansowa materialne warunki życia sposób spędzania czasu wolnego. Dane te porównano z badaniami przeprowadzonymi wśród mieszkańców powiatu wejherowskiego. Seniorzy powiatu wejherowskiego w wybranych aspektach życia deklarują większe zadowolenie z życia niż przeciętny senior w Polsce wg. danych z 2015r

Wykres 16. Zadowolenie z życia seniorów powiecie i Polsce.

Źródło: badania własne, raport „Jakość życia osób starszych w Polsce”

Analiza danych z badań wykazała, że płeć ma wpływ na zadowolenie z pewnych aspektów swojego życia. Mężczyźni (31,7%) częściej niż kobiety (16,9%) wyrażają niezadowolenie ze swoich stosunków z najbliższymi w rodzinie. Co drugi mężczyzna nie jest zadowolony ze swoich perspektyw na przyszłość, podczas gdy kobiet deklarujących niezadowolenie w tym aspekcie jest mniej (39,6%).

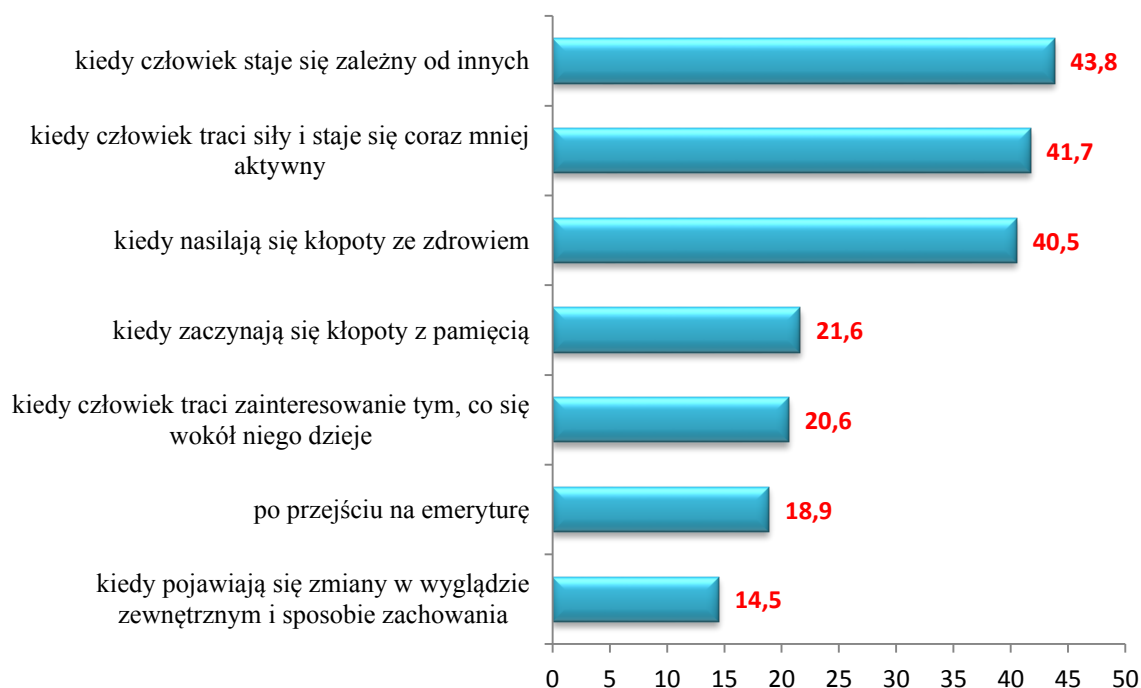
Tabela 12. Zadowolenie z życia wg płci.

Zadowolenie z perspektywy na przyszłość a płeć.		Bardzo niezadowolony	niezadowolony	zadowolony	Bardzo zadowolony	Ogółem	
Płeć respondenta	kobieta	Liczebność (N)	6	104	148	20	278
		%	2,2%	37,4%	53,2%	7,2%	100,0%
	mężczyzna	N	19	66	77	7	169
		%	11,2%	39,1%	45,6%	4,1%	100,0%
Ogółem		N	25	170	225	27	447
		%	5,6%	38,0%	50,3%	6,0%	100,0%

Źródło: badania własne.

4.4. Stosunek seniorów w powiecie wejherowskim do starości.

Osoby z powiatu wejherowskiego, pytane o to, kiedy rozpoczyna się starość, najczęściej odpowiadały, że jest to moment, w którym człowiek staje się zależny od innych (43,8%), traci siły i staje się mniej aktywny (41,7%) oraz kiedy nasilają się kłopoty ze zdrowiem (40,5%). Za mniej istotne uznawano zmiany w wyglądzie zewnętrznym i sposobie zachowania (14,5%). Poproszono badanych również o wskazanie konkretnego wieku, w którym kończy się młodość i zaczyna starość. Najwięcej osób deklaruje, że młodość kończy się wraz z ukończeniem 70 roku życia. Przeciętnie, badane osoby wskazują, że punktem, w którym rozpoczyna się starość, jest 72 rok życia.

Wykres 17. Kiedy rozpoczyna się starość.

*Procenty nie sumują się do 100%, ponieważ było to pytanie wielokrotnego wyboru (maksymalnie 3 możliwości wyboru).

Źródło: badania własne.

4.5. Sytuacja materialna osób starszych w powiecie wejherowskim.

Trzech na dziesięciu respondentów (29,5%) deklaruje, że najbliższa rodzina wspiera ich finansowo. Okazuje się, że płeć ma w tym przypadku znaczenie, ponieważ kobiety (32,9%) częściej niż mężczyźni (23,2%) otrzymują taką pomoc.

W trakcie realizacji badań postanowiono określić, jaki jest średni miesięczny dochód respondentów. Co trzeci badany (31,4%) posiada dochód na poziomie 1001zł-1500zł. Najrzadziej zdarza się, by respondenci odpowiadali, że zupełnie nie mają dochodu (0,4%) albo otrzymują dochód do 500zł (1%).

Otrzymywany przez badanych dochód jest w większości (95,9%) osiągniany regularnie i nie podlega on znaczącym zmianom na przestrzeni czasu.

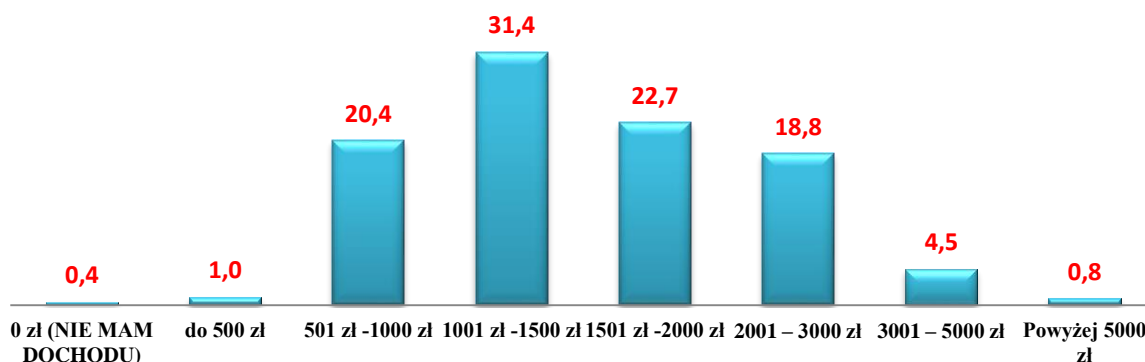
Z danych zawartych w poniżej tabeli wynika, że osoby, które zadeklarowały, że nie posiadają dochodu albo, że ich dochód przekracza 5000 złotych to mężczyźni.

Tabela 13. Dochód a płeć.

Dochód a płeć.			Biorąc pod uwagę wszystkie Pana(i) źródła dochodu proszę szacunkowo określić, jaki jest Pana(i) całkowity dochód miesięczny (na rękę)?								Ogółem
			0 zł (nie mam dochodu)	do 500 zł	501 zł - 1000 zł	1001 zł - 1500 zł	1501 zł - 2000 zł	2001 zł - 3000 zł	3001 - 5000 zł	Powyżej 5000 zł	
Płeć respondenta	kobieta	N	0	4	63	109	64	55	11	0	306
		%	0,0%	1,3%	20,6%	35,6%	20,9%	18,0%	3,6%	0,0%	100,0%
	mężczyz na	N	2	1	37	45	45	36	11	4	181
		%	1,1%	0,6%	20,4%	24,9%	24,9%	19,9%	6,1%	2,2%	100,0%
Ogółem		N	2	5	100	154	109	91	22	4	487
		%	0,4%	1,0%	20,5%	31,6%	22,4%	18,7%	4,5%	0,8%	100,0%

Źródło: badania własne.

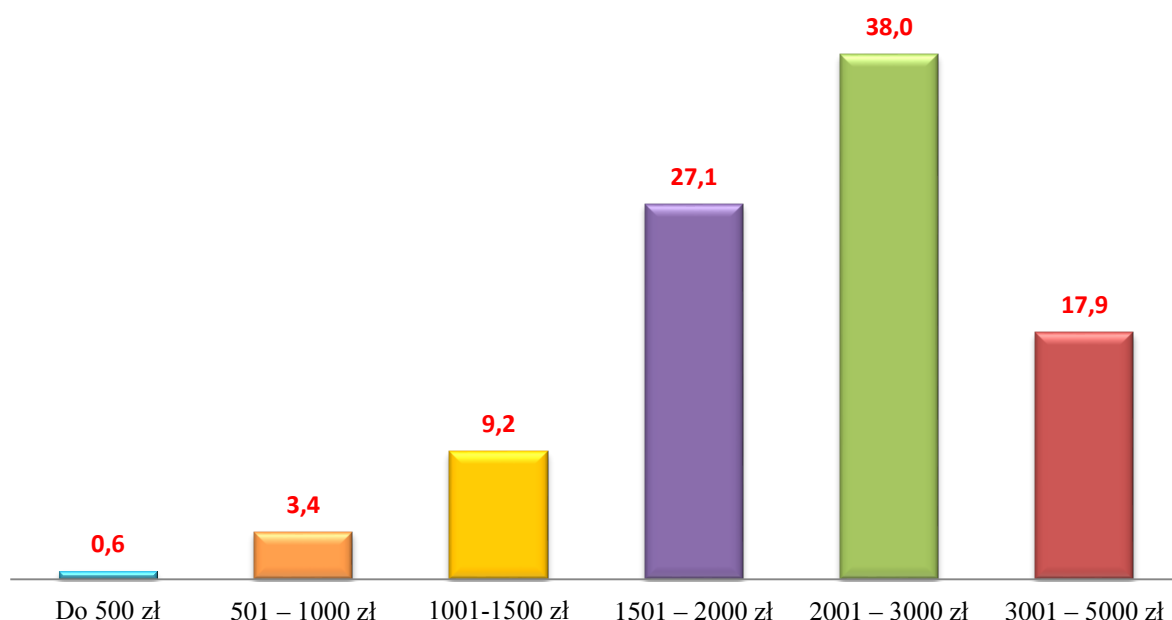
Wykres 18. Miesięczne dochody seniorów w powiecie wejherowskim.

Źródło: badania własne.

Badania wskazały, że dochód prawie sześciu na dziesięciu respondentów nie wystarcza na podstawowe potrzeby życiowe (57,1%) natomiast 38% respondentów deklaruje, że potrzebuje od 2001 złotych do 3000 złotych miesięcznie aby samodzielnie się utrzymać. Co trzeciego badanego (27,1%) zadowoliliby kwota od 1501 zł do 2000 zł miesięcznie. Najmniej respondentów (0,6%) odpowiedziało, że wystarcza im do 500 złotych miesięcznie na najważniejsze potrzeby życiowe.

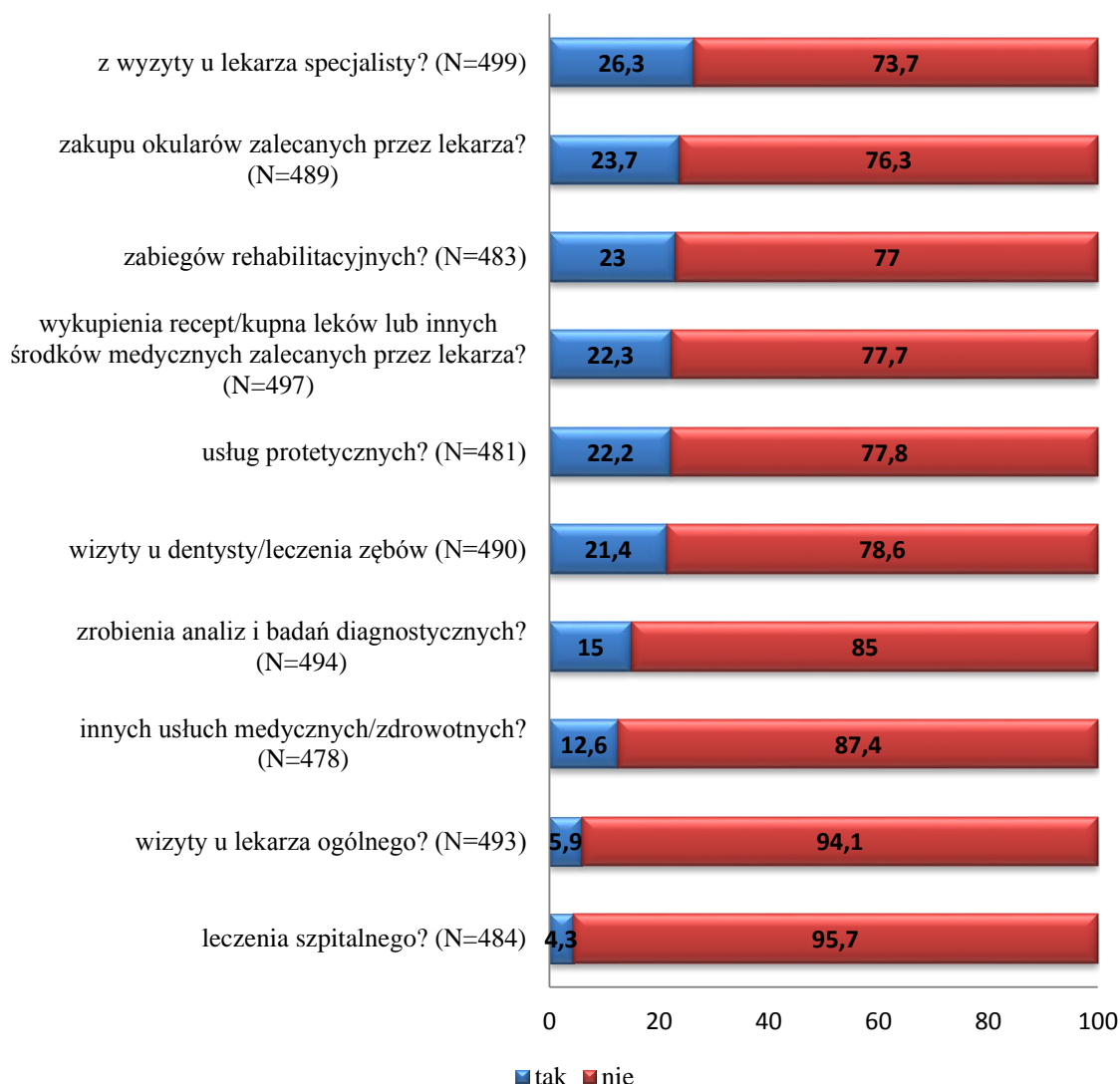
Wykres 19. Miesięczna kwota pieniędzy wystarczająca do utrzymania.

Źródło: badania własne.

Z uwagi na niewystarczające środki finansowe co czwarty respondent przynajmniej raz w roku zmuszony był do zrezygnowania z wizyty u lekarza specjalisty (26,3%), Respondenci najrzadziej rezygnować musieli z wizyt u lekarza ogólnego (5,9%) oraz leczenia szpitalnego (4,3%).

Wykres 20. Środki finansowe a korzystanie z usług medycznych.

Źródło: badania własne.

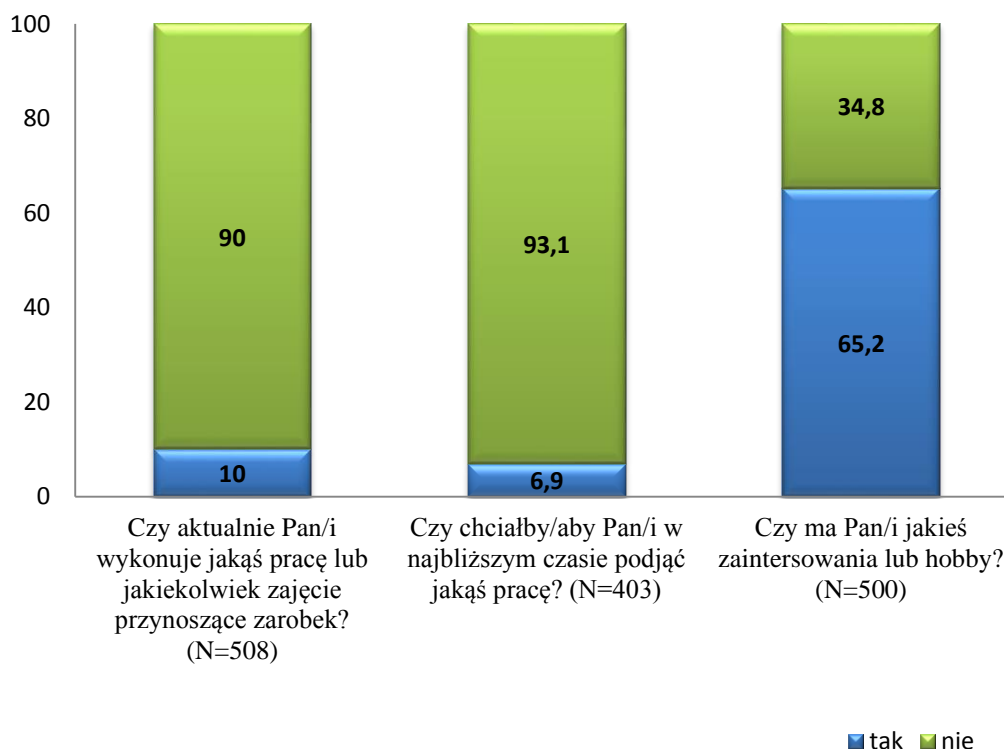
4.6. Aktywność życiowa i samodzielność osób starszych.

W celu zbadania aktywności życiowej osób starszych z powiatu wejherowskiego, postanowiono zadać im bezpośrednie pytania dotyczące pracy oraz hobby. Z odpowiedzi wynika, że co dziesiąty (10%) respondent wykonuje jakąś pracę lub jakiekolwiek zajęcie przynoszące zarobek, a ze wszystkich osób, które określiły się jako niepracujące, tylko 6,9% chciałoby podjąć w najbliższym czasie jakąś pracę. Mężczyźni (14,7%) są zatrudnieni częściej niż kobiety (7,6%).

Okazuje się jednak, że większość osób starszych (65,2%) wykazuje swoją aktywność w postaci zainteresowania lub hobby, a 34,8% deklaruje, że takowych nie posiada.

Biorąc pod uwagę dane, z których wynika że 64,6% osób uważa się za osoby aktywne w życiu, a reszta (35,4%) – za bierne, można wywnioskować, że to zainteresowanie i hobby jest główną aktywnością życiową pożądaną przez mieszkańców powiatu wejherowskiego, a aby zmniejszyć procent ludzi uważających samych siebie za biernych, należy zapewnić im miejsce do rekreacji bądź podjęcia własnego zainteresowania.

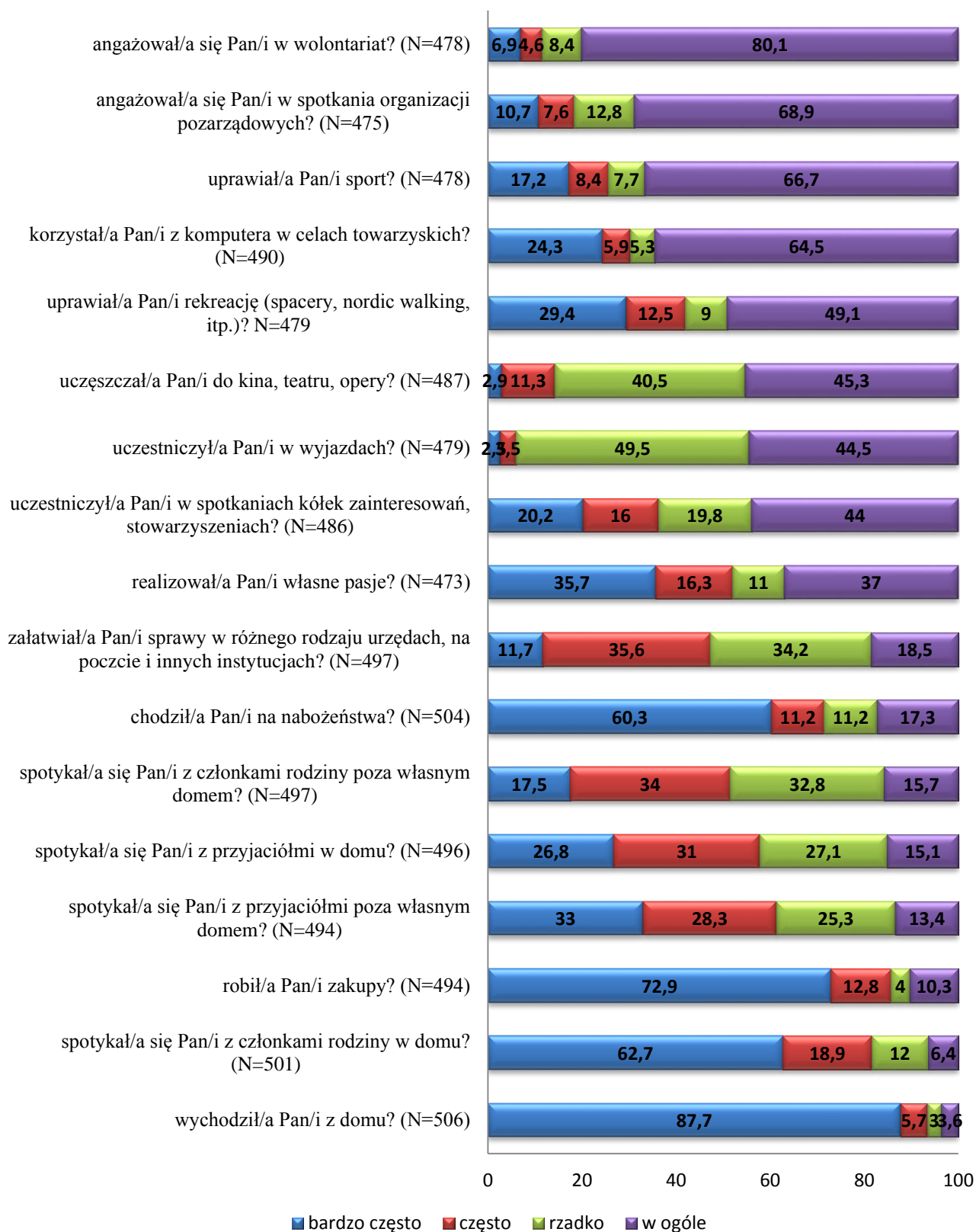
Wykres 21. Aktywność zawodowa oraz posiadanie hobby.

Źródło: badania własne.

Kontakty międzyludzkie, które utrzymują badani są najczęściej dość intensywne (spotkanie *średnio raz w tygodniu* – 31,3%, *co najmniej dwa razy w tygodniu* – 27,3%). Najmniej respondentów deklaruje brak spotkań (1,5%) albo spotkania 1-2 razy w roku (0,2%). Z badań wynika, że rodzina bardzo rzadko utrudnia utrzymywanie kontaktów starszych osób z innymi ludźmi (2%). Najczęściej jednak nie ma żadnego wpływu na częstotliwość ich spotkań (69,5%). W przypadku 28,5% osób starszych, rodzina pomaga im w kontaktowaniu się z przyjaciółmi/znajomymi.

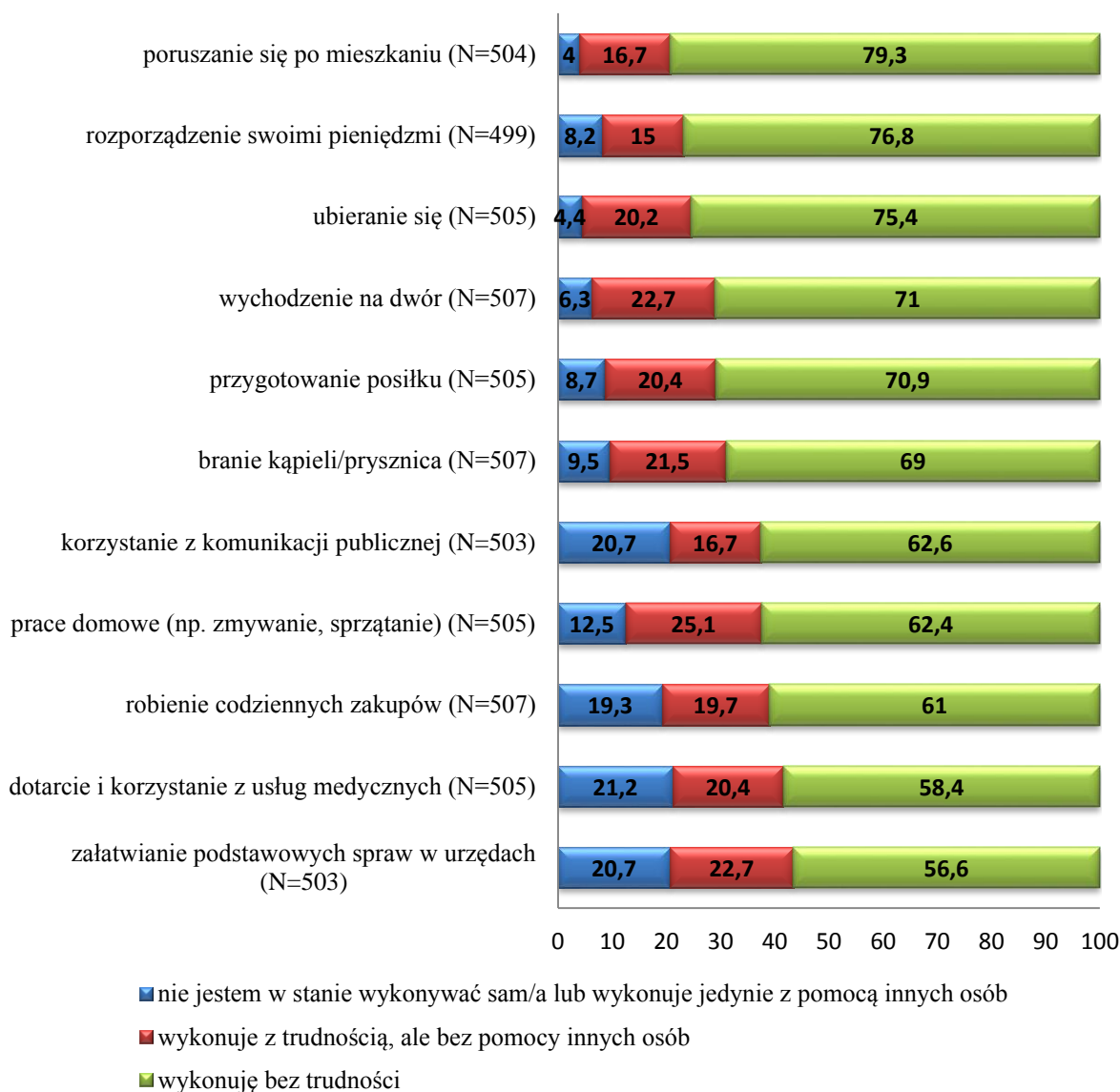
Wykres 22. Aktywność społeczna seniorów.

Źródło: badania własne.

Analiza aktywności życiowej starszych mieszkańców powiatu wejherowskiego wskazuje, że najwięcej osób zdaje się podejmować działania w kierunku *spotkań z członkami rodziny* (81,6% łącznej sumy odpowiedzi *bardzo często* oraz *często*), brania udziału w nabożeństwach (71,5%), oraz spotykaniem się z przyjaciółmi poza własnym domem (57,8%). Wyniki te bezpośrednio korelują z częstotliwością kontaktu z bliskimi przyjaciółmi/znajomymi. Seniorzy w powiecie wejherowskim niechętnie angażują się w wolontariat (łączna suma odpowiedzi rzadko oraz w ogóle – 88,5%), w spotkania organizacji pozarządowych (81,7%), uprawianie sportu (74,4%) oraz korzysta z komputera w celach towarzyskich (69,8%).

Wykres 23. Możliwości samoobsługowe seniorów.

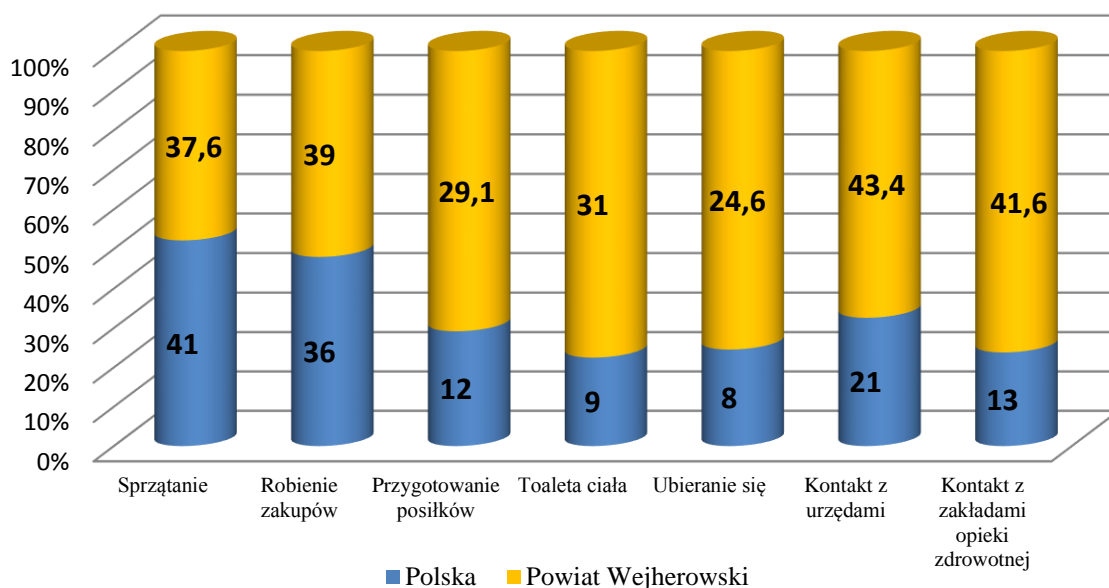
Źródło: badania własne.

Z przeprowadzonych w powiecie wejherowskim badań wynika, że najmniejszą trudność sprawia respondentom *poruszanie się po mieszkaniu*; prawie czterech na pięciu nie ma z tym żadnego problemu, i tylko 4% potrzebuje do tego pomocy innych osób. *Rozporządzanie swoimi pieniędzmi* oraz *ubieranie się* również należy do czynności wykonywanych z łatwością przez około 75% ankietowanych. Czynności, przy których osoby starsze potrzebują pomocy drugiej osoby to kolejno; *robienie codziennych zakupów* (19,3%), *korzystanie z komunikacji publicznej* (20,7%), *załatwianie podstawowych spraw w urzędach* (20,7%), oraz *dotarcie i korzystanie z usług medycznych* (21,2%). Odpowiedzi typu: *wykonuję z trudnością, ale bez pomocy innych osób* utrzymują się na porównywalnym poziomie w większości wariantów.

Badania w zakresie trudności napotykaných przez seniorów w wykonywaniu codziennych czynności przeprowadził również Bank Światowy. Porównano wybrane czynności, które sprawiały trudność badanym seniorom w Polsce i powiecie.

Z badań wynika, że seniorzy w powiecie wejherowskim częściej wskazywali na trudności w takich czynnościach jak sprzątanie, robienie zakupów, przygotowanie posiłków, toaleta ciała, ubieraniu się czy w kontaktach z urzędami i zakładami opieki zdrowotnej.

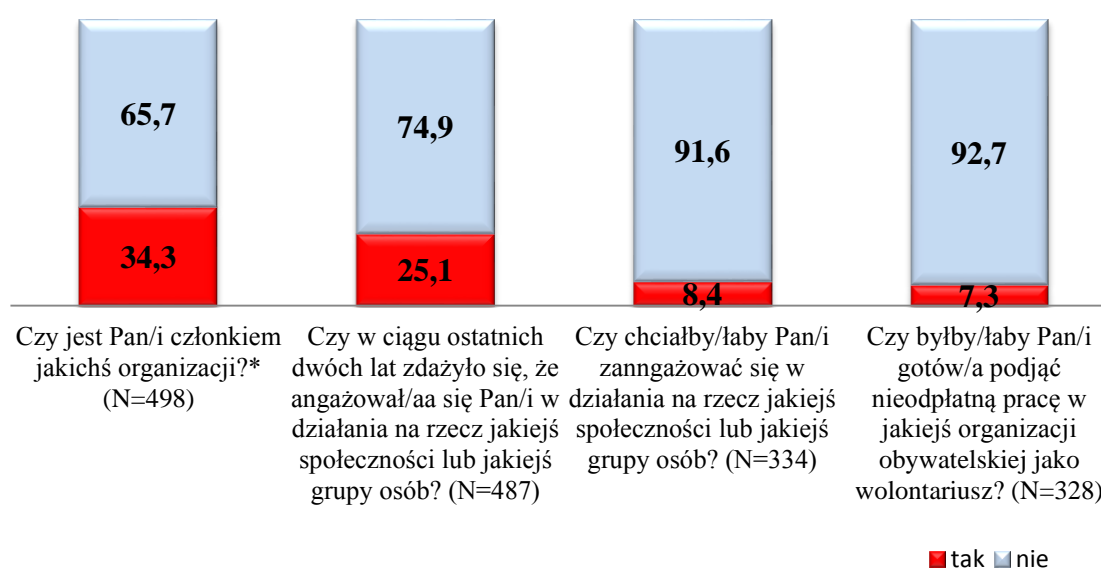
Wykres 24. Ograniczenia samoobsługowe seniorów w powiecie wejherowskim i Polsce.

Źródło: badania własne.

By sprawdzić zaangażowanie w sprawy społeczne respondentów, zadano im pytanie dotyczące członkostwa w różnych organizacjach. Okazuje się, że większość (65,7%) nie należy do żadnego stowarzyszenia. Dopiero co czwarty badany zaangażował się w działalność na rzecz jakiejś społeczności lub grupy. Wśród osób nieangażujących się, tylko 8,4% chciałoby jednak podjąć tego typu aktywności. Jeżeli chodzi o wolontariat/nieodpłatną pracę, jedynie 7,3% badanych podjęłoby się takiego zajęcia. Z analizy wynika, że płeć nie ma znaczenia w przypadku angażowania się w sprawy społeczne.

Wykres 25. Udział seniorów w organizacjach pozarządowych.

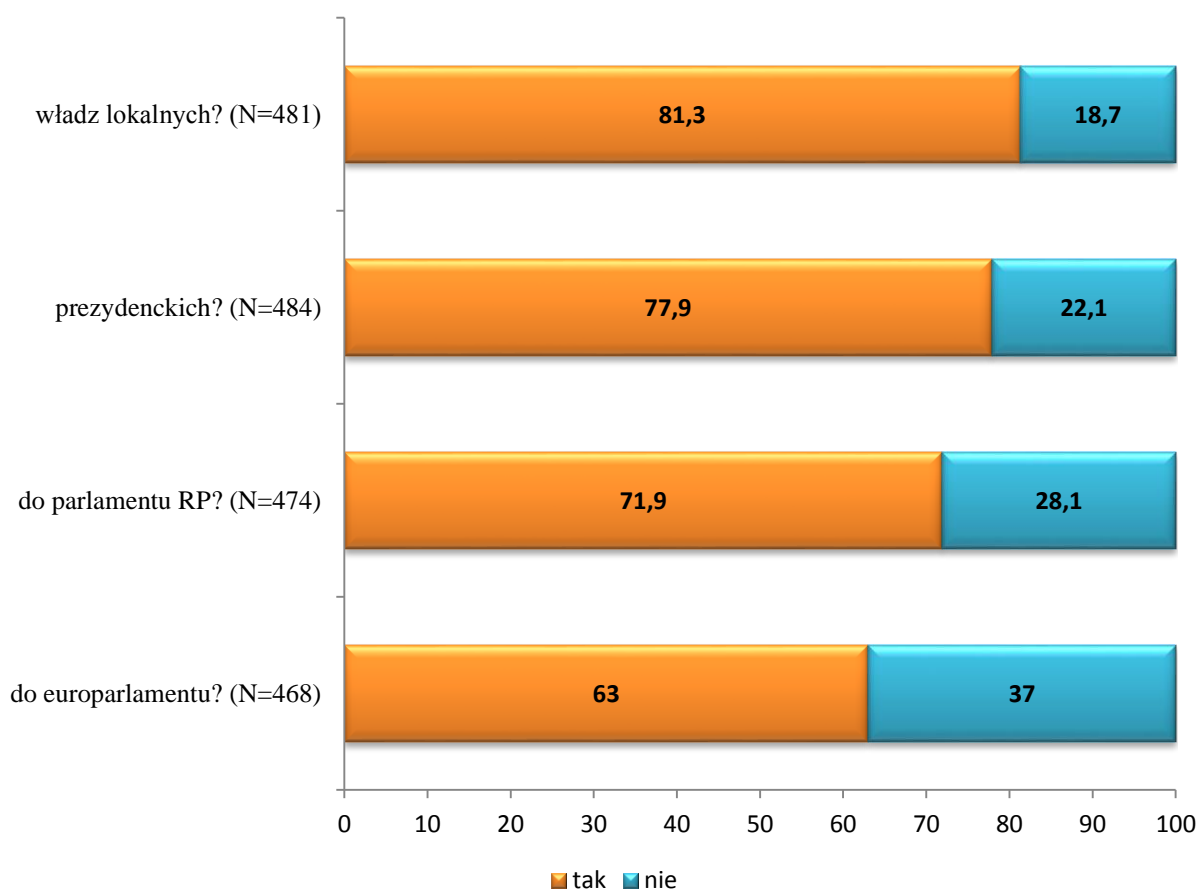
*organizacje, stowarzyszenia, grupy samopomocowe, partie, komitety, rady, grupy religijne, związki, koła, itp.

Źródło: badania własne.

Badania przedstawione przez GUS w raporcie „Jakość życia seniorów w Polsce” wskazują, że zaledwie 13% seniorów angażuje się w działalność w organizacjach pozarządowych zarówno świeckich jak i grupach i wspólnotach religijnych.

W kwestii udziału w różnego rodzaju wyborach powszechnych, można zaobserwować pozytywną tendencję; badani w większości udzielają głosu we wszystkich wyborach. Najczęściej jednak wybierają się na wybory władz lokalnych (81,3%) i prezydenckich (77,9%). Najrzadziej głosują w wyborach do europarlamentu (37% odpowiedzi *nie*).

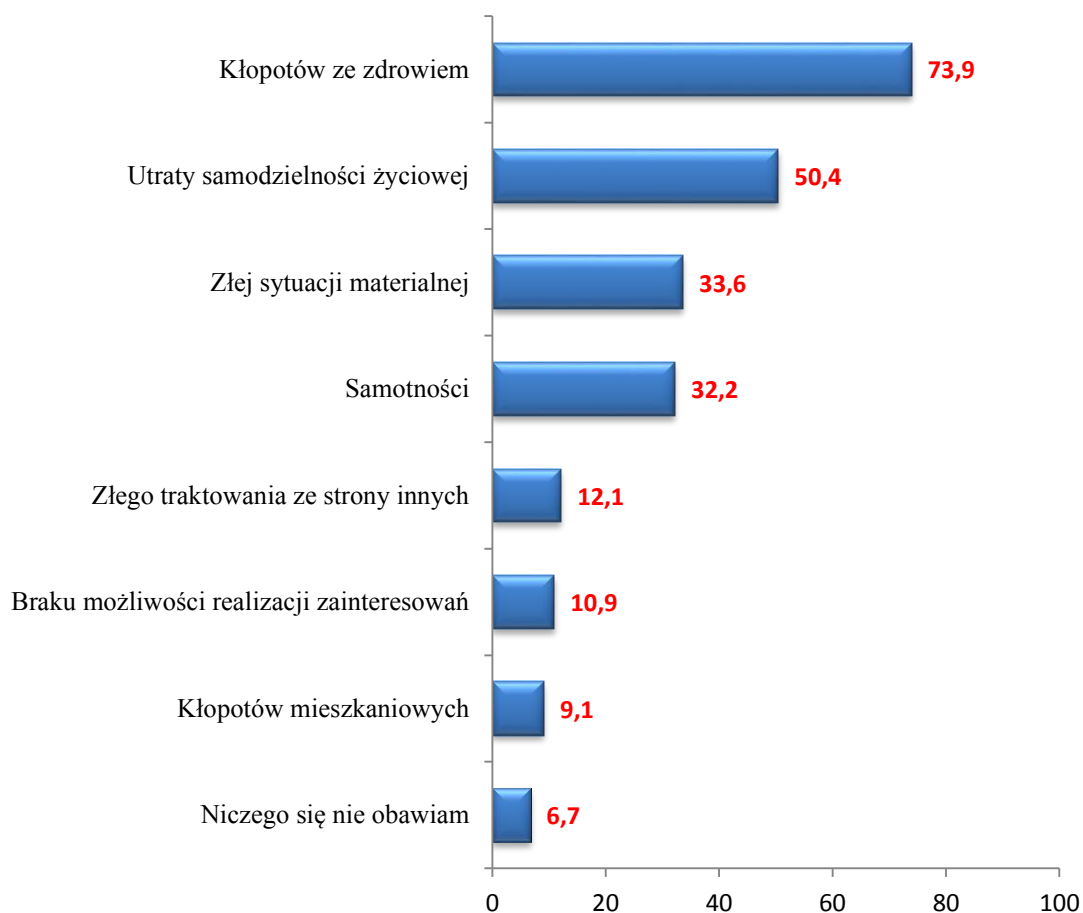
Wykres 26. Udział seniorów w wyborach.

Źródło: badania własne.

Kolejnym obszarem prowadzonych badań było sondowanie obaw towarzyszących osobom starszym w związku z ich wiekiem. Na pytanie dotyczące podstawowych obaw w większości wybrały *kłopoty ze zdrowiem* (73,9%). Połowa respondentów obawia się również utraty samodzielności życiowej (50,4%). Około 1/3, obawia się złej sytuacji materialnej (33,6%) oraz samotności (32,2%). Najmniej zmartwień wywołują obawy związane ze złym traktowaniem ze strony innych (12,1%), brakiem możliwości realizacji własnych zainteresowań (10,9%) oraz kłopotami mieszkaniowymi (9,1%). Grupa 6,7% mieszkańców nie posiada żadnych obaw. Każda z wyżej wymienionych obaw została następnie poddana głębszej analizie.

Wykres 27. Czego Pan/i się najbardziej obawia?

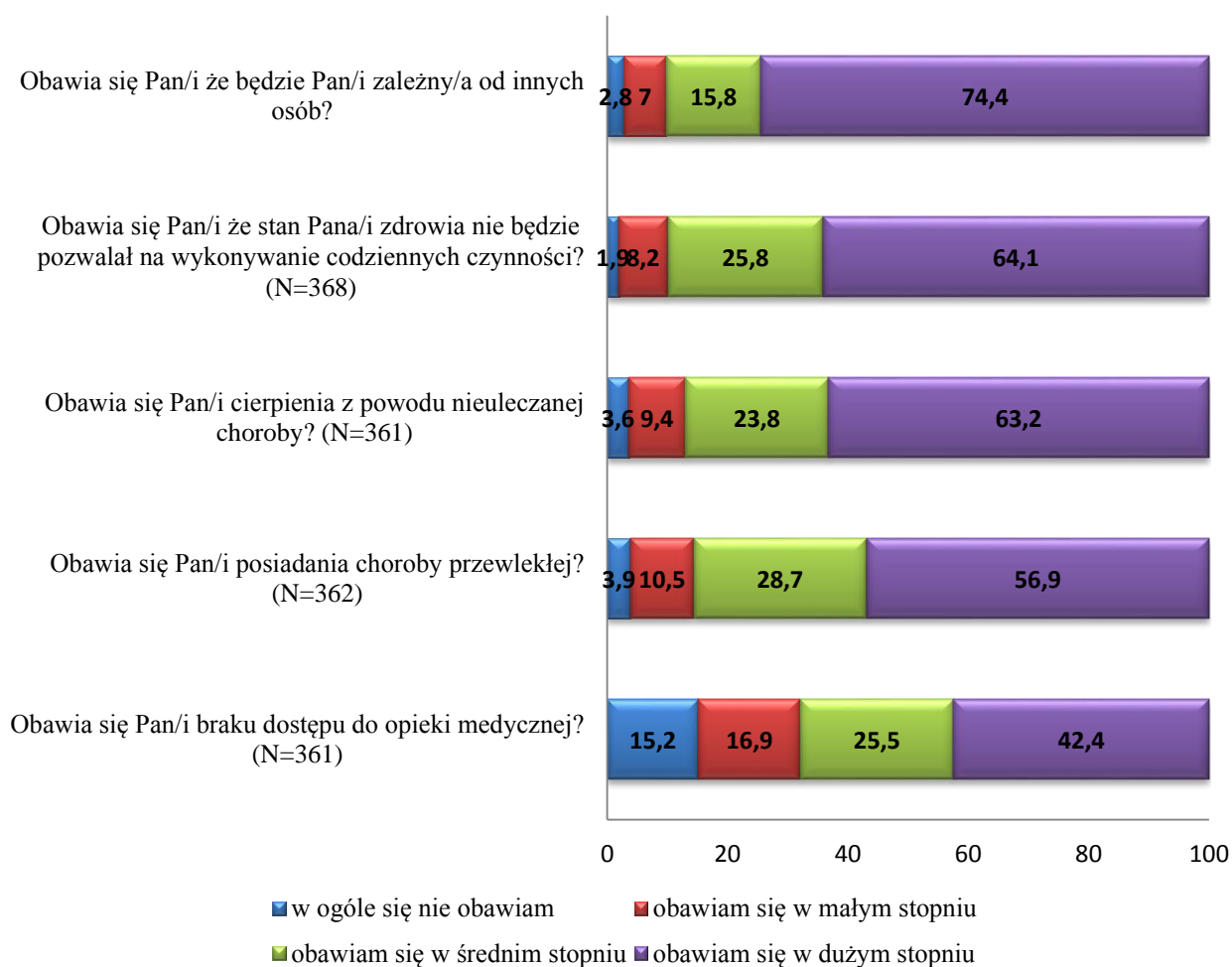

*Procenty nie sumują się do 100%, ponieważ było to pytanie wielokrotnego wyboru (maksymalnie 3 możliwości wyboru.).

Źródło: badania własne.

Z uwagi na to, że prawie $\frac{3}{4}$ osób starszych w dużym stopniu obawia się zależności od innych osób, można sądzić, że bezpośrednio łączy się to z opisywaną poniżej utratą samodzielności życiowej. Pozostałe obawy, zgodnie z wykresem nr 28, prawie zawsze posiadają skumulowany procent odpowiedzi w *małym stopniu*, w *średnim stopniu* oraz w *dużym stopniu* powyżej 95%. Na uwagę zasługuje odsetek odpowiedzi dotyczący dostępu do opieki medycznej, gdzie ok. 32% ankietowanych nie obawia się tego wcale lub w małym stopniu.

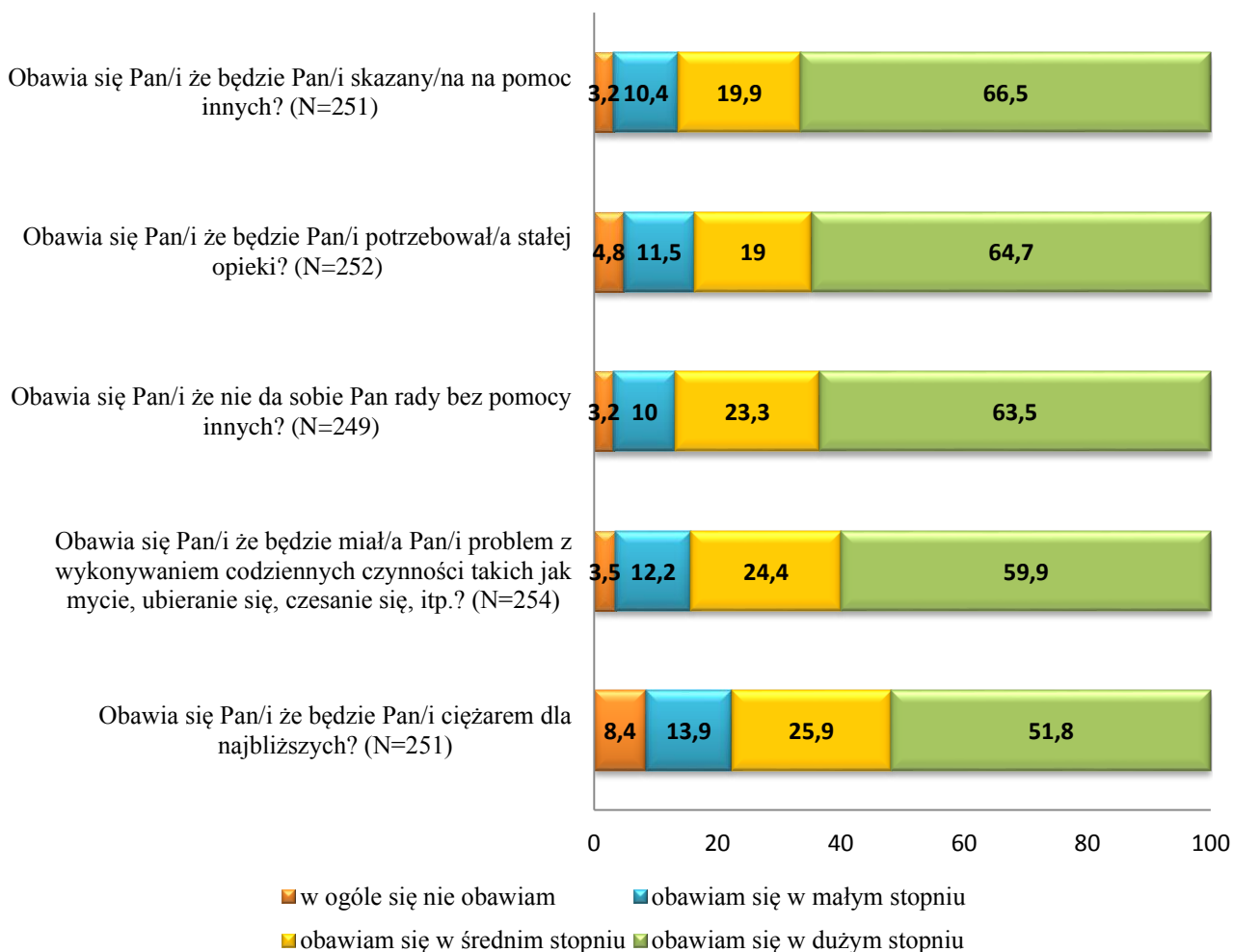
Wykres 28. Obawy seniorów związane ze stanem zdrowia.

Źródło: badania własne.

Podobnie jak w przypadku kłopotów ze zdrowiem, utrata samodzielności życiowej to aspekt, który wzbudza w ankietowanych mieszkańcach powiatu wejherowskiego największe obawy. Dwóch na trzech badanych deklaruje silną obawę przed byciem skazanym na pomoc innych (66,5%), potrzebą stałej opieki (64,7%) oraz brakiem możliwości radzenia sobie bez pomocy innych (63,5%). Najrzadziej deklarowany jest brak obawy przed byciem ciężarem dla najbliższych (8,4%).

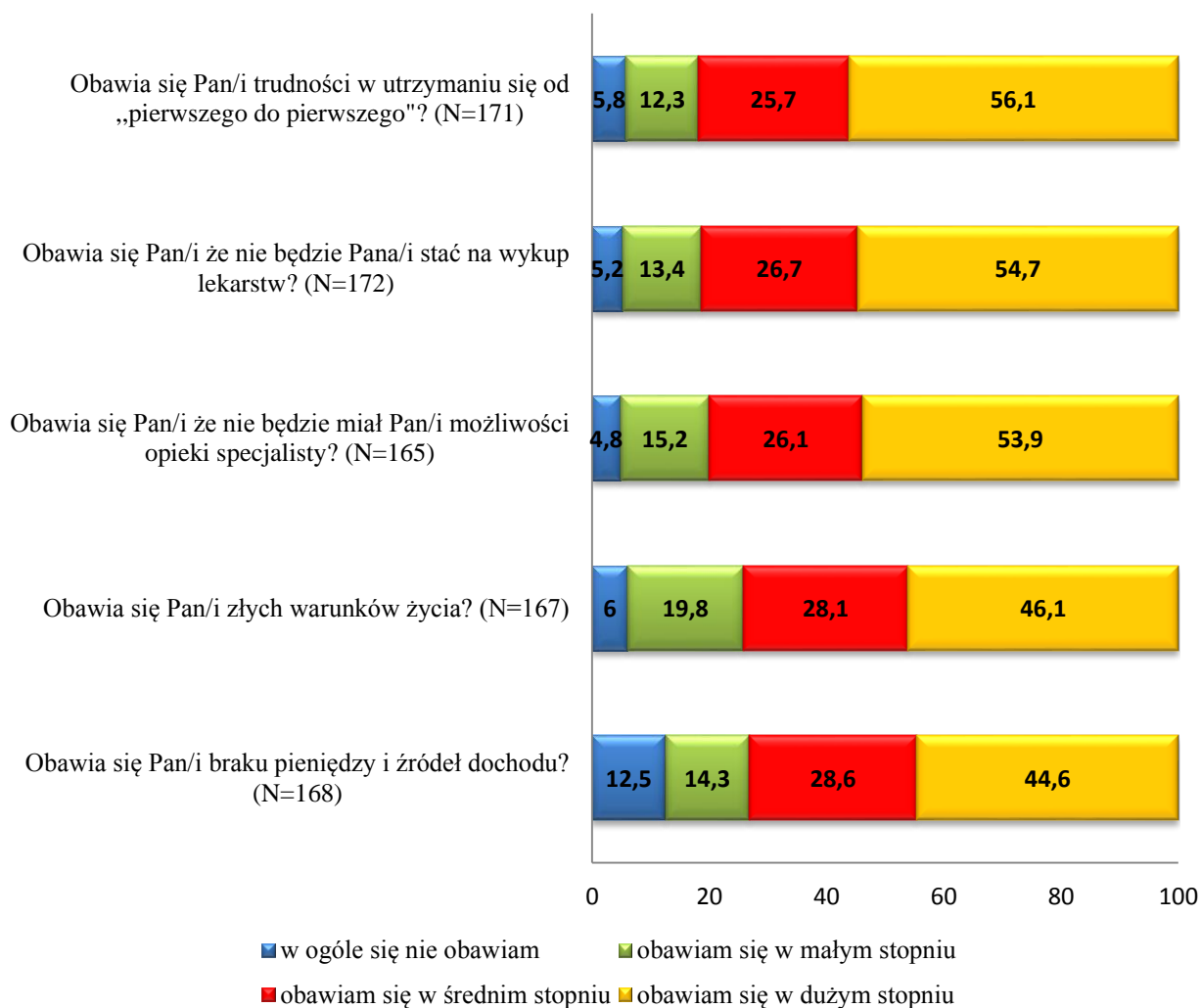
Wykres 29. Utrata samodzielności życiowej.

Źródło: badania własne.

Zła sytuacja materialna zdaje się być mniej istotna dla seniorów niż kłopoty ze zdrowiem bądź utrata samodzielności życiowej. Niemniej jednak, ponad połowa respondentów deklaruje dużą obawę przed trudnością w utrzymaniu się z miesiąca na miesiąc (56,1%), brakiem pieniędzy na wykup lekarstw (54,7%) oraz brakiem możliwości opieki specjalisty (53,9%). Pozostałe wyniki są dość wyrównane, jednak najmniej badanych (44,6%) deklaruje zmartwienie brakiem pieniędzy i źródeł dochodu.

Wykres 30. Problemy materialne (%).

Źródło: badania własne.

Samotność to kolejna kwestia poruszana w badaniach ankietowych. Najczęściej seniorzy obawiają się *opuszczenia przez innych i bycia zdany na samego/samą siebie* (46,6%). Ważnym aspektem dla seniorów jest też bycie potrzebnym, bowiem ponad 41% obawia się, że nie będzie nikomu potrzebnym. Ponad 30% obawia się też utraty kontaktu z przyjaciółmi i rodziną.

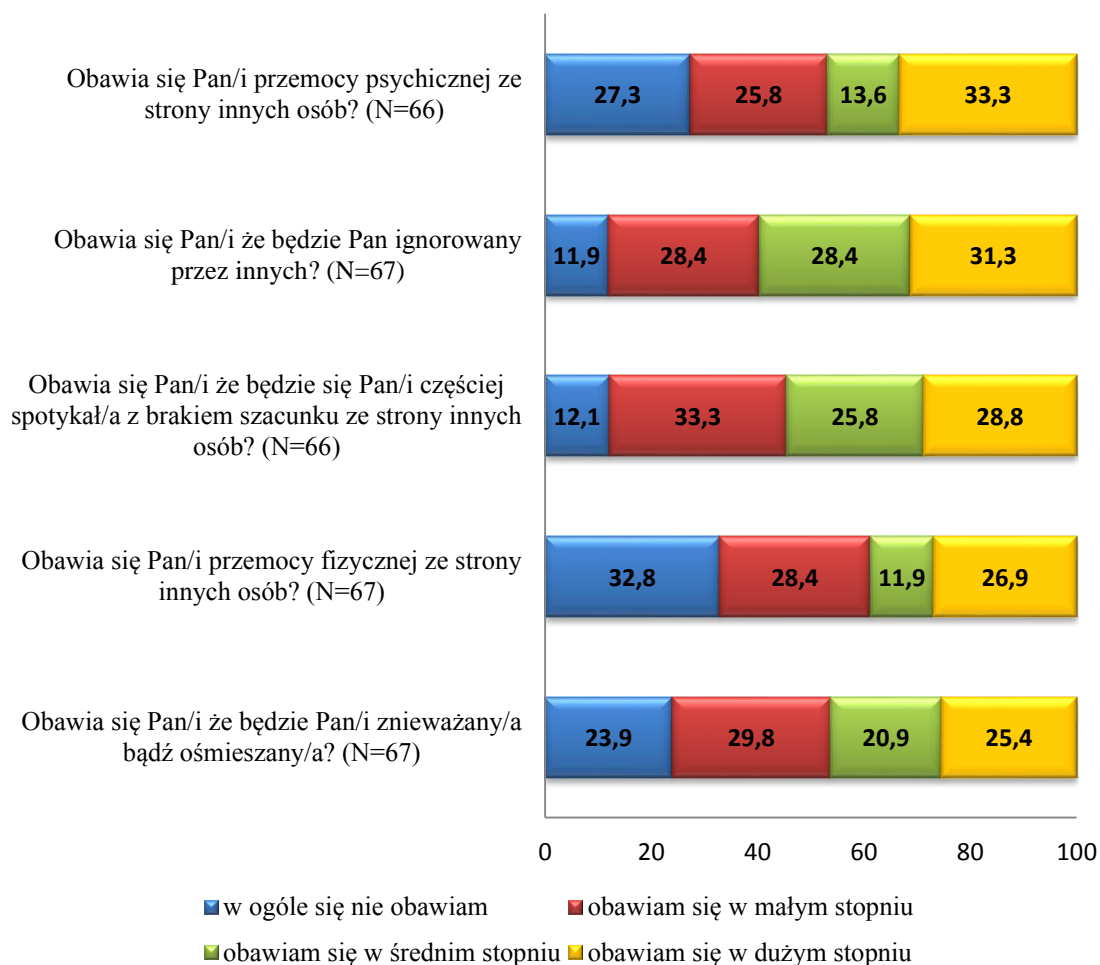
Wykres 31. Samotność (%).

Źródło: badania własne.

Najwięcej mieszkańców powiatu, około 88%, obawia się ignorancji i braku szacunku ze strony innych, blisko 80 % respondentów wskazało na obawy przed znieważaniem bądź ośmieszaniem, natomiast ok. 70% badanych obawia się przemocy fizycznej ze strony innych osób.

Wykres 32. Złe traktowanie ze strony innych (%).

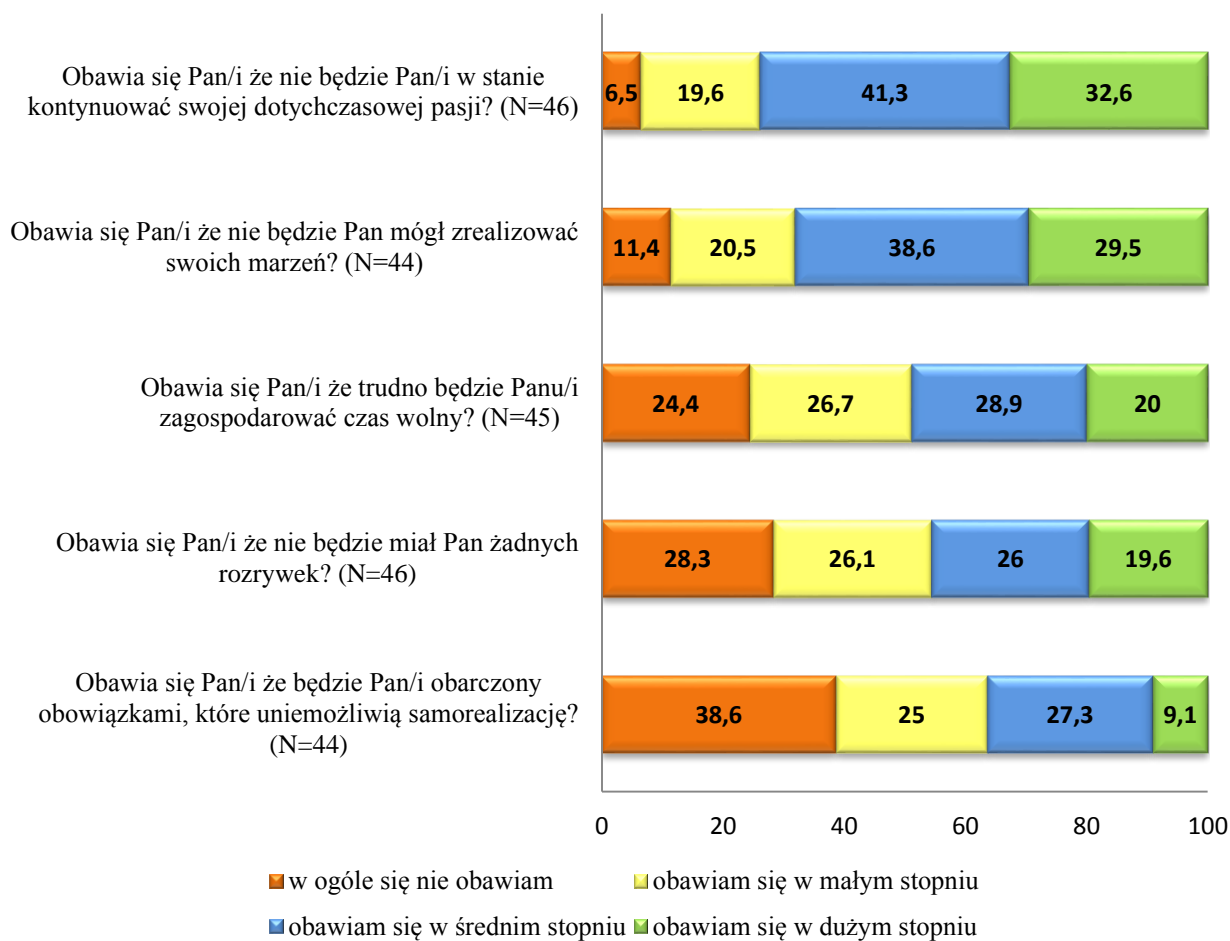

Źródło: badania własne.

W przypadku realizacji własnych zainteresowań, respondenci najczęściej deklarowali dużą obawę przed brakiem możliwości kontynuowania swojej dotychczasowej pasji (32,6%), a najrzadziej, że zostaną obarczeni obowiązkami, które uniemożliwią ich samorealizację (9,1%) przy 38,6% braku obaw w ogóle. Okazuje się, że płeć w przypadku badanych determinuje obawy związane z nieposiadaniem rozrywek, bowiem kobiety (43,5%) dużo częściej niż mężczyźni (9,5%) nie obawiały się przed ich brakiem.

Obawy przed realizacją swoich pasji, rozrywek i możliwości samorealizacji przedstawiono na poniższym wykresie.

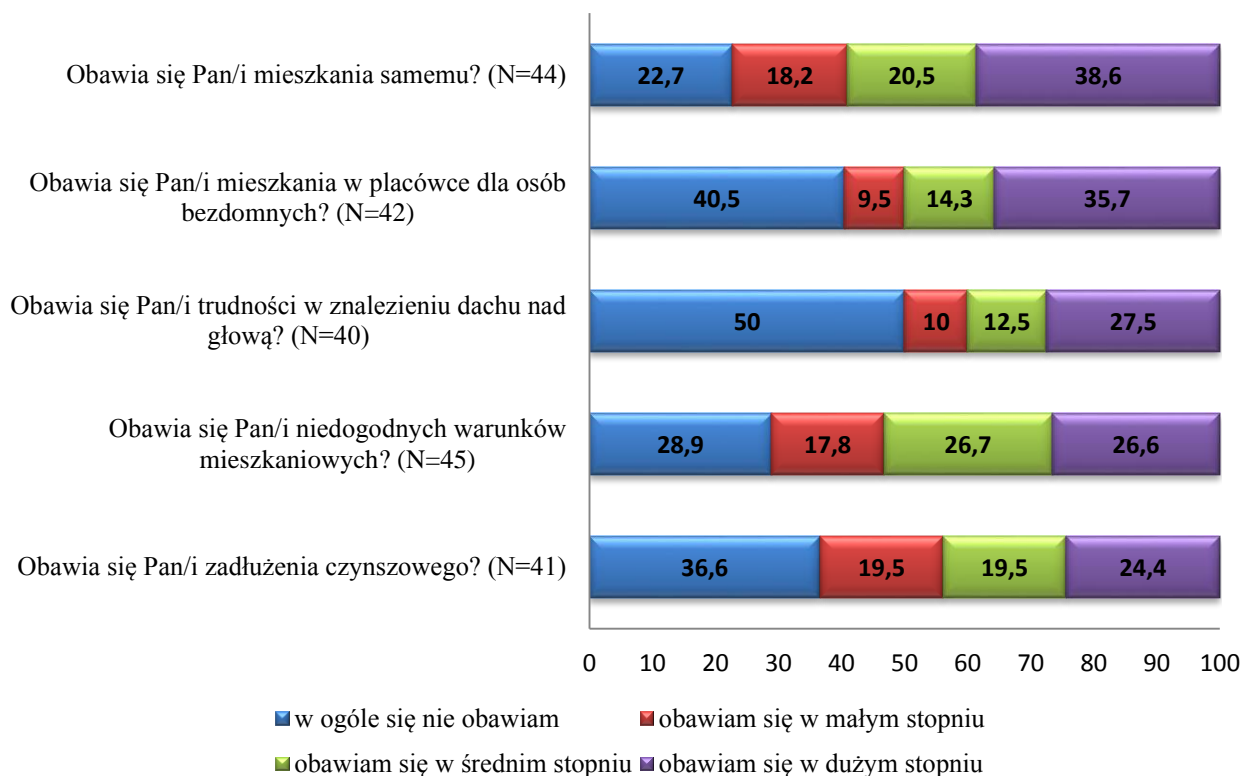
Wykres 33. Brak możliwości realizacji własnych zainteresowań (%).

Źródło: badania własne.

Problemy mieszkaniowe stanowią najmniejsze zmartwienie dla starszych mieszkańców powiatu wejherowskiego, na co wskazuje drastycznie większy, w porównaniu do wyżej omawianych obaw, procent odpowiedzi *w ogóle się nie obawiam*. Najwięcej zmartwień w tym aspekcie wzbudza obawa przed mieszkaniem samemu (38,6% odpowiedzi *obawiam się w dużym stopniu*) oraz mieszkaniem w placówce dla osób bezdomnych (35,7%), najmniej natomiast – obawa przed zadłużeniem czynszowym (24,4%), aż 50% badanych nie obawia się utraty dachu nad głową.

Wykres 34. Problemy mieszkaniowe (%).

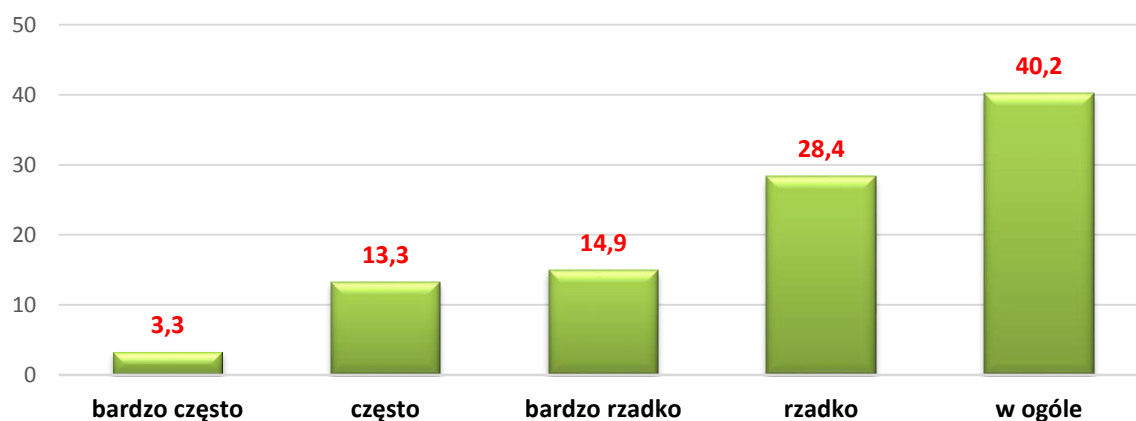

Źródło: badania własne.

4.7. Korzystanie z pomocy przez osoby starsze w powiecie wejherowskim.

Zbadano, jak często respondenci sięgają po pomoc w różnych instytucjach oraz jakie mają na ten temat zdanie. Okazuje się, że od początku 2017 roku, aż 40,2% nie szukało takiej pomocy *ani razu*. Jedynie 3,3% sięgało po tego typu pomoc *bardzo często*, a skumulowany procent odpowiedzi *bardzo rzadko* oraz *rzadko* wynosi 43,3, przy czym prawie ¾ respondentów *czuje się dobrze poinformowana w zakresie możliwości uzyskania pomocy z tytułu swojego wieku* (74%). Warto również odnotować, że mieszkańcy powiatu, zapytani o sytuacje, w których spotkali się z odmową pomocy ze strony instytucji bądź osób prywatnych, w 67,7% przypadków uważają, że nigdy ich nie doświadczyli, natomiast 29,7% osób wskazało, że zdarzały się one sporadycznie, oraz zaledwie 2,6% uważa, że często.

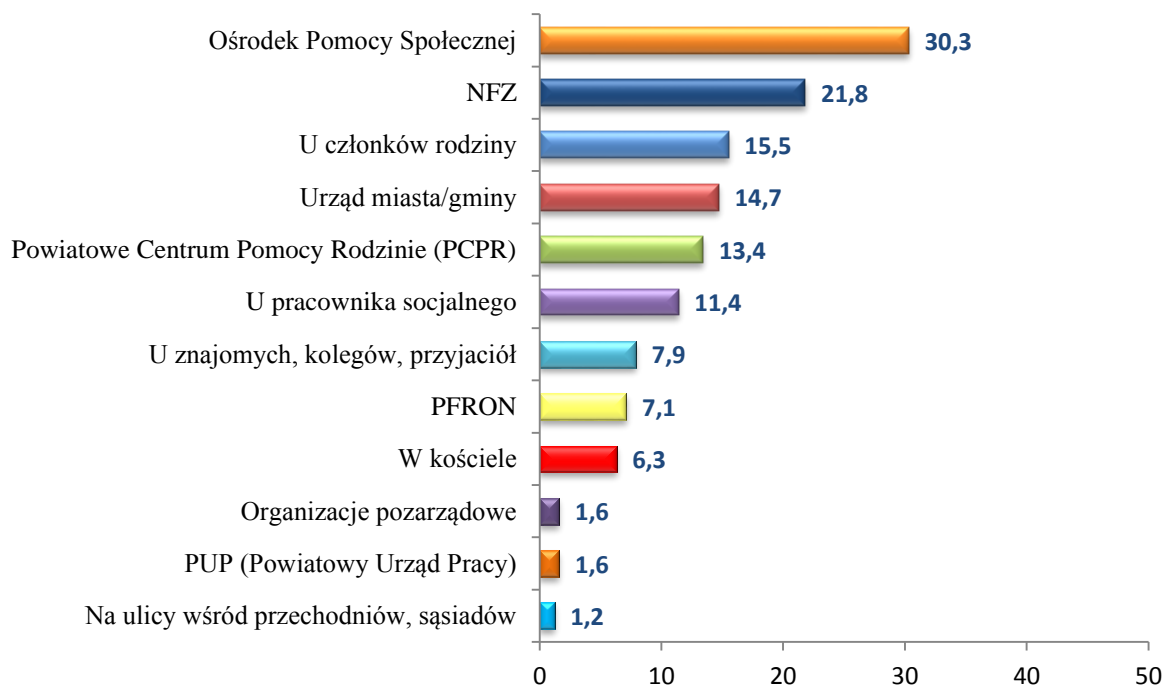
Wykres 35. Częstość poszukiwania przez seniorów pomocy ze strony instytucji i osób.

Źródło: badania własne.

Najczęściej osoby starsze poszukują pomocy w ośrodku pomocy społecznej (30,3%) i placówkach służby zdrowia (21,8%). Kolejna instytucja to Powiatowe centrum Pomocy Rodzinie wraz z PFRON. Najrzadziej zwracają się o pomoc do spotkanych na ulicy przechodniów i sąsiadów (1,2%), Powiatowego Urzędu Pracy (1,6%) oraz organizacji pozarządowych (1,6%).

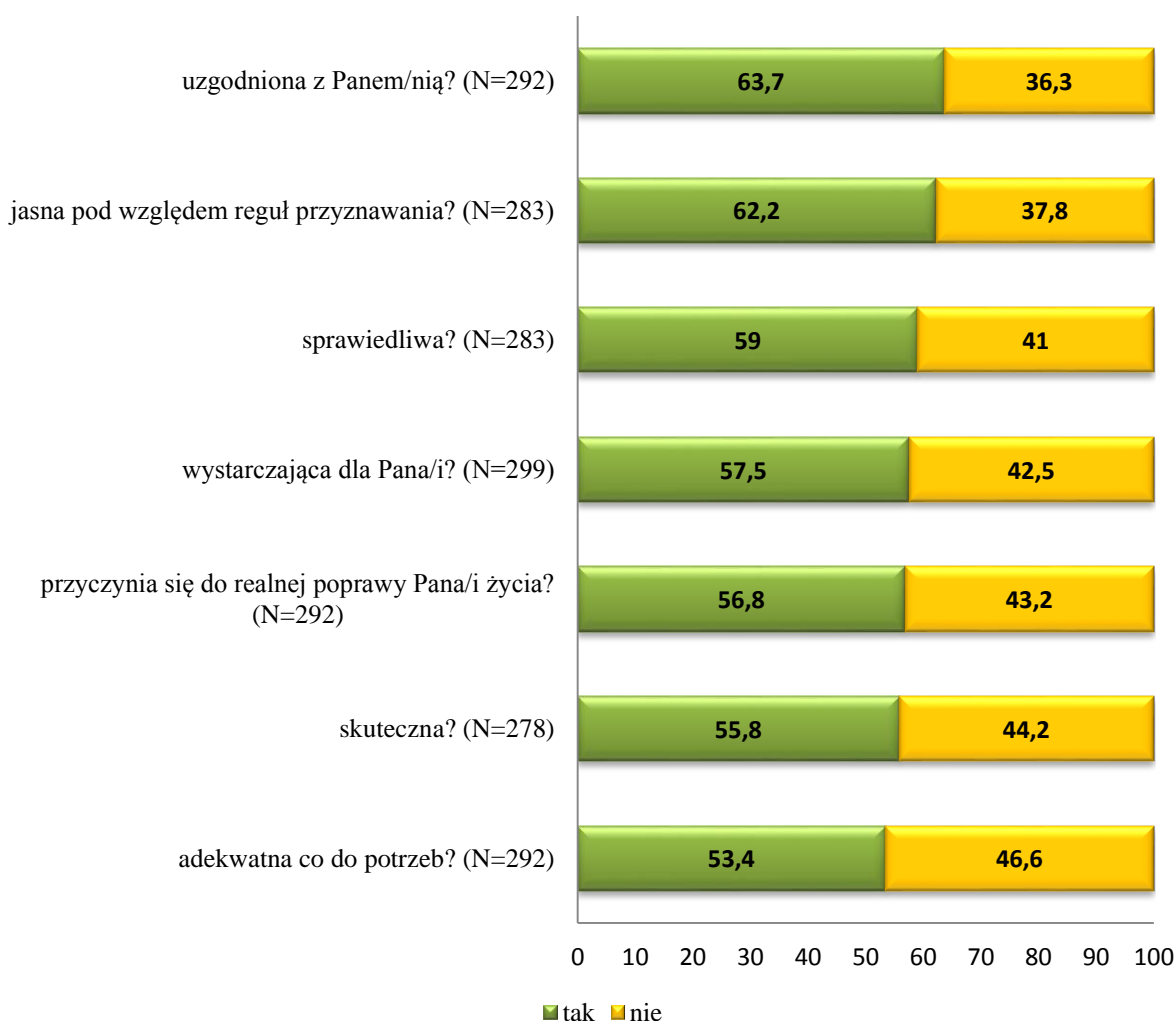
Wykres 36. W jakich instytucjach, organizacjach, miejscach szukał/a Pan/i pomocy od początku roku 2016?

Źródło: badania własne.

Spośród wszystkich osób, które czują się dobrze poinformowane w zakresie możliwości uzyskania pomocy, najczęściej osób starszych zgadza się, że jest ona z nimi *uzgadniana* (63,7%), jest *jasna pod względem reguł przyznawania* (62,2%), oraz jest *sprawiedliwa* (59%). Równolegle najczęściej osób nie zgadza się, jakoby była ona *adekwatna do potrzeb* (46,6%), *skuteczna* (44,2%), oraz *przyczyniająca się do realnej poprawy ich życia* (43,2%).

Wykres 37. Czy w Pan/i opinii pomoc przyznawana osobom starszym w gminie, w której Pan/i mieszka jest....

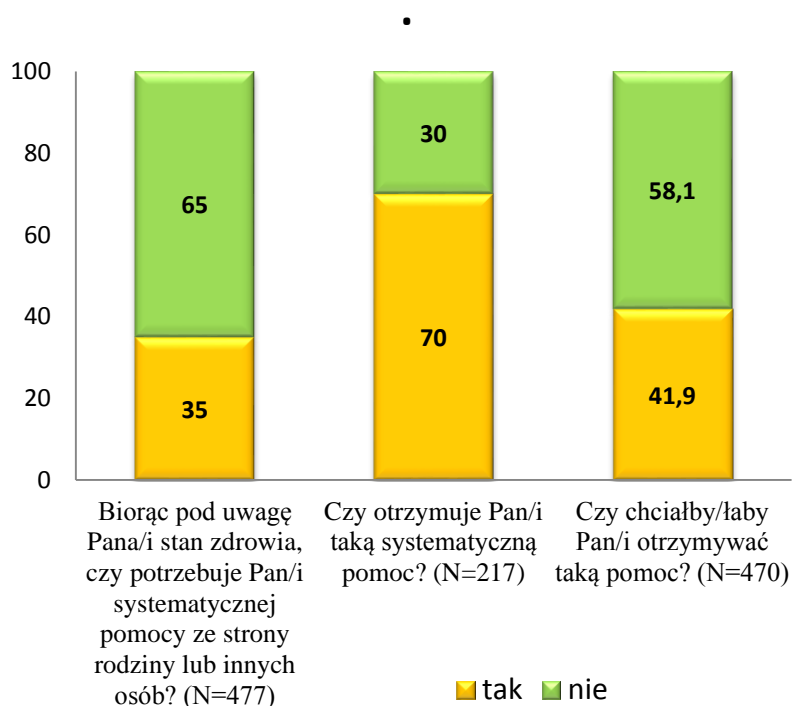
Źródło: badania własne.

W przeciągu ostatniego roku, połowa ankietowanych osób starszych (50,5%) sporadycznie załatwiała sprawy w instytucjach, 13,7% robiła to często, i prawie 1/3 nie załatwiała żadnej sprawy (35,8%). Spośród wszystkich osób, które załatwiały sprawy w instytucjach publicznych, ponad 4 na 5 wskazuje dane miejsce jako przystosowane do potrzeb osób starszych (80,3%).

Na pytanie, czy *biorąc pod uwagę Pana/i stan zdrowia, potrzebuje Pan/i systematycznej pomocy ze strony rodziny lub innych osób*, 2/3 osób odpowiedziało, że *nie*. Spośród tych, którzy udzielili odpowiedzi *tak*, 70% otrzymuje taką pomoc.

Warto uwzględnić tutaj statystycznie istotną różnicę z perspektywy płci, spośród wszystkich kobiet potrzebujących pomocy, 24,5% jej nie otrzymuje, podczas gdy w przypadku mężczyzn procent ten rośnie do 38,7%. Jednocześnie, prawie trzech na pięciu wszystkich respondentów nie chciałoby otrzymywać jakiegokolwiek pomocy (58,1%).

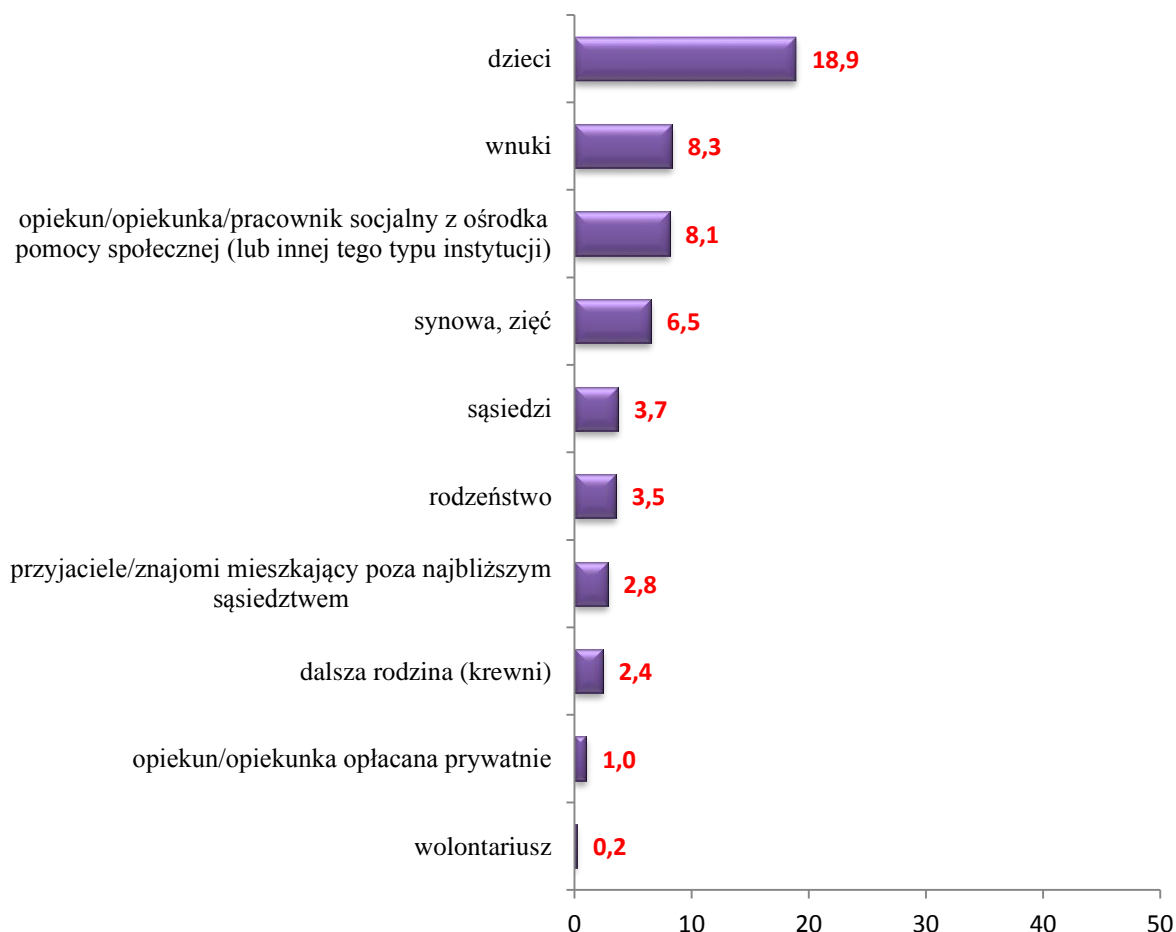
Wykres 38. Stosunek osób starszych do otrzymywanej pomocy.

Źródło: badania własne.

W pytaniu o to, kto najczęściej udziela ankietowanym systematycznej pomocy, w większości przypadków najczęściej wskazywano na *dzieci* (18,9%) w dalszej kolejności *wnuki* (8,3%) oraz *opiekunowie / pracownicy socjalni* (8,1%), najrzadziej zaś wskazywano na *wolontariuszy* (0,2%) oraz *opiekunów opłacanych prywatnie* (1%). Dane te obrazuje poniższy wykres.

Wykres 39. Osoby/ instytucje najczęściej udzielające wsparcia seniorom.

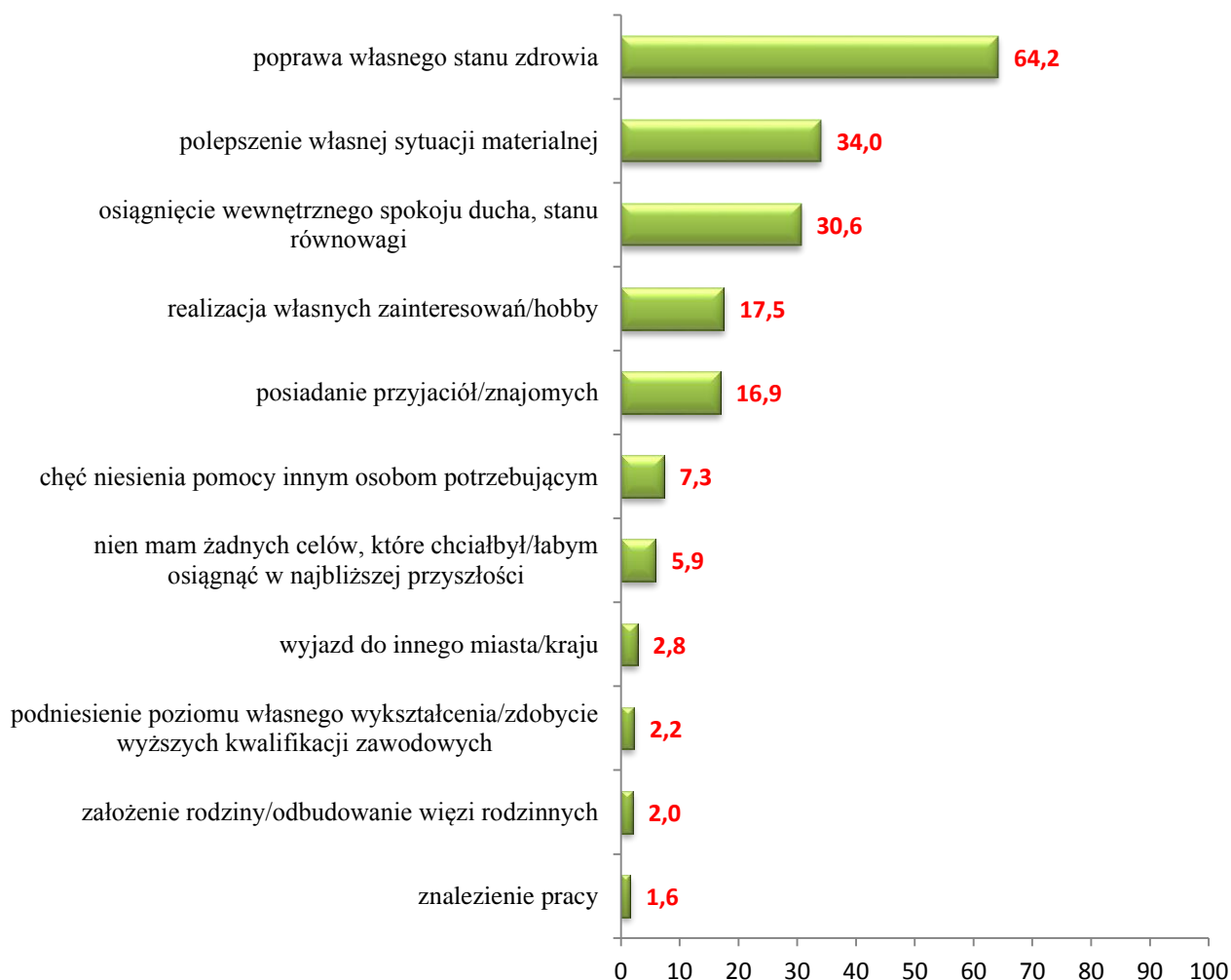
Źródło: badania własne.

Bank Światowy w 2018 roku w Polsce, na podstawie analizy badań w zakresie oceny potrzeb usług opiekuńczych przedstawił dane wskazujące, że 60% seniorów nie korzysta z pomocy rodziny w wykonywaniu codziennych czynności. Jeżeli taka pomoc jest udzielana przez rodzinę seniorom to najczęściej udzielają jej partnerzy (mąż/żona – 61%), dzieci i ich małżonkowie (44%), wnuki (18%), rodzeństwo (4%), sąsiedzi (3%).

4.8. Najważniejsze cele życiowe osób starszych.

W ramach odpowiedzi na pytanie dotyczące najważniejszych celów do osiągnięcia, najwięcej respondentów wskazało za cel poprawę własnego stanu zdrowia (64,2%). Istotnym dla respondentów z punktu widzenia własnych celów było również *Polepszenie własnej sytuacji materialnej* oraz *osiągnięcie wewnętrznego spokoju ducha, stanu równowagi*. Cele, które obrane zostały jako najmniej priorytetowe dla respondentów, to; *znalezienie pracy* (1,6%), *założenie rodziny / odbudowanie więzi rodzinnych* (2%), *podniesienie poziomu własnego wykształcenia* (2,2%) oraz *wyjazd do innego miasta / kraju* (2,8%).

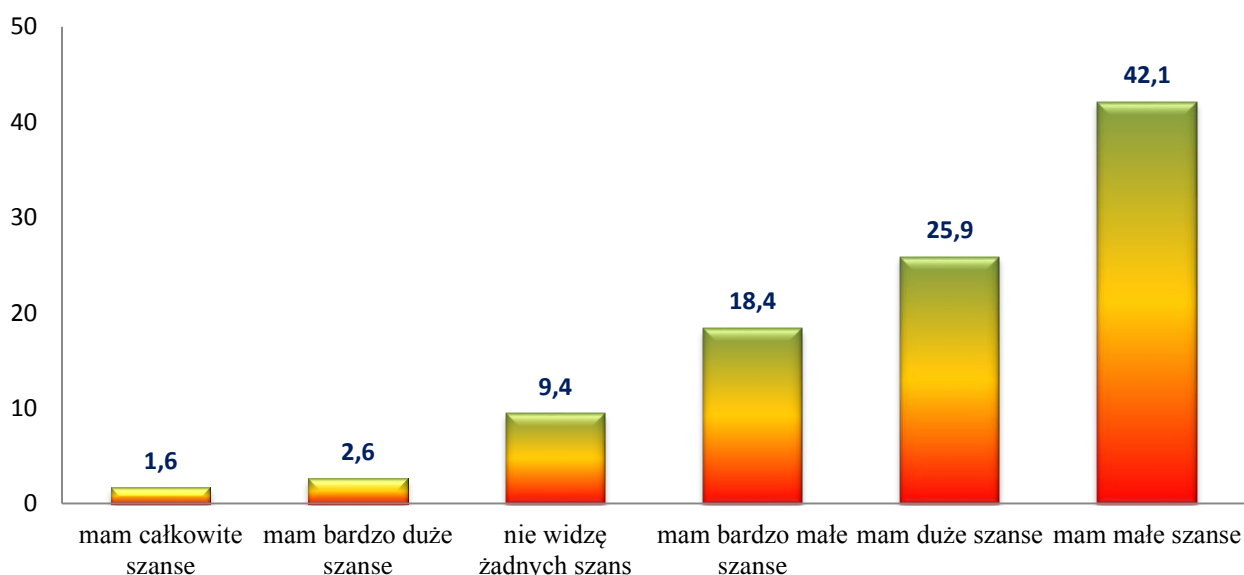
Wykres 40. Które z poniżej wymienionych celów są dla Pana/i osobiście najważniejsze do osiągnięcia?

Źródło: badania własne.

Respondenci słabo oceniają swoje szanse na zrealizowanie wskazanych przez nich celów. Z udzielonych w ankiecie odpowiedzi wynika, że ponad dwóch na pięciu ankietowanych ocenia swoje szanse na *małe* (42,1%), 18,4% ocenia je na *bardzo małe*, podczas gdy co dziesiąta osoba nie widzi *żadnych* szans powodzenia (9,4%). Łączna suma odpowiedzi negatywnych wynosi zatem 69,9%. Odpowiedzi *mam całkowite szanse* oraz *mam bardzo duże szanse* sumują się na 4,2%, stanowiąc marginalną część zebranych wypowiedzi, zaś odpowiedź *mam duże szanse* wybrana została przez ¼ respondentów (25,9%).

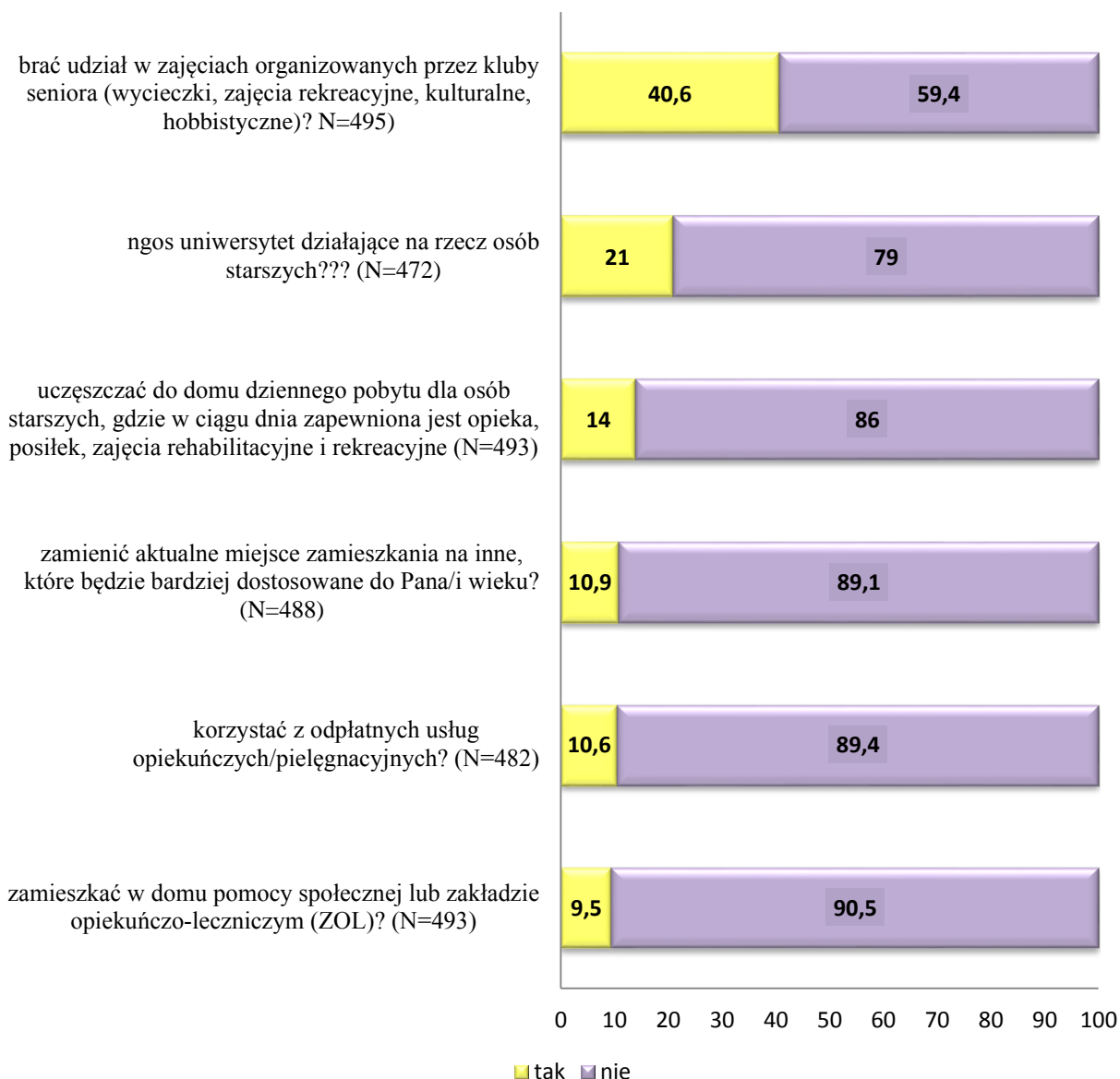
Wykres 41. Jak ocenia Pan/i swoje szanse na zrealizowanie wskazanego przez Pana/ią celu? (%) N=425.

Źródło: badania własne.

Podczas badania, postanowiono również zadać pytanie o potrzebę spełnienia, w najbliższym czasie, wybranych aktywności. Z odpowiedzi wynika, że najchętniej wybieraną opcją jest *chęć brania udziału w zajęciach organizowanych przez kluby seniora*, za którą opowiedziało się dwóch na pięciu respondentów (40,6%). Co piąty respondent chciałby również przynależeć do *uniwersytetów działających na rzecz osób starszych* (21%), zaś 14% ankietowanych chciałoby *uczęszczać do domu dziennego pobytu dla osób starszych*. Najrzadziej wybierane opcje stanowią wybór co dziesiątej osoby starszej, przy czym w odpowiedzi *zamieszkać w domu pomocy społecznej lub zakładzie opiekuńczo-leczniczym* odnotowano statystycznie znaczącą różnicę ze względu na płeć więcej mężczyzn (15,7%) niż kobiet (6,2%) chciałoby zamieszkać w takim domu.

Wykres 42. Czy widzi Pan/i potrzebę aby w najbliższym czasie[%]:

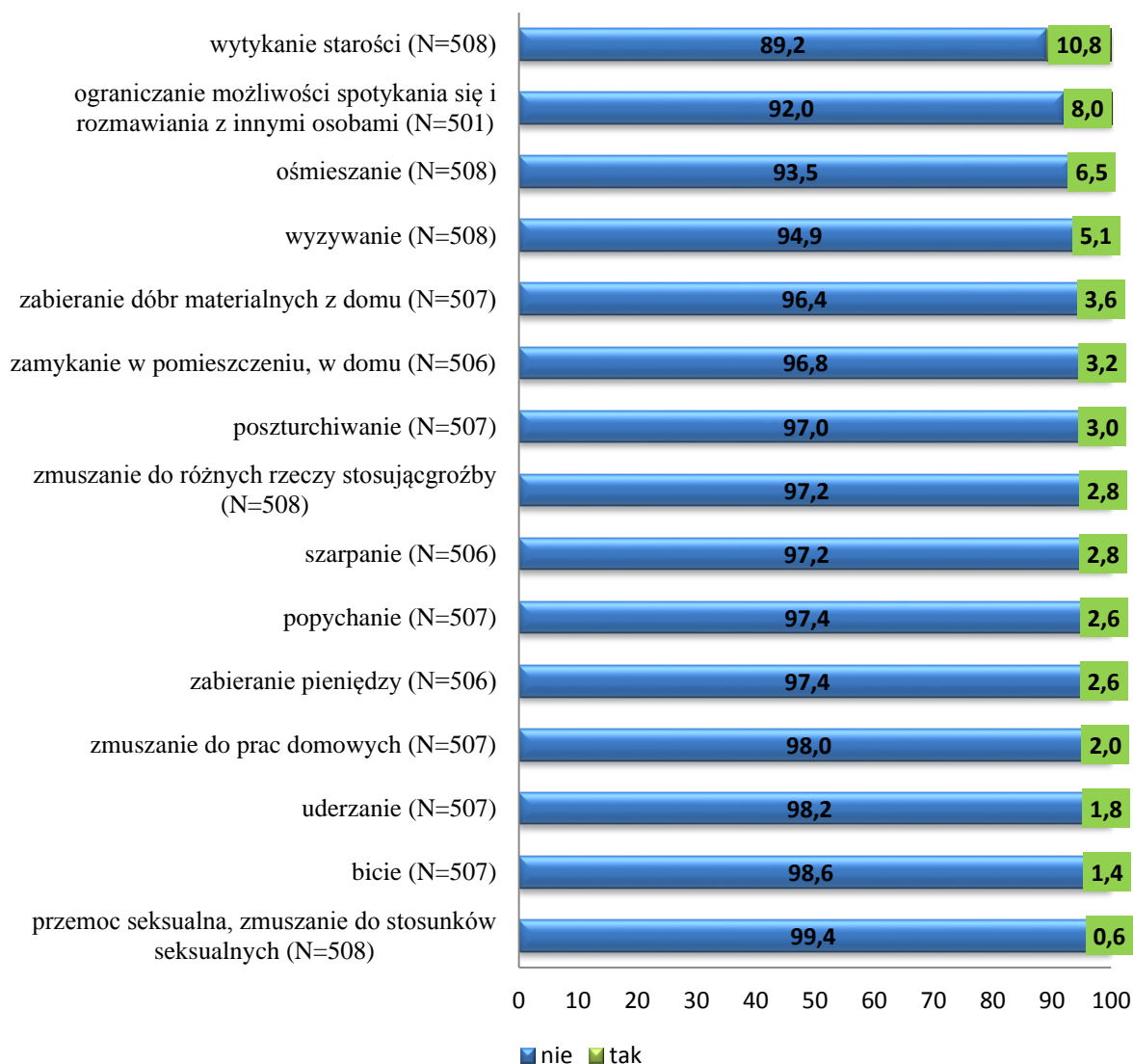

Źródło: badania własne.

4.9. Przemoc wobec starszych osób.

Aby uzyskać szczegóły na temat przemocy fizycznej i psychicznej wobec starszych osób w powiecie wejherowskim, zadano pytania dotyczące tego, czy po ukończeniu 65 roku życia doświadczyli oni agresywnych zachowań ze strony innych ludzi. Zdecydowana większość ankietowanych odpowiedziała, że *nie* (średnia tej odpowiedzi wynosi 96,2%). Natomiast seniorzy potwierdzali w ankietach, że byli *wyzywani* (5,1%), *ośmieszani* (6,5%), *izolowani od znajomych* (8%) oraz, *wytykano im starość* (10,8%).

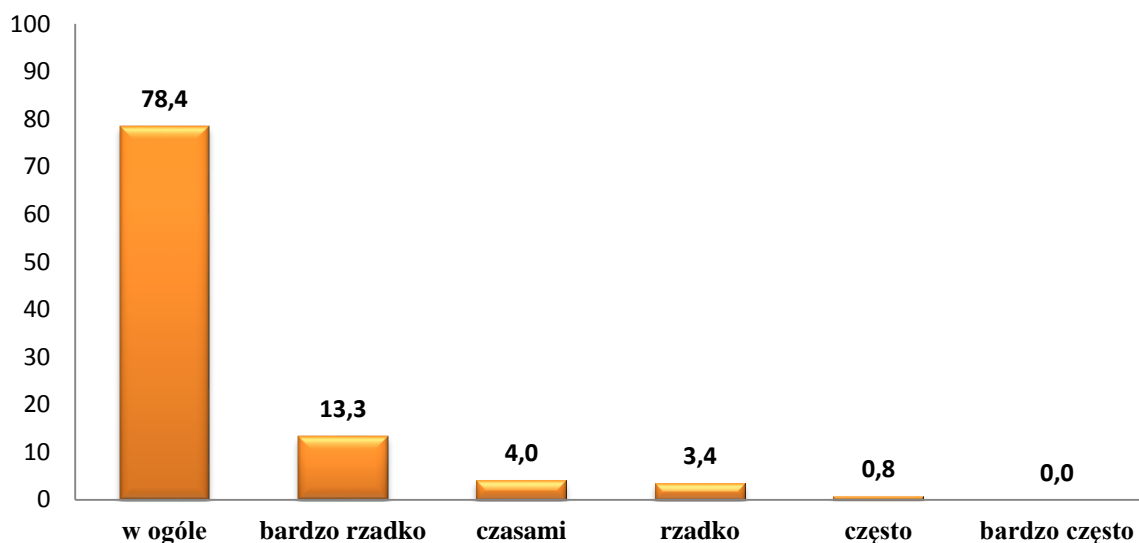
Wykres 43. Doświadczanie przemocy ze strony bliskich.

Źródło: badania własne.

W celu zbadania skali dyskryminacji na tle wiekowym, postanowiono zadać starszym osobom bezpośrednio pytanie dotyczące złego traktowania z powodu ich wieku. Wynika z niego, że prawie czterech na pięciu respondentów nie było źle traktowanych z tego powodu, a odpowiedź *bardzo rzadko* stanowiła drugą, najczęściej wybraną opcję, za którą opowiedziało się 13,3% ankietowanych. Odpowiedzi *czasami* oraz *rzadko* sumują się na 7,4% wszystkich odpowiedzi, zaś *często* i *bardzo często* wybrane zostały łącznie przez mniej niż 1% osób.

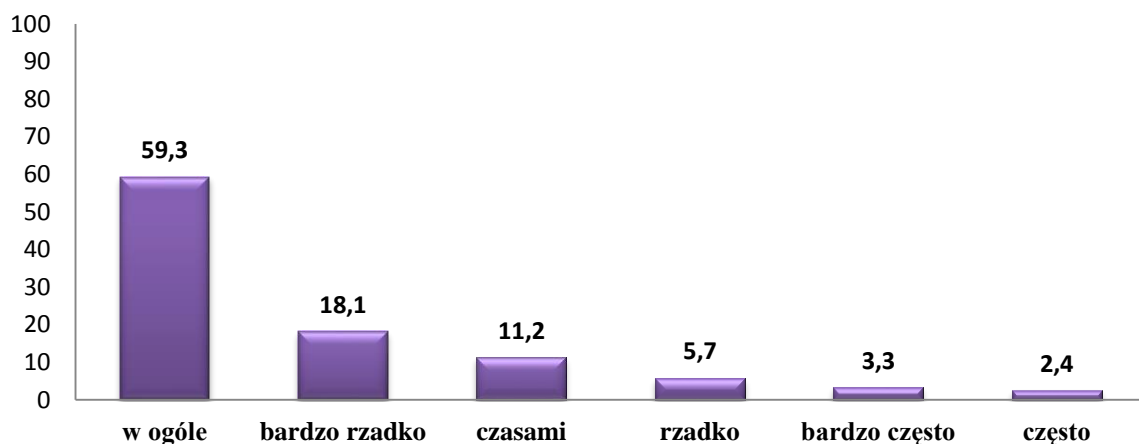
Wykres 44. Jak często w ciągu ostatniego roku był/a Pan/i źle traktowany/a z powodu Pana/i wieku?

Źródło: badania własne.

Z odpowiedzi na pytanie związane z kredytem spłacanym za innego członka rodziny, wynika, że 11,8% respondentów posiada jedno takie zobowiązanie, i tylko 0,6% więcej niż jedno. Ponad ośmiu na dziesięciu ankietowanych osób nie posiada takiego problemu. W kwestii poczucia zaniedbania osób starszych przez innych członków rodziny, prawie trzech na pięciu respondentów *w ogóle* nie czuje się zaniedbana (59,3%), co dziesiąta ankietowana osoba odczuwa zaniedbanie *czasami*, oraz prawie co piąty respondent odczuwa zaniedbanie *bardzo rzadko* (18,1%). Pozostałe warianty stanowią marginalną część wszystkich odpowiedzi.

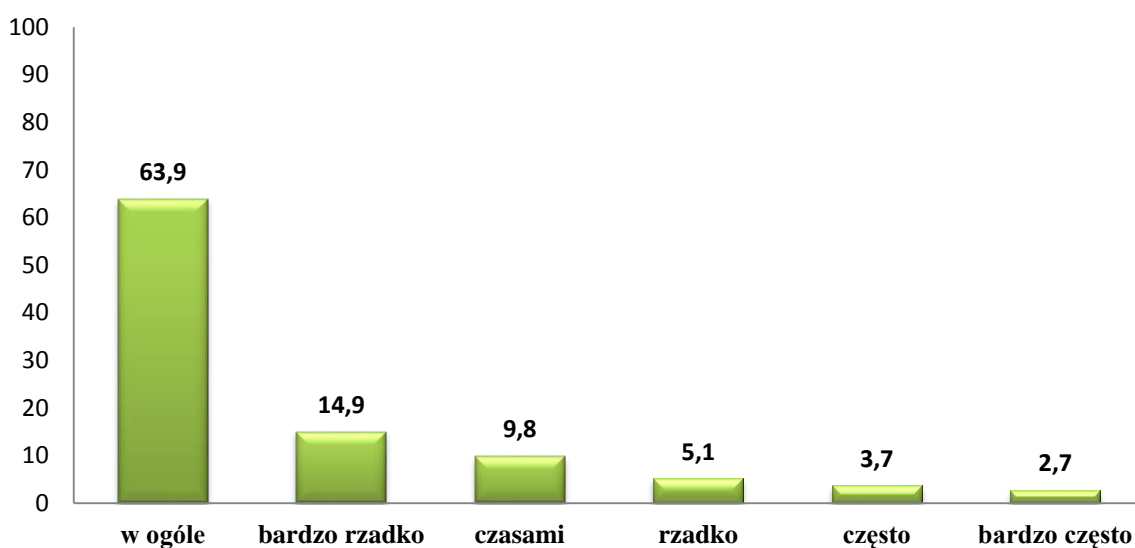
Wykres 45. Poczucie zaniedbania przez innych członków rodziny?

Źródło: badania własne.

Podczas badania zadano również pytanie o to, czy respondenci czują się porzuceni przez innych członków swoich rodzin. Wyniki wskazują, że ponad trzech na pięciu z nich nie czuje się *w ogóle* porzucona, podczas gdy łącznie co 5 czuje się porzucony *rzadko* (5,1%) bądź *bardzo rzadko* (14,9%). Warianty *często* oraz *bardzo często* stanowią łącznie 6,4% wszystkich odpowiedzi. Prawie co dziesiąty ankietowany odpowiedział *czasami* (9,8%).

Wykres 46. Poczucie porzucenia przez innych członków rodziny? [%]

Źródło: badania własne.

Badania wskazują na różnicę w odpowiedziach ze względu na płeć z czego największą widać w przypadku podziału przy odpowiedzi *bardzo często*, za którą opowiedziało się łącznie 0,6% kobiet i 6,3% mężczyzn, oraz *bardzo rzadko*, którą wybrało 16,5% kobiet oraz 12,1% mężczyzn.

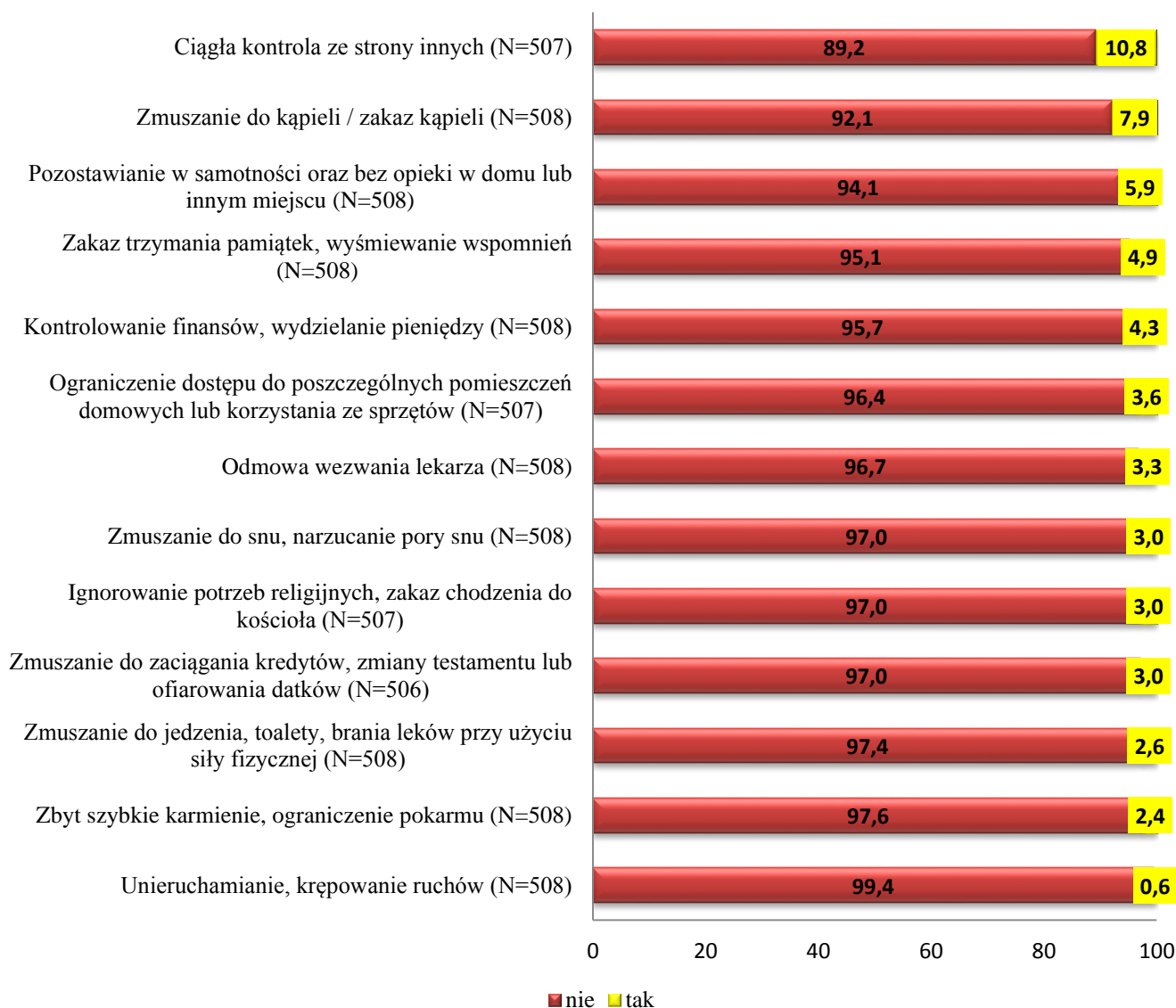
Tabela 14. Płeć a poczucie porzucenia przez członków rodziny.

Płeć a poczucie porzucenia przez członków rodziny.			Czy i jak często czuje się Pan/i porzucony/a przez innych członków rodziny?					Ogółem		
			W ogóle	Bardzo rzadko	Rzadko	Czasami	Często		Bardzo często	
Płeć respondenta	kobieta	N	200	51	14	31	12	2	310	
		%	64,5%	16,5%	4,5%	10,0%	3,9%	0,6%	100,0%	
	mężczyzna	N	108	21	11	17	6	11	174	
		%	62,1%	12,1%	6,3%	9,8%	3,4%	6,3%	100,0%	
Ogółem			N	308	72	25	48	18	13	484
			%	63,6%	14,9%	5,2%	9,9%	3,7%	2,7%	100,0%

Źródło: badania własne.

Chcąc sprawdzić, jakim formom kontroli lub nadużycia władzy poddawane są badane osoby starsze, przygotowano szereg wybranych pytań związanych z przymuszaniem, ograniczaniem ruchów bądź odmawianiem podstawowych potrzeb. Wyniki wskazują, podobnie jak w pytaniu o zachowania agresywne (wykres nr 31), że zdecydowana większość ankietowanych nie doświadcza żadnego tego typu zachowań (średnia odpowiedzi *nie* wynosi 95,7%). Wyjątek stanowią w tym przypadku odpowiedzi; *pozostawianie w samotności oraz bez opieki* (5,9% odpowiedzi *tak*), *zmuszanie do kąpieli / zakaz kąpieli* (7,9%) oraz, przede wszystkim, *ciągła kontrola ze strony innych* (10,8%).

Wykres 47. Czy po ukończeniu 65 roku życia doświadczył/a Pan/i następujących zachowań ze strony innych? [%]

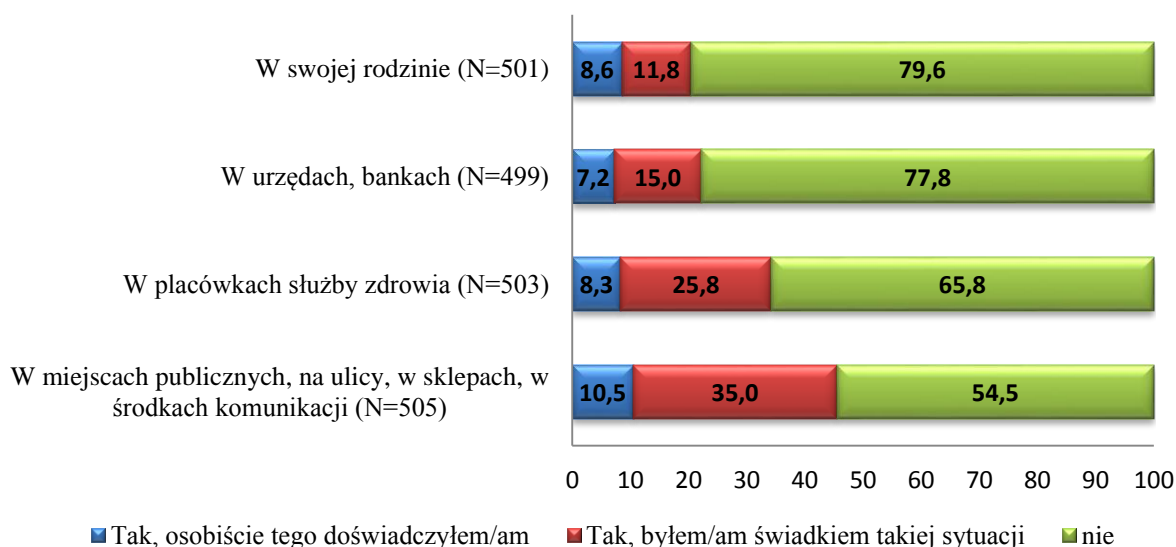

Źródło: badania własne.

Osoby starsze, obok grupy osób niepełnosprawnych i dzieci, stanowią grupę szczególnie narażoną na przemoc. Główną przyczyną są ograniczone możliwości psychiczne i fizyczne oraz zależność od otoczenia a to może być przyczyną wykorzystywania tej zależności przez osoby z najbliższego środowiska rodzinnego – dzieci, współmałżonków, wnuki. Dane statystyczne wskazują, że w powiecie wejherowskim w 2017 roku prowadzonych jest 27 procedur „Niebieska Karta” wobec seniorów doświadczających bezpośrednio przemocy i 38 procedur w rodzinach, które zamieszkują wspólnie z osobami powyżej 65 roku życia i są świadkami przemocy. Najczęstszą formą przemocy kierowaną wobec seniorów jest przemoc psychiczna (100% procedur) i fizyczna (90% procedur), w ok. 30% prowadzonych procedur dochodzi do przemocy ekonomicznej, a w 7% do przemocy seksualnej natomiast w 3,7% procedur dochodzi do zaniedbań opiekuńczych .

Najczęściej przemocy wobec seniorów w rodzinach dopuszczają się dorosłe dzieci (51,8%) oraz współmałżonkowie (ok.40,7%), odnotowano również przemoc ze strony wnuków (14,8%) oraz synowych/zięciów osób starszych (11,1%). Blisko 20% procedur wskazuje na to, że sprawcami przemocy w rodzinie jest więcej niż jedna osoba wspólnie zamieszkująca z seniorem, którego dotyczy procedura. Przedstawione dane dotyczą ujawnionych przypadków przemocy wobec seniorów, nieznana jest natomiast rzeczywista liczba osób starszych, które mogą doświadczać przemocy ze strony bliskich ponieważ dotychczas w powiecie wejherowskim nie została przeprowadzona diagnoza tej „grup ryzyka”.

Wykres 48. Czy był/a Pan/i świadkiem lub osobiście Pan/i doświadczył/a złego lub gorszego traktowania osób starszych? [%]

Źródło: badania własne.

Według badań, prawie czterech na pięciu respondentów nie było świadkiem bądź osobiście nie doświadczyło złego traktowania ze strony *swojej rodziny* (79,6% odpowiedzi *nie*) oraz *urzędów i banków* (77,8% odpowiedzi *nie*). W przypadku *placówek służby zdrowia*, już co czwarty respondent był świadkiem lub doświadczał złego traktowania (25,8%). Przestrzeniami, które określono za najbardziej sprzyjające gorszemu traktowaniu osób starszych, to *miejsca publiczne (ulice, sklepy, środki komunikacji)*, w których co dziesiąty respondent osobiście doświadczył złego traktowania (10,5%), i ponad jeden na trzech był jego świadkiem (35%).

Raport „ Jakość życia osób starszych w Polsce” wskazuje, że 26% badanych seniorów w Polsce wskazało że „ przynależność do grupy w wieku 65+ jest powodem gorszego traktowania”, 8% badanych natomiast doświadczyła osobiście dyskryminacji ze względu na wiek lub była świadkiem złego traktowania osób w wieku senioralnym.

Badania zarówno ogólnopolskie jak i na poziomie powiatu wskazują, że należy podjąć zdecydowane działania profilaktyczno – edukacyjne dotyczące starzenia się społeczeństwa.

V. Analiza SWOT

MOCE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. rozwinięty system usług opiekuńczych realizowanych w miejscu zamieszkania 2. duża ilość płatnych placówek opiekuńczych zajmujących się całodobową opieką dla seniorów, 3. prowadzenie domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym, 4. istnieje wiele organizacji pozarządowych wspierających osoby starsze 5. funkcjonowanie uniwersytetów trzeciego wieku, 6. prowadzenie programów prozdrowotnych dla seniorów, 7. funkcjonowanie gminnych domów kultury w gminach 8. zwiększająca się liczba obiektów użyteczności publicznej bez barier architektonicznych, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. brak instytucji zabezpieczającej dzienne wsparcie dla seniorów (dzienne domy pobytu, kluby seniora) 2. brak całodobowych gminnych domów pomocy społecznej 3. brak centrum wolontariatu dla seniorów 4. niewystarczająca liczba inicjatyw wolontarystycznych przeznaczonych dla seniorów, 5. brak spójności działania gmin w zakresie tworzenia wsparcia dla seniorów (brak programów gminnych) 6. niska umiejętność w zakresie używania nowych technologii przez seniorów, 7. brak standaryzacji usług skierowanych do osób starszych, 8. brak inicjatyw w zakresie pomocy sąsiedzkiej, 9. niewystarczająca struktura komunikacyjna dla osób starszych, 10. niska mobilność osób starszych, 11. niski dostęp do usług z zakresu ochrony zdrowia psychicznego 12. brak informatora dla osób starszych o możliwościach wsparcia i uzyskania pomocy,

	<ul style="list-style-type: none"> 13. niewystarczająca liczba programów profilaktyki zdrowia skierowanych do seniorów, 14. niewykorzystywanie dostępnych miejsc w instytucjach samorządowych do działań międzypokoleniowych z udziałem osób starszych (np. biblioteki, domy kultury), 15. niskie zainteresowanie osób starszych aktywnością wolontarystyczną, pracą społeczną w NGO 16. niedostateczna aktywność NGO w aktywizację społeczną osób starszych 17. wzrastająca liczba osób starszych korzystających z finansowych form wsparcia pomocy społecznej. 18. duża liczba osób starszych mało zainteresowanych niesieniem pomocy na rzecz swojego środowiska, 19. brak pensjonatów i rodzinnych domów pomocy dla osób starszych, 20. niskie dofinansowanie usług skierowanych do seniorów, 21. cena a nie jakość jako najważniejsze kryterium świadczenia usług opiekuńczych osobom starszym w miejscu zamieszkania.
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. wielopokoleniowość rodzin w powiecie wejherowskim (większe szanse na wsparcie) 2. niskie bezrobocie, 3. pojawienie się cyfrowych możliwości wsparcia osób starszych, 4. coraz bardziej pozytywny obraz seniora w Polsce, coraz większa liczba kampanii społecznych realizowanych na rzecz osób starszych, 5. możliwość pozyskiwania środków finansowych na realizację programów i projektów z programów rządowych, 6. możliwość wykorzystania potencjału seniorów do samopomocy, 7. rozwój i doskonalenie współpracy podmiotów sektora samorządowego i pozarządowego w realizację zadań na rzecz osób starszych 8. wyższa świadomość społeczna dotycząca problemów zdrowotnych związanych z wiekiem senioralnym 	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. niskie dochody wielu osób starszych w stosunku do niezbędnych potrzeb i realiów rynku, 2. zanik tradycyjnych rodzin wielopokoleniowych, 3. niski poziom edukacji w zakresie problematyki senioralnej, 4. osłabienie więzi rodzinnych i poczucia odpowiedzialności za zabezpieczenie potrzeb starszych członków rodziny. 5. anonimowość ludzka, brak zaufania społecznego, obojętność społeczna, 6. brak lub niski poziom szacunku dla seniorów, 7. pogłębiająca się przepaść pokoleniowa.

VI. Cele i zadania

Priorytet I. Zapewnienie seniorom bezpieczeństwa socjalnego

Lp.	Rodzaj działania	Proponowane zadania w ramach działania	Realizatorzy	Partnerzy	Wskaźniki
1	Zapewnienie osobom starszym wsparcia w miejscu zamieszkania	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie w środowiskach lokalnych różnego typu placówek adekwatnych do potrzeb osób starszych oraz wspieranie placówek już istniejących. 2. Świadczenie zgodnie z potrzebami usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych na rzecz osób starszych w odpowiednim standardzie. 3. Realizacja projektów w zakresie rozwoju usług socjalnych na rzecz osób starszych oraz osób opiekujących się osobami starszymi, finansowanych ze środków zewnętrznych. 4. Kampanie informacyjne promujące i upowszechniające m.in.: <ol style="list-style-type: none"> a) ideę „Dobrego sąsiada”, b) bezpieczeństwo seniorów, c) nowe technologie i rozwiązania w zakresie niebezpośrednich usług opiekuńczych, - teleopieka, pudełko życia”, d) Dni Seniora e) likwidację barier architektonicznych. 5. Organizacja konferencji dotyczącej polityki senioralnej Powiatu Wejherowskiego oraz promującej „Powiatowy Program Wsparcia osób starszych na lata 2019 – 2023”. 6. Cykliczne opracowywanie „Powiatowego informatora dla seniorów”. 7. Utworzenie i prowadzenie strony internetowej adresowanej do osób starszych i ich rodzin w każdej jednostce pomocy społecznej w powiecie 8. Stworzenie warunków do wprowadzenia „ Karty Seniora” 9. Stwarzanie warunków do zawierania umów z 	Samorządy Gminne i Powiatowy, Miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej, PCPR, szkoły, Organizacje pozarządowe	Lokalni przedsiębiorcy/ podmioty gospodarcze	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba nowych placówek różnego typu adekwatnych do potrzeb osób starszych. 2. Wzrost liczby usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych zgodnie z zapotrzebowaniem. 3. Liczba zrealizowanych projektów, finansowanych ze środków zewnętrznych, w zakresie rozwoju usług socjalnych na rzecz osób starszych oraz osób opiekujących się osobami starszymi. 4. Liczba przeprowadzonych kampanii promujących i upowszechniających m.in. bezpieczeństwo osób starszych, nowych technologii i rozwiązań w zakresie

		<p>lokalnymi partnerami na dowóz osób starszych do placówek służby zdrowia, instytucji pomocowych.</p> <p>10. Pomoc prawna – dostęp w każdej gminie.</p>			<p>niebezpośrednich usług opiekuńczych, idei „Dobrego sąsiada”.</p> <p>5. Liczba osób objętych teleopieką.</p> <p>6. Opracowany Powiatowy Informator dla Seniora</p> <p>7. Opracowanie koncepcji i wprowadzenie zasad Karty Seniora.</p> <p>8. Liczba porad prawnych dla Seniora 65+</p>
2.	Wsparcie rodzin osób starszych	<p>1. Pomoc psychologiczna i poradnictwo dla rodzin</p> <p>2. Prowadzenie grup wsparcia.</p> <p>3. Prowadzenie wykładów/ pogadanek nt. opieki na seniorem w domu</p>	ośrodki pomocy społecznej, PCPR, organizacje pozarządowe	ZOZ	<p>1. Liczba grup wsparcia</p> <p>2. Liczba udzielonych porad, przeprowadzonych wykładów</p>
3.	Zapewnienie osobom starszym okresowej opieki całodobowej.	Zwiększenie liczby miejsc całodobowego pobytu dla osób starszych.	Samorząd gminny, domy pomocy społecznej		Liczba dodatkowych miejsc
3.	Rozwój kompetencji urzędników w zakresie obsługi seniorów	<p>1. Szkolenia kadr w zakresie obsługi osób starszych</p> <p>2. Dostosowanie stron internetowych do potrzeb osób starszych w instytucjach pomocowych i urzędach</p>	PCPR, GOSP i MOPS		<p>1. Liczba szkoleń.</p> <p>2. Liczba pracowników uczestniczących w szkoleniu.</p> <p>3. Zamieszczone informacji na stronach internetowych.</p>

Priorytet II. Zwiększenie aktywnego udziału osób starszych w życiu społecznym, kulturalnym, edukacyjnym i zawodowym

Lp.	Rodzaj działania	Proponowane zadania w ramach działania	Realizatorzy	Partnerzy	Wskaźniki
1	Zwiększenie aktywności społecznej seniorów	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podniesienie wiedzy i umiejętności członków organizacji seniorskich w zakresie prowadzenia organizacji, m.in. umiejętności liderkich, komunikacji, pozyskiwania funduszy. 2. Przygotowanie się osób w wieku przedemerytalnym do zmiany trybu życia związanego z przejściem na emeryturę. 3. Wzrost udziału osób starszych w życiu publicznym. 4. Zróżnicowanie form integracji międzypokoleniowej. 	Gminy, Powiat, Miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej, PCPR, szkoły, organizacje pozarządowe	Lokalni przedsiębiorcy/ podmioty gospodarcze	<ol style="list-style-type: none"> 1. Warsztaty dla liderów organizacji seniorskich. 2. Liczba prowadzonych kampanii informujących osoby przechodzące na emeryturę o ofercie działań społecznych oraz możliwościach aktywnego spędzania czasu (organizacje seniorskie, pracodawcy, Targi seniora, Senioriady). 3. Liczba debat, konferencji i konsultacji społecznych z udziałem osób starszych. 4. Liczba międzypokoleniowych imprez kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych, sportowo-rekreacyjnych itp.

2	Rozwój oferty kulturalnej, rekreacyjnej i edukacyjnej dla osób starszych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizowanie imprez o charakterze kulturalno rekreacyjnym z wykorzystaniem potencjału lokalnych partnerów (gminnych domów kultury, gminnych bibliotek i powiatowej, klubów fitness, obiektów sportowych). 2. Utworzenie mobilnej biblioteki- książka z dowozem 3. Poszerzenie oferty Uniwersytetów III Wieku 4. Edukacja informatyczna 	Gminy, Powiat, Miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej, PCPR, szkoły, organizacje pozarządowe		<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych. 2. Liczba usług mobilnej biblioteki. 3. Liczba słuchaczy Uniwersytetu III wieku. 4. Liczba kursów informatycznych i przeszkolonych Seniorów.
4	Zwiększenie aktywności zawodowej seniorów zgodnie z potrzebami	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie szkoleń, kursów kwalifikacyjnych dla seniorów 2. Pośrednictwo pracy i doradztwo zawodowe dla seniora 3. Prowadzenie akcji informacyjnej promującej zatrudnienie osób starszych 	Gminy, Powiat, Powiatowy Urząd Pracy, miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej, PCPR, organizacje pozarządowe PUP	Lokalni przedsiębiorcy/ podmioty gospodarcze	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba kampanii promujących aktywność zawodową osób starszych. 2. Liczba osób starszych podnoszących kwalifikacje zawodowe i kompetencje osobowościowe.

Priorytet III. Zdrowie, profilaktyka i rehabilitacja osób starszych

Lp.	Rodzaj działania	Proponowane zadania w ramach działania	Realizatorzy	Partnerzy	
1.	Edukacja prozdrowotna	1. Pogadanki i wykłady o profilaktyce zdrowia seniora	Uniwersytety III Wieku	ZOZ/Szpital	1. Liczba przeprowadzonych wykładów i pogadań. 2. Liczba uczestników
2.	Profilaktyka zdrowia seniora	1. Udział w krajowych i regionalnych programach. 2. Realizacja gminnych programów profilaktycznych. 3. Kampanie informacyjne dotyczące programów profilaktycznych	Samorządy gminne i samorząd powiatowy	ZOZ/ Szpital	1. Liczba programów profilaktycznych. 2. Liczba uczestników w tych programach. 3. Liczba kampanii informacyjnych.
3.	Rehabilitacja osób starszych	1. Udział osób starszych w turnusach rehabilitacyjnych. 2. Oferta i promowanie usług rehabilitacyjnych dla osób starszych. 3. Dofinansowanie usług rehabilitacyjnych	Samorządy gminne i samorząd powiatowy, ośrodki pomocy społecznej, PCPR, PFRON	ZOZ, szpital, zakłady rehabilitacji	1. Liczba osób starszych 65+ uczestniczących w turnusach rehabilitacyjnych. 2. Powiatowy Informator o usługach rehabilitacyjnych. 3. Udzielone dofinansowanie do rehabilitacji

Priorytet IV. Wizerunek osób starszych.

1. Przedstawienie co roku problematyki osób starszych na sesji Rady Powiatu Wejherowskiego.

1.	Wzmocnienie pozytywnego wizerunku osób starszych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przedstawienie co roku problematyki osób starszych na sesji Rady Powiatu Wejherowskiego. 2. Organizowanie kampanii społecznych wzmacniających wizerunek osób starszych. 3. Przystępowanie do ogólnopolskich kampanii/konkursów wzmacniających wizerunek osób starszych. 4. Wspieranie wydarzeń organizowanych przez organizacje seniorskie poprzez dotacje z Gmin i Powiatu oraz udział w nich Władz Gmin i Powiatu. 5. Prezentacja dorobku organizacji seniorskich podczas Dni Seniora 6. Inicjatywa lokalna skierowana do osób starszych integrująca międzypokoleniowo. 	Samorządy gminne i samorząd powiatowy, ośrodki pomocy społecznej, PCPR, PFRON	Lokalne media, audycje radiowe i telewizyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba kampanii społecznych wzmacniających wizerunek osób starszych. 2. Liczba inicjatyw lokalnych skierowanych do osób starszych.
2.	Przeciwdziałanie dyskryminacji osób starszych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa jakości obsługi osób starszych przez pracowników urzędów i instytucji poprzez uwzględnienie potrzeb/ograniczeń osób starszych (zrozumiały i przystępny język, większa czcionka, wyjaśnienia, głośnie mówienie, odpowiednie redagowanie publikacji i ogłoszeń). 2. Badanie jakości obsługi osób starszych przez pracowników urzędów i różnych instytucji. 3. Zwiększenie środków finansowych na organizacje seniorskie. 4. Programy wychowawcze w szkołach uwzględniające prawidłowe relacje i szacunek dla osób starszych. 	Samorządy gminne i samorząd powiatowy, ośrodki pomocy społecznej, PCPR, PFRON	Lokalne media, audycje radiowe i telewizyjne, Powiatowy Urząd Pracy, szkoły	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wyniki badań jakości obsługi osób starszych przez pracowników urzędów i różnych instytucji. 2. Programy wychowawcze szkół

VII. Realizatorzy programu.

Realizatorami Powiatowego Programu Wsparcia Osób Starszych w Powiecie Wejherowskim na lata 2019 – 2023 będą:

- 1) Samorząd powiatowy i samorzady gminne z powiatu wejherowskiego,
- 2) Starostwo Powiatowe w Wejherowie,
- 3) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wejherowie,
- 4) Gminne i miejskie ośrodki pomocy społecznej
- 5) całodobowe domy pomocy społecznej,
- 6) ośrodki wsparcia dziennego,
- 7) organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych,

VIII. Źródła finansowania.

Z uwagi na czteroletni okres obowiązywania programu oraz różnorodność podmiotów zaangażowanych w realizację zadań, środki finansowe na realizację zadań będą uwzględniane w rocznych planach finansowych poszczególnych jednostek.

Jednostki i organizacje uczestniczące w realizacji programu będą aplikować o środki zewnętrzne na realizację właściwych sobie zadań określonych w programie.

Środki finansowe na realizację programu będą pochodzić z:

1. Budżetu Powiatu Wejherowskiego, w tym planów finansowych jednostek organizacyjnych Powiatu,
2. Budżetów Gmin powiatu wejherowskiego,
3. Rządowego Programu na rzecz Aktywności Osób Starszych,
4. Europejskiego Funduszu Społecznego,
5. Dotacji budżetu państwa na realizację zadań zleconych,
6. Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

IX. Monitoring i ewaluacja.

W okresie obowiązywania, program będzie analizowany w procesie monitoringu, który prowadzony będzie w oparciu o:

1. coroczne raportowanie i ocenę zgodności faktycznego postępu z założeniami i celami programu w odniesieniu do wyznaczonych wskaźników,
2. ocenę nowych wyzwań i zagrożeń,

Ewaluacji i monitoringowi podlegają standard i dostępność usług oraz stopień i realizacja celów.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wejherowie będące koordynatorem programu w imieniu Powiatu Wejherowskiego, będzie raportowało rokrocznie działania realizowane w ramach programu i przedstawiało rezultaty podejmowanych zadań i potrzeby przy okazji przedstawiania Radzie Powiatu Wejherowskiego rocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wejherowie.

SPIS TABEL

Tabela 1. Prognozowana na 2050 rok liczba seniorów w powiecie wejherowskim	5
Tabela 2. Liczba osób starszych objętych wsparciem MOPS/GOPS.	7
Tabela 3. Wysokość udzielonych świadczeń pieniężnych seniorom przez ośrodki pomocy społecznej w latach 2013 – 2017.....	9
Tabela 4. Liczba mieszkańców korzystających ze wsparcia pozafinansowego pomocy społecznej w podziale na gminy w latach 2013-2017.....	13
Tabela 5. Koszty ponoszone przez gminy na zapewnienie usług opiekuńczych w latach 2013-2017.....	14
Tabela 6. Programy realizowane na rzecz seniorów przez gminy przy udziale środków UE.	16
Tabela 7. Gminne programy wsparcia seniorów.....	16
Tabela 8. Rządowe programy wsparcia seniorów realizowane przez gminy.	17
Tabela 9. Działania środowiskowe na rzecz seniorów realizowane w gminach powiatu wejherowskiego.....	18
Tabela 10. Organizacje pozarządowe działające na terenie powiatu wejherowskiego na rzecz seniorów.	19
Tabela 11. Środki finansowe pozyskiwane w 2017 roku przez organizacje działające wyłącznie na rzecz seniorów.....	23
Tabela 12. Zadowolenie z życia wg płci.	29
Tabela 13. Dochód a płeć.....	30
Tabela 14. Płeć a poczucie porzucenia przez członków rodziny.	56

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Populacja seniorów w latach 2010-2016.	4
Wykres 2. Prognozowana populacja seniorów do 2050 roku.	5
Wykres 3. Liczba osób w wieku 65+ korzystających z usług pomocy społecznej.....	8
Wykres 4. Liczba osób w wieku 65+ korzystających z usług ośrodków pomocy społecznej powiatu wejherowskiego w latach 2013 – 2017.	8
Wykres 5. Wysokość świadczeń finansowych pobieranych przez osoby w wieku 65+ w latach 2013 – 2017.	10
Wykres 6. Wysokość świadczeń finansowych wypłacanych przez ośrodki pomocy społecznej osobom w wieku 65+ w latach 2013 - 2017.....	10
Wykres 7. Liczba pensjonariuszy w wieku 65+ w domach pomocy społecznej w powiecie. .	12
Wykres 8. Liczba osób w wieku 65+ korzystających ze świadczeń niefinansowych w latach 2013 – 2017.....	13
Wykres 9. Koszty usług opiekuńczych w latach 2013-2017.	15
Wykres 10. Koszty usług opiekuńczych poniesionych przez gminy w latach 2013-2017.	15
Wykres 11. Gmina zamieszkania respondentów.....	24
Wykres 12. Stan cywilny.	25
Wykres 13. Ocena stanu zdrowia przez respondentów.....	25
Wykres 14. Stan zdrowia a możliwość podjęcia zatrudnienia przez badane osoby starsze.....	26
Wykres 15. Zadowolenie ze swojego życia.	27
Wykres 16. Zadowolenie z życia seniorów powiecie i Polsce.....	28
Wykres 17. Kiedy rozpoczyna się starość.....	29
Wykres 18. Miesięczne dochody seniorów w powiecie wejherowskim.....	30
Wykres 19. Miesięczna kwota pieniędzy wystarczająca do utrzymania.	31
Wykres 20. Środki finansowe a korzystanie z usług medycznych.	32
Wykres 21. Aktywność zawodowa oraz posiadanie hobby.	33
Wykres 22. Aktywność społeczna seniorów.....	34
Wykres 23. Możliwości samoobsługowe seniorów.	35
Wykres 24. Możliwości samoobsługowe seniorów w powiecie wejherowskim i Polsce.....	36
Wykres 25. Udział seniorów w organizacjach pozarządowych.	37
Wykres 26. Udział seniorów w wyborach.	38
Wykres 27. Czego Pan/i się najbardziej obawia?	39
Wykres 28. Obawy seniorów związane ze stanem zdrowia.....	40

Wykres 29. Utrata samodzielności życiowej.	41
Wykres 30. Problemy materialne (%).	42
Wykres 31. Samotność (%).	43
Wykres 32. Złe traktowanie ze strony innych (%).	44
Wykres 33. Brak możliwości realizacji własnych zainteresowań (%).	45
Wykres 34. Problemy mieszkaniowe (%).	46
Wykres 35. Częstość poszukiwania przez seniorów pomocy ze strony instytucji i osób.	47
Wykres 36. W jakich instytucjach, organizacjach, miejscach szukał/a Pan/i pomocy od początku roku 2016?	47
Wykres 37. Czy w Pan/i opinii pomoc przyznawana osobom starszym w gminie, w której Pan/i mieszka jest.	48
Wykres 38. Stosunek osób starszych do otrzymywanej pomocy.	49
Wykres 39. Osoby/ instytucje najczęściej udzielające wsparcia seniorom.	50
Wykres 40. Które z poniżej wymienionych celów są dla Pana/i osobiście najważniejsze do osiągnięcia?	51
Wykres 41. Jak ocenia Pan/i swoje szanse na zrealizowanie wskazanego przez Pana/ią celu? (%) N=425.	52
Wykres 42. Czy widzi Pan/i potrzebę aby w najbliższym czasie[%]:	53
Wykres 43. Doświadczanie przemocy ze strony bliskich.	54
Wykres 44. Jak często w ciągu ostatniego roku był/a Pan/i źle traktowany/a z powodu Pana/i wieku?	55
Wykres 45. Poczucie zaniedbania przez innych członków rodziny?	55
Wykres 46. Poczucie porzucenia przez innych członków rodziny? [%]	56
Wykres 47. Czy po ukończeniu 65 roku życia doświadczył/a Pan/i następujących ze strony innych? [%]	57
Wykres 48. Czy był/a Pan/i świadkiem lub osobiście Pan/i doświadczył/a złego lub gorszego traktowania osób starszych? [%]	58

Załącznik – Ankieta badawcza

INSTRUKCJA DLA ANKIETERA

NA WSTĘPIE PROSZE ZADAĆ PYTANIE, CZY OSOBA BYŁA JUŻ BADANA TYM KWESTIONARIUSZEM, CZY BRAŁA JUŻ UDZIAŁ W TYM BADANIU. JEŚLI TAK, PROSZE ZAKOŃCZYĆ WYWIAD, JEŚLI NIE, PROSIMY O JEGO ROZPOCZĘCIE

- (1) Wszelkie uwagi dla ankietera będą wyróżnione w tekście **pogrubione, pochylone oraz podkreślone**. Proszę w żadnym momencie nie czytać ich na głos przy osobie biorącej udział w badaniu.
 - (2) Prosimy ankietera o uważne czytanie pytań oraz o wyraźne zakreślanie odpowiedzi respondentą kółkiem. W razie pomyłki prosimy o czytelne skreślenie niewłaściwej odpowiedzi i zaznaczenie w sposób wyraźny odpowiedzi prawidłowej.
 - (3) Tam, gdzie jest to wskazane pokazujemy respondentowi kartę z odpowiedziami. Karta powinna zostać podana respondentowi tak, aby odpowiedzi na niej zapisane były czytelne i dobrze widoczne dla osoby wypełniającej kwestionariusz.
 - (4) NIE ODDAJEMY KWESTIONARIUSZA DO RĄK RESPONDENTA, RESPONDENT NIE PISZE NIC NA KARTACH ODPOWIEDZI.
 - (5) Prosimy o uważne stosowanie się do reguł przejścia oraz przypominamy o tym, aby nie czytać tych wszystkich odpowiedzi, przy których napisane jest **nie czytać tej odp.**
 - (6) Na samym początku wywiadu jeszcze przed zadaniem pierwszego pytania prosimy o przedstawienie się i o podanie swojego imienia i nazwiska a następnie rozpoczęcie szerszej introdukcji według słów zamieszczonych poniżej. W tym miejscu należy przygotować swoją własną formułkę którą należy powiedzieć respondentowi podczas prowadzenia wywiadu.
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, przy współudziale Uniwersytetu Gdańskiego oraz Centrum Doradztwa i Badań Społecznych SOCJOGRAM przeprowadza badania wśród dorosłych osób w wieku powyżej **65 roku życia** mieszkających na terenie powiatu wejherowskiego.
 - Głównym celem realizowanych badań jest ***dokonanie szczegółowej charakterystyki osób starszych, w szczególności w kontekście poziomu aktywności społecznej, najbardziej pilnych potrzeb, obaw życiowych zadowolenia z życia czy zaangażowania społecznego.*** Realizowane badania mają w swoim założeniu przyczynić się do określenia, jakiej konkretnie pomocy oczekują od miasta osoby starsze.
 - Badanie prowadzone jest metodą wywiadu kwestionariuszowego, realizowane jest zarówno wśród kobiet jak i mężczyzn, zaś czas trwania wywiadu szacuje się na około 30 minut w zależności od udzielanych odpowiedzi.
 - Pragniemy Państwa zapewnić o pełnej anonimowości badania oraz o poufności zebranych wyników. Uzyskane podczas badania dane posłużą do budowania ogólnych tabel statystycznych i jako takie posłużą do powstania Powiatowego Programu Wsparcia Osób Starszych na lata 2018-2020.
 - Prosimy o uważne udzielanie odpowiedzi i uważne wypełnianie poleceń ankietera. Proszę pamiętać, że nie ma odpowiedzi ani dobrych ani złych, są jedynie odpowiedzi szczerze i prawdziwie.
 - Dziękuję za poświęcony czas i ciepłe przyjęcie. Czy można zatem zacząć zadawać pytania?

(1) Pamiętaj, że badanie jest w pełni anonimowe i dobrowolne. W każdym momencie badania osoba starsza może zakończyć swój udział w badaniu bez podania wyraźnego powodu

<p>M0. W jakiej gminie powiatu wejherowskiego aktualnie Pan/i mieszka? Można zaznaczyć tylko odpowiedź</p> <p>1. Wejherowo – miasto 2. Rumia 3. Gmina Wejherowo 4. Reda</p> <p>5. Szemud 6. Luzino 7. Łęczyce 8. Gniewino 9. Linia 10. Choczewo</p>	<p>M0A. W jakiej miejscowości aktualnie Pan/i mieszka? Wpisz nazwę tej miejscowości</p> <p>.....</p>
--	---

(2) Prosimy przeczytać poniższą introdukcję do I bloku ankiety

Na początku naszego badania zadamy Panu(i) kilka ogólnych pytań odnoszących się do Pana/i aktywności w życiu.

1. Jak bardzo jest Pan/i zadowolony z poszczególnych aspektów swojego życia?	Bardzo niezadowolony	niezadowolony	zadowolony	Bardzo zadowolony	powiedzieć – nie czytać tej odpowiedzi
1.1 ze swoich stosunków z najbliższymi w rodzinie	1	2	3	4	5
1.2 z własnej sytuacji materialnej	1	2	3	4	5
1.3 ze stosunków z kolegami, znajomymi	1	2	3	4	5
1.4 ze swojego stanu zdrowia	1	2	3	4	5
1.5 ze swoich osiągnięć życiowych	1	2	3	4	5
1.6 z aktualnych warunków mieszkaniowych	1	2	3	4	5
1.7 z perspektywy na przyszłość	1	2	3	4	5
1.8 ze sposobu spędzania czasu wolnego	1	2	3	4	5

1.9 ze swojego wykształcenia	1	2	3	4	5
<p>1. Proszę powiedzieć, kiedy, Pana/i zdaniem, rozpoczyna się starość? MOŻNA WSKAZAĆ MAKSYMALNIE 3 ODPOWIEDZI</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. po przejściu na emeryturę 2. kiedy nasilają się kłopoty ze zdrowiem 3. kiedy człowiek staje się zależny od innych 4. kiedy pojawiają się zmiany w wyglądzie zewnętrznym i sposobie zachowania 5. kiedy człowiek traci siły i staje się coraz mniej aktywny 6. kiedy człowiek traci zainteresowanie tym, co się wokół niego dzieje 7. kiedy zaczynają się kłopoty z pamięcią 8. kiedy indziej; kiedy? 9. trudno powiedzieć - nie czytać odpowiedzi 	<p>2. Proszę powiedzieć, kiedy, mniej więcej w jakim wieku kończy się wiek dojrzały i zaczyna się starość?</p> <p style="text-align: center;">.....</p> <p style="text-align: center;">proszę wpisać konkretny wiek. W przypadku kiedy respondent poda przedział wiekowy proszę wpisać wartość środka przedziału</p> <p style="text-align: center;">-99. Nie wiem, trudno powiedzieć – nie czytać tej odpowiedzi</p>				
<p>3. Czy ktoś z Pana(i) najbliższej rodziny wspiera Pana(i) w sposób finansowy? Można zaznaczyć tylko 1 odpowiedź</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. tak 2. nie 3. nie wiem – nie czytać tej odp. 	<p>4. Biorąc pod uwagę wszystkie Pana(i) źródła dochodu proszę szacunkowo określić, jaki jest Pana(i) całkowity dochód miesięczny (na rękę)? Można zaznaczyć tylko 1 odpowiedź.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 0 zł (NIE MAM DOCHODU) -przejdź do pyt. nr 8 2. do 500 zł 3. 501 zł -1000 4. 1001 zł -1500 zł 5. 1501 zł -2000 zł 6. 2001 – 3000 zł 7. 3001 – 5000 zł 8. Powyżej 5000 zł 9. nie wiem, nie liczyłem – nie czytać tej odp. – przejdź do pyt. nr 6 10. odmowa odpowiedzi – nie czytać tej odp., – przejdź do pyt. nr 6 				
<p>5. Czy dochód, który Pan(i) posiada jest dla Pana(i) dochodem WYSTARCZAJĄCYM NA NAJWAŻNIEJSZE POTRZEBY ŻYCIOWE czy jest też niewystarczający? Można zaznaczyć tylko 1 odpowiedź</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. jest wystarczający 2. jest niewystarczający 3. trudno powiedzieć – nie czytać tej odp., 4. nie dotyczy gdyż nie osiąga żadnego dochodu z wykonywanej pracy – nie czytać tej odp., 	<p>6. Czy dochód, który Pan(i) osiąga jest dochodem osiąganym regularnie czy nieregularnie?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. regularnie 2. nieregularnie 3. nie wiem – nie czytać tej odp. 				

<p>7. Proszę zastanowić się i powiedzieć, jaka kwota pieniędzy w przeliczeniu na jeden miesiąc wystarczyłaby Panu(i) na Pana(i) NAJWAŻNIEJSZE POTRZEBY ŻYCIOWE</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Do 500 zł 2. 501 – 1000 zł 3. 1001-1500 zł 4. 1501 – 2000 zł 5. 2001 – 3000 zł 6. 3001 – 5000 zł 7. Powyżej 5000 zł 8. Nie wiem – <u>nie czytać tej odp.</u> 	<p>8. Czy aktualnie Pan(i) wykonuje(a) Pan(i) jakąś pracę lub też jakiegokolwiek zajęcie przynoszące zarobek?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tak – <u>przejdź do pyt. nr 11</u> 2. Nie – <u>przejdź do pyt. nr 10</u>
<p>9. Czy chciał/aby Pan/i w najbliższym czasie podjąć jakąś pracę?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tak 2. Nie 3. Nie wiem 	

UWAGA DLA ANKIETERA

10. **Prosimy przeczytać poniższy tekst, który jest wstępem do kolejnej części kwestionariusza ankiety**

Dziękujemy za dotychczas udzielone odpowiedzi związane z Pana(i) aktywnością zawodową. Kolejnym tematem, który chciałabym poruszyć jest kwestia Pana(i) aktywności społecznej.

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA OSÓB STARSZYCH	
<p>11. Czy ogólnie rzecz biorąc uważa się Pan(i) za osobę aktywną w życiu czy bierną?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. aktywną, 2. bierną, 3. trudno powiedzieć – <u>nie czytać tej odp.</u> 	<p>12. Czy ma Pan(i) jakieś zainteresowania bądź też hobby?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. tak 2. nie
<p>13. Ile osób zalicza Pan(i) do grona bliskiego kręgu przyjaciół/znajomych?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. – <u>przejdź do pyt. nr 15 i następnym</u> 2. Nie mam przyjaciół/znajomych – <u>przejdź do pyt. nr 17</u> 3. Trudno powiedzieć ilu mam znajomych – <u>nie czytać tej odpowiedzi, przejdź do pyt. nr 17</u> 	<p>13. Jak często się Pan(i) z nimi kontaktuje?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. co najmniej dwa razy w tygodniu 2. średnio raz w tygodniu 3. co najmniej dwa razy w miesiącu 4. średnio raz w miesiącu 5. co najmniej 3 razy w roku 6. 1 - 2 razy w roku 7. rzadziej niż raz na rok 8. w ogóle 9. trudno powiedzieć – <u>nie czytać tej odp.</u>
<p>14. Czy Pana(i) najbliższa rodzina pomaga Panu(i) czy przeszkadza w utrzymywaniu znajomości z innymi ludźmi?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. pomaga 2. nie ma żadnego wpływu 3. przeszkadza 4. trudno powiedzieć – <u>nie czytać tej odp.</u> 5. Nie dotyczy – <u>nie czytać tej odp.</u> 	

15. Jak często w ciągu ostatniego roku	Codziennie, kilka razy w tygodniu	Raz na tydzień	1-2 razy w miesiącu	Raz na miesiąc	Kilka razy w roku	Raz na rok	W ogóle	powiedzieć – <u>nie czytać tej odp.</u>	Nie dotyczy – <u>nie czytać tej odp.</u>
15.1. wychodził(a) Pan(i) z domu?	1	2	3	4	5	6	7	8	8
15.2. spotykał(a) się Pan(i) z członkami rodziny w domu?	1	2	3	4	5	6	7	8	8
15.3. uczęszczał(a) Pan(i) do kina, teatru, opery?	1	2	3	4	5	6	7	8	8
15.4. spotkał(a) się Pan(i) z kolegami / koleżankami / przyjaciółmi w domu?	1	2	3	4	5	6	7	8	8
15.5. uczestniczył(a) Pan(i) w spotkaniach kółek zainteresowań, stowarzyszeniach, spotkaniach organizacji?	1	2	3	4	5	6	7	8	8
15.6. spotykał(a) się Pan(i) z członkami rodziny poza własnym domem?	1	2	3	4	5	6	7	8	8
15.7. spotykał(a) się Pan(i) z kolegami/koleżankami / przyjaciółmi poza własnym domem?	1	2	3	4	5	6	7	8	8
15.8. robił(a) Pan(i) zakupy?	1	2	3	4	5	6	7	8	8
15.9. załatwiał(a) Pan(i) sprawy w różnego rodzaju urzędach, ośrodkach pomocy społecznej, na poczcie i w innych instytucjach?	1	2	3	4	5	6	7	8	8
15.10. chodził(a) Pan(i) na nabożeństwa?	1	2	3	4	5	6	7	8	8
15.11. korzystał(a) Pan(i) z komputera w celach towarzyskich (chaty, komunikatory, emaile, skype, itp.)?	1	2	3	4	5	6	7	8	8

15.12. angażował(a) się Pan(i) w wolontariat?	1	2	3	4	5	6	7	8	8
15.13. angażował(a) się Pan(i) w spotkania organizacji pozarządowych?	1	2	3	4	5	6	7	8	8
15.14. uczestniczył(a) Pan(i) w wyjazdach (wczasy, urlopy, pielgrzymki, itp.)?	1	2	3	4	5	6	7	8	8
15.15. uprawiał(a) Pan(i) sport?	1	2	3	4	5	6	7	8	8
15.16. uprawiał(a) Pan(i) rekreację (spacery, bieganie, nordicwalking, itp.)?	1	2	3	4	5	6	7	8	8
15.17. realizował(a) Pan(i) własne pasje, hobby, zainteresowania?	1	2	3	4	5	6	7	8	8
16. Czy jest Pan(i) członkiem jakichś organizacji, stowarzyszeń, grup samopomocowych, partii, komitetów, rad, grup religijnych, związków lub kół i tym podobnych? 1. Tak 2. nie	17. Czy w ciągu ostatnich dwóch lat zdarzyło się, że angażował(a) się Pan(i) w działania na rzecz jakiejś społeczności (osiedla, miejscowości, ulicy, bloku, najbliższego sąsiedztwa itd.) lub jakiejś grupy osób? 1. Tak - <u>przejdź do pyt. nr 22</u> 2. Nie - <u>przejdź do pyt. nr 20</u>								
18. Czy chciał(a)by Pan(i) zaangażować się w działania na rzecz jakiejś społeczności (osiedla, miejscowości, ulicy, najbliższego sąsiedztwa itd.) lub jakiejś grupy osób czy też nie chciałby(łaby) Pan(i)? 1. tak 2. nie 3. trudno powiedzieć – <u>nie czytać tej odp.</u>	19. Czy był(a)by Pan(i) gotów podjąć nieodpłatną pracę w jakiejś organizacji obywatelskiej jako wolontariusz czy też nie? 1. Tak 2. nie 3. trudno powiedzieć - <u>nie czytać tej odp.</u> 4. odmowa odpowiedzi - <u>nie czytać tej odp.</u>								
20. Czy brał(a) Pan(i) udział w ostatnich wyborach:	Tak		Nie		Nie Pamiętam – <u>nie czytać tej odp.</u>				
22.1.do euro parlamentu	1		2		3				
22.2.do parlamentu RP	1		2		3				
22.3.prezydenckich	1		2		3				
22.4.władz lokalnych (prezydenta miasta/ wójta/burmistrza, radnych)	1		2		3				

UWAGA DLA ANKIETERA

Prosimy przeczytać poniższy tekst, który jest wstępem do kolejnej części kwestionariusza ankiety

Kolejna część badania poświęcona jest obawom życiowym, jakie czasem ludzie mają. Poprosimy Pana/Panią o skupienie się i udzielenie prawidłowych odpowiedzi. Zanim zapytamy o obawy poprosimy o odpowiedź na następujące pytania:

21. Jest tu narysowana drabina. Sam dół drabiny oznacza życie najgorsze, jakie mogłoby Pana/i spotkać. Wierzchołek oznacza najlepsze życie, jakiego mogłaby/mógłby się Pan/i spodziewać. Proszę zakreślić cyfrę wskazującą na tej drabinie miejsce, w jakim zgodnie z Pana/i odczuciem znajduje się Pana/i obecne życie

Najlepsze życie, jakiego

mogłabym/mógłbym się spodziewać

10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

Najgorsze życie, jakiego

mogłabym/mógłbym się spodziewać

22. Gdzie umieściłby Pan/i swoje życie za 5 lat?

Najlepsze życie, jakiego

mogłabym/mógłbym się spodziewać

10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

Najgorsze życie, jakiego

mogłabym/mógłbym się spodziewać

23. Ludzie obawiają się różnych rzeczy, proszę wskazać jakich rzeczy obawia się Pan najbardziej? **Można wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi.**

1. Kłopotów ze zdrowiem – <i>proszę zadać respondentowi pytania z zestawu pytań nr 26A</i>
2. Złej sytuacji materialnej – <i>proszę zadać respondentowi pytania z zestawu pytań nr 26B</i>
3. Samotności – <i>proszę zadać respondentowi pytania z zestawu pytań nr 26C</i>
4. Braku możliwości realizacji własnych zainteresowań – <i>proszę zadać respondentowi pytania z zestawu pytań nr 26D</i>
5. Kłopotów mieszkaniowych – <i>proszę zadać respondentowi pytania z zestawu pytań nr 26E</i>
6. Złego traktowania ze strony innych – <i>proszę zadać respondentowi pytania z zestawu pytań nr 26F</i>
7. Utraty samodzielności życiowej – <i>proszę zadać respondentowi pytania z zestawu pytań nr 26G</i>
8. Niczego się nie obawiam – <i>nie czytać tej odpowiedzi, omiń wszystkie zestawy, przejdź do pytania nr 27</i>

Po udzieleniu przez respondenta odpowiedzi na pytanie nr 25 proszę zadać pytania poszczególnych zestawów, których numery opowiadają wybranym obawom. Np. Jeśli respondent udzielił odpowiedzi 1, 2 i 3, proszę pokazać zestawy nr. 1, 2 i 3.

26A. Jak bardzo obawia się Pan na starość: Kłopotów ze zdrowiem	W ogóle się nie obawiam	Obawiam się w małym stopniu	Obawiam się w średnim stopniu	Obawiam się w dużym stopniu	Trudno powiedzieć – <i>nie czytać tej odp.</i>
26A.1 posiadania choroby przewlekłej?	1	2	3	4	5
26A.2 że stan Pana/i zdrowia nie będzie pozwalał na wykonywanie codziennych czynności?	1	2	3	4	5
26A.3 braku dostępu do opieki medycznej?	1	2	3	4	5
26A.4 cierpienia z powodu nieuleczalnej choroby?	1	2	3	4	5
26A.5 że będzie Pan zależny od innych osób?	1	2	3	4	5

26B. Jak bardzo obawia się Pan na starość: Złej sytuacji materialnej	W ogóle się nie obawiam	Obawiam się w małym stopniu	Obawiam się w średnim stopniu	Obawiam się w dużym stopniu	Trudno powiedzieć – <i>nie czytać tej odp.</i>
26B.1 że nie będzie Pana/i stać na wykup lekarstw?	1	2	3	4	5
26B.2 że nie będzie miał Pan możliwości opieki specjalisty?	1	2	3	4	5
26B.3 złych warunków życia?	1	2	3	4	5
26B.4 trudności w utrzymaniu się od „pierwszego do pierwszego”?	1	2	3	4	5
26B.5 braku pieniędzy i źródeł dochodu?	1	2	3	4	5

26C. Jak bardzo obawia się Pan na starość:	W ogóle się nie obawiam	Obawiam się w małym stopniu	Obawiam się w średnim stopniu	Obawiam się w dużym stopniu	Trudno powiedzieć – <i>nie czytać tej odp.</i>
26C.1 utraty przyjaciół/ bliskich znajomych i pozostania bez nich?	1	2	3	4	5
26C.2 braku więzi z członkami najbliższej rodziny (dziećmi, mężem/żoną/partnerem/partnerką, rodzicami)?	1	2	3	4	5
26C.3. że będzie Pan nikomu niepotrzebny?	1	2	3	4	5
26C.4 że będzie się Pan czuł opuszczony przez innych i zdany na siebie samego?	1	2	3	4	5
26C.5 że nikt nie będzie się interesował Pana/i losem?	1	2	3	4	5

26D. Jak bardzo obawia się Pan na starość:	W ogóle się nie obawiam	Obawiam się w małym stopniu	Obawiam się w średnim stopniu	Obawiam się w dużym stopniu	Trudno powiedzieć – <i>nie czytać tej odp.</i>
Braku możliwości realizacji własnych zainteresowań					
26D.1 że nie będzie Pan w stanie kontynuować swojej dotychczasowej pasji/ hobby?	1	2	3	4	5
26D.2 że nie będzie Pan mógł zrealizować swoich marzeń?	1	2	3	4	5
26D.3 że trudno będzie Panu/i zagospodarować czas wolny?	1	2	3	4	5
26D.4 że nie będzie miał Pan żadnych rozrywek?	1	2	3	4	5
26D.5 że będzie obarczony obowiązkami, które uniemożliwią własną samorealizację?	1	2	3	4	5

26E. Jak bardzo obawia się Pan na starość: Kłopotów mieszkaniowych	W ogóle się nie obawiam	Obawiam się w małym stopniu	Obawiam się w średnim stopniu	Obawiam się w dużym stopniu	Trudno powiedzieć – <i>nie czytać tej odp.</i>
26E.1 niedogodnych warunków mieszkaniowych?	1	2	3	4	5
26E.2 mieszkania samemu?	1	2	3	4	5
26E.3 mieszkania w placówce dla osób bezdomnych?	1	2	3	4	5
26E.4 trudności w znalezieniu dachu nad głową?	1	2	3	4	5
26E.5 zadłużenia czynszowego?	1	2	3	4	5

26F. Jak bardzo obawia się Pan na starość: Złego traktowania ze strony innych	W ogóle się nie obawiam	Obawiam się w małym stopniu	Obawiam się w średnim stopniu	Obawiam się w dużym stopniu	Trudno powiedzieć – <i>nie czytać tej odp.</i>
26F.1 że będzie Pan znieważany bądź ośmieszany?	1	2	3	4	5
26F.2 że będzie się Pan częściej spotykał z brakiem szacunku ze strony innych osób?	1	2	3	4	5
26F.3 że będzie Pan ignorowany przez innych?	1	2	3	4	5
26F.4 przemocy fizycznej ze strony innych osób?	1	2	3	4	5
26F.5 przemocy psychicznej ze strony innych osób?	1	2	3	4	5

26G. Jak bardzo obawia się Pan na starość: Utraty samodzielności życiowej	W ogóle się nie obawiam	Obawiam się w małym stopniu	Obawiam się w średnim stopniu	Obawiam się w dużym stopniu	Trudno powiedzieć – <i>nie czytać tej odp.</i>
26G.1 że będzie Pan ciężarem dla najbliższych?	1	2	3	4	5
26G.2 że będzie miał Pan problem z wykonywaniem codziennych czynności takich jak mycie, ubieranie się, czesanie się, itp.?	1	2	3	4	5
26G.3 że będzie potrzebował stałej opieki?	1	2	3	4	5
26G.4 że nie da sobie Pan rady bez pomocy innych?	1	2	3	4	5
26G.5 że będzie Pan skazany na pomoc innych?	1	2	3	4	5

Kolejna część badania poświęcona jest korzystaniu przez Pana(Panią) z oferowanego wsparcia. Proszę pamiętać, że interesuje nas okres czasowy od początku roku 2016 do dnia dzisiejszego

<p>27. Jak często od początku 2017 roku poszukiwał Pan(i) pomocy z tytułu swojego wieku? Chodzi o pomoc ze strony różnych instytucji, jak również osób prywatnych</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. bardzo często 2. często 3. rzadko 4. bardzo rzadko 5. w ogóle – <u>przejdź do pyt. nr 30</u> 6. trudno powiedzieć – <u>nie czytać tej odp.</u> 	<p>28. Czy zdarzają się takie sytuacje, w których jest Panu(i) odmawiana pomoc?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. tak, często 2. tak, sporadycznie 3. nie, takie sytuacje w ogóle się nie zdarzają 4. trudno powiedzieć - <u>nie czytać tej odp.</u>
<p>29. W jakich instytucjach, organizacjach, miejscach szukał(a) Pan(i) pomocy i od początku roku 2016? <u>Można wskazać więcej niż 1 odp.</u> Urząd Miasta/ Gminy</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ośrodek Pomocy Społecznej 2. PUP (Powiatowy Urząd Pracy) 3. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) 4. PFRON 	<ol style="list-style-type: none"> 6. NFZ 7. Organizacje pozarządowe 8. U pracownika socjalnego 9. W kościele 10. U znajomych, kolegów, przyjaciół 11. Na ulicy wśród przechodniów, sąsiadów 12. U członków rodziny 13. Inne, jakie?..... - <u>nie czytać tej odp.</u>
<p>30. Czy czuje się Pan(i) dobrze poinformowany(a) w zakresie możliwości uzyskania pomocy z tytułu swojego wieku?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. tak 2. nie 3. trudno powiedzieć - <u>nie czytać tej odp.</u> 	

31. Czy w Pana(i) opinii przyznawana pomocy osobom starszym w gminie, w której Pan/i mieszka jest:	Tak	Nie	Powiedzieć – <u>nie czytać tej odp.</u>	Nie dotyczy – <u>nie czytać tej odp.</u>
31.1. sprawiedliwa	1	2	3	4
31.2. jasna pod względem reguł przyznawania	1	2	3	4
31.3. adekwatna co do potrzeb	1	2	3	4
31.4. skuteczna	1	2	3	4
31.5. wystarczająca dla Pana/i	1	2	3	4
31.6. uzgodniona z Panem/Panią	1	2	3	4
31.7. przyczynia się do realnej poprawy Pana/i życia	1	2	3	4

UWAGA DLA ANKIETERA

Prosimy przeczytać poniższy tekst, który jest wstępem do przedostatniej części kwestionariusza ankiety

Każda osoba w swoim życiu odczuwa jakiegoś rodzaju bariery i przeszkody w codziennym funkcjonowaniu ze względu na swój wiek . Przedostatnia część wywiadu dotyczyć będzie właśnie kwestii barier, na który Pan(i) codziennie napotyka.

<p>32. Czy w ciągu ostatniego roku załatwiał(a) Pan(i) jakąś sprawę w urzędzie miasta/gminy, urzędzie pracy, ośrodku pomocy społecznej, PCPR bądź jakiegokolwiek innej instytucji??</p> <p>1. tak, często – <u>przejdź do pyt. nr 33 i nast.</u> 2. tak, ale sporadycznie –<u>przejdź do pyt. nr 33 i nast.</u> 3. nie, nie załatwiałem(am) żadnej sprawy – <u>przejdź do pyt. 34</u></p>	<p>33. Czy miejsce, które Pan(i) odwiedzał w celu załatwienia własnej sprawy było przystosowane do potrzeb osób starszych?</p> <p>1. Tak 2. nie 3. trudno powiedzieć - <u>nie czytać tej odp.</u></p>
<p>34. Proszę przez chwilę pomyśleć o swojej najbliższej przyszłości i wskazać, które z poniżej wymienionych celów są dla Pana/i osobiście najważniejsze do osiągnięcia. Można wskazać maksymalnie 3 odpowiedzi. podniesienie poziomu własnego wykształcenia / zdobycie wyższych kwalifikacji zawodowych</p> <p>1. znalezienie pracy 2. założenie rodziny / odbudowanie więzi rodzinnych 3. realizacja własnych zainteresowań / hobby 4. wyjazd do innego miasta / kraju 5. poprawa własnego stanu zdrowia 6. polepszenie własnej sytuacji materialnej 7. chęć niesienia pomocy innym osobom potrzebującym</p>	

8. posiadanie przyjaciół / znajomych 9. osiągnięcie wewnętrznego spokoju ducha, stanu równowagi 10. inne, jakie?..... 11. nie mam żadnych celów które chciałbym osiągnąć w najbliższej przyszłości – nie czytać tej odpowiedzi 12. trudno powiedzieć – nie czytać tej odpowiedzi			
35. Jak ocenia Pan/i swoje szanse na zrealizowanie wskazanego przez Pana/i celu? nie widzę żadnych szans 1. mam bardzo małe szanse 2. mam małe szanse 3. mam duże szanse 4. mam bardzo duże szanse 5. mam całkowite szanse 6. trudno powiedzieć – nie czytać tej odpowiedzi			
36. Wykonywanie niektórych czynności sprawia niekiedy trudności osobom w starszym wieku. Czy ma Pan/i trudności przy wykonywaniu niżej wymienionych czynności (<i>dopuszcza się korzystanie ze środków pomocniczych, laski itp.</i>) POKAŹ KARTĘ NR 14	wykonuję bez trudności	wykonuję z trudnością, ale bez pomocy innych osób	nie jestem w stanie wykonać sam(a) lub wykonuję jedynie z pomocą innych osób
36.1. wychodzenie na dwór	3	2	1
36.2. poruszanie się po mieszkaniu	3	2	1
36.3. branie kąpiele/prysznic	3	2	1
36.4. ubieranie się	3	2	1
36.5. prace domowe (np. zmywanie, sprząatanie)	3	2	1
36.6. przygotowanie posiłku	3	2	1
36.7. robienie codziennych zakupów	3	2	1
36.8. korzystanie z komunikacji publicznej	3	2	1
36.9. dotarcie i korzystanie z usług medycznych	3	2	1
36.10. załatwianie podstawowych spraw w urzędach	3	2	1
36.11. rozporządzanie swoimi pieniędzmi (liczenie pieniędzy, decydowanie o wydatkach, opłacanie rachunków itp.)	3	2	1
37. Biorąc pod uwagę Pana/i stan zdrowia, czy potrzebuje Pan/i systematycznej pomocy ze strony rodziny lub innych osób? 1. Tak – przejdź do pyt 38 2. nie - przejdź do pyt 40 3. trudno powiedzieć - pomiń pyt 31 i 32, nie czytać odpowiedzi	38. Czy otrzymuje Pan/i taką systematyczną pomoc? 1. Tak – przejdź do pyt 39 2. nie - przejdź do pyt 40		

<p>39. Kto udziela Panu/i takiej systematycznej pomocy? <i>[Można wskazać więcej niż jedną odpowiedź]</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. dzieci 2. synowa, zięć 3. wnuki 4. rodzeństwo 5. dalsza rodzina (krewni) 6. opiekun/opiekunka/pracownik socjalny z ośrodka pomocy społecznej (lub innej tego typu instytucji) 7. opiekun/opiekunka opłacana prywatnie 8. sąsiedzi 9. przyjaciele / znajomi mieszkający poza najbliższym sąsiedztwem 10. wolontariusz (osoba obca pomagająca nieodpłatnie) 11. inna osoba – jaka?

<p>40. Czy chciał/aby Pan/i otrzymywać taką pomoc?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tak 4. nie 	<p>41. Proszę powiedzieć, co <u>zazwyczaj</u> Pan/i robi, gdy czuje się chory/a, ma jakieś dolegliwości? <i>Można wybrać tylko jedną odpowiedź.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Idę do lekarza i stosuję przepisane leki 2. Stosuję wypróbowane domowe sposoby 3. Zażywam leki dostępne w aptekach bez recepty 4. Nic nie robię, czekam, aż dolegliwości same przejdą 5. Korzystam z usług medycyny niekonwencjonalnej /radiestetów, bioenergoterapeutów,, leczenia dietą, ziołami, medycyną dalekowschodnią itp./ 6. Postępuję w inny sposób
---	---

42. Czy widzi Pan/i potrzebę aby w najbliższym czasie:	tak	nie	trudno powiedzieć - <i>nie czytać odpowiedzi</i>
42.1. zamieszkać w domu pomocy społecznej lub zakładzie opiekuńczo-leczniczym (ZOL)	1	2	3
42.2. uczęszczać do domu dziennego pobytu dla osób starszych gdzie w ciągu dnia zapewniona jest opieka, posiłek, zajęcia rehabilitacyjne i rekreacyjne	1	2	3
42.3. brać udział w zajęciach organizowanych przez kluby seniora (wycieczki, zajęcia rekreacyjne, kulturalne, hobbistyczne)	1	2	3
42.4. korzystać z odpłatnych usług opiekuńczych/pielęgniacyjnych	1	2	3
42.5. zamienić aktualne miejsce zamieszkania na inne, które będzie bardziej dostosowane do pana/i	1	2	3

wieku			
42.5. ngos uniwersytet dzialajace na rzecz osób starszych	1	2	3
43. Czy w ciągu ostatniego roku, był/a Pan/i zmuszony/a z powodu braku pieniędzy zrezygnować z:	tak	nie	trudno powiedzieć - <i>nie czytać odpowiedzi</i>
43.1. wizyty u lekarza specjalisty	1	2	3
43.2. wizyty u dentysty/leczenia zębów	1	2	3
43.3. wykupienia recept/kupna leków lub innych środków medycznych zalecanych przez lekarza	1	2	3
43.4 .wizyty u lekarza ogólnego	1	2	3
43.5. usług protetycznych	1	2	3
43.6. zrobienia analiz i badań diagnostycznych	1	2	3
43.7. zakupu okularów zalecanych przez lekarza	1	2	3
43.8. zabiegów rehabilitacyjnych	1	2	3
43.9. leczenia szpitalnego	1	2	3
43.10.innych usług medycznych/zdrowotnych	1	2	3

44. Czy po ukończeniu 65 roku życia doświadczał/a Pan/i następujących zachowań ze strony innych?	nigdy	sporadycznie	często
1. izolowanie od znajomych, innych osób,ograniczenie możliwości spotkania się i rozmawiania z innymi osobami	1	2	3
2. zamykanie w pomieszczeniu, w domu	1	2	3
3. szarpanie	1	2	3
4. popychanie	1	2	3
5. poszturchiwanie	1	2	3

6. uderzanie	1	2	3
7. bicie	1	2	3
8. zabieranie dóbr materialnych z domu	1	2	3
9. zabieranie pieniędzy	1	2	3
10. zmuszanie do prac domowych	1	2	3
11. ośmieszanie	1	2	3
12. wyzywanie	1	2	3
13. wytykanie starości	1	2	3
14. zmuszanie do różnych rzeczy stosując pogroźki, groźby lub szantaż	1	2	3
15. przemoc seksualna, zmuszanie do stosunków seksualnych	1	2	3
45. Jak często w ciągu ostatniego roku był/a Pan/i źle traktowany/a z powodu Pana/i wieku? 1. W ogóle 2. Bardzo rzadko 3. Rzadko 4. Czasami 5. Często 6. Bardzo często 7. Trudno powiedzieć - <u>nie czytać tej odp.</u>	46. Czy spłaca Pan/i jakiś kredyt, jakieś zobowiązanie innego członka rodziny, na przykład syna, córki, wnucząt? 1. Nie 2. Tak, jeden 3. Tak, więcej niż jeden 4. trudno powiedzieć - <u>nie czytać tej odp.</u>		
47. Czy i jak często czuje się Pan/i zaniedbany/a przez innych członków rodziny? 1. W ogóle 2. Bardzo rzadko 3. Rzadko 4. Czasami 5. Często 6. Bardzo często 7. Trudno powiedzieć - <u>nie czytać tej odp.</u>	48. Czy i jak często czuje się Pan/i porzucony/a przez innych członków rodziny? 1. W ogóle 2. Bardzo rzadko 3. Rzadko 4. Czasami 5. Często 6. Bardzo często 7. Trudno powiedzieć - <u>nie czytać tej odp.</u>		
49. Czy po ukończeniu 65 roku życia doświadczał/a Pan/i następujących zachowań ze strony innych	nigdy	sporadycznie	często
1. Zmuszanie do kąpieli / zakaz kąpieli	1	2	3
2. Zbyt szybkie karmienie, ograniczenie pokarmu	1	2	3
3. Odmowa wezwania lekarza	1	2	3
4. Zmuszanie do snu, narzucanie pory snu	1	2	3

5. Ignorowanie potrzeb religijnych, zakaz chodzenia do kościoła, zakaz słuchania radia i programów o charakterze religijnym	1	2	3
6. Zakaz trzymania pamiętek, wyśmiewanie wspomnień	1	2	3
7. Ciągła kontrola ze strony innych	1	2	3
8. Ograniczanie lub uniemożliwianie dostępu do poszczególnych pomieszczeń domowych lub korzystania ze sprzętów (np. telewizor, telefon)	1	2	3
9. Zmuszanie do jedzenia, toalety, brania leków przy użyciu siły fizycznej	1	2	3
10. Kontrolowanie finansów, wydzielanie pieniędzy i rozporządzanie nimi według własnego uznania	1	2	3
11. Pozostawianie w samotności oraz bez opieki w domu, szpitalu lub innym nieznanym jej miejscu	1	2	3
12. Unieruchamianie, krępowanie ruchów	1	2	3
13. Zmuszanie do podpisywania umów, zaciągania kredytów, zmiany testamentu lub ofiarowania datków	1	2	3
50. Czy był/a Pan/i świadkiem lub osobiście Pan/i doświadczyła/ złego lub gorszego traktowania osób starszych?	Tak, osobiście tego doświadczyłem /am	Tak, byłem/am świadkiem takiej sytuacji	nie
1. W miejscach publicznych, na ulicy, w sklepach, w środkach komunikacji	1	2	3
2. W placówkach służby zdrowia	1	2	3
3. W urzędach, bankach	1	2	3
4. W swojej rodzinie	1	2	3
METRYCZKA			
M1. Płeć respondenta (<i>nie pytamy respondenta o płeć tylko sami zaznaczymy</i>)	M2. Ile ma Pan(i) ukończonych lat?		
1. kobieta 2. mężczyzna			

lat
M3. Jakie ma Pan(i) wykształcenie? 1. niepełne podstawowe 2. podstawowe 3. zawodowe 4. średnie 5. wyższe (w tym licencjat)	M4. Jaki jest Pana(i) stan cywilny? 1. kawaler/panna 2. zamężna/zonaty 3. rozwiedziony/a 4. wdowiec/wdowa 5. w wolnym związku 6. w separacji
M5. Jak ocenia Pan(i) swoją sytuację materialną? 1. żyję bardzo biednie nie starcza mi nawet na podstawowe potrzeby 2. żyję skromnie i muszę na co dzień bardzo oszczędnie gospodarować 3. żyję średnio zamożnie – starcza mi na co dzień, ale muszę oszczędzać na poważniejsze zakupy 4. żyję dobrze i starcza mi na wiele bez specjalnego oszczędzania 5. żyję bardzo dobrze i mogę sobie pozwolić na pewien luksus 6. trudno powiedzieć – <u>nie czytać tej odp.</u>	

M6. Jak ocenia Pan(i) swój aktualny stan zdrowia? 1. bardzo dobrze 2. dobrze 3. ani dobrze, ani niedobrze 4. źle 5. bardzo źle 6. trudno powiedzieć – <u>nie czytać tej odp.</u>	M7. Czy według Pana(i) aktualny stan zdrowia pozwala na podjęcie jakiegokolwiek pracy? 1. tak 2. nie 3. trudno powiedzieć – <u>nie czytać tej odp.</u>
M8. Czy w ciągu ostatnich pięciu lat Pana(i) stan zdrowia uległ poprawie czy też pogorszeniu? 1. mój stan zdrowia uległ zasadniczej poprawie 2. mój stan zdrowia uległ poprawie, ale w nieznacznym stopniu 3. mój stan zdrowia się nie zmienił 4. mój stan zdrowia uległ nieznacznemu pogorszeniu 5. mój stan zdrowia uległ zasadniczemu pogorszeniu 6. trudno powiedzieć – <u>nie czytać tej odp.</u>	M9. Czy posiada Pan(i) orzeczenie o niepełnosprawności? 1. Tak – <u>przejdź do pyt. nr M10</u> 2. Nie 3. Nie wiem
M10. Którą grupę inwalidzką lub stopień niepełnosprawności Pan(i) posiada? 1. pierwszą / znaczną 2. drugą / umiarkowaną 3. trzecią / lekką 4. nie wiem – <u>nie czytać tej odp.</u>	M11. Czy jest Pan(i) osobą niepełnosprawną od urodzenia? 1. Tak – <u>przejdź do pyt. nr M16</u> 2. Nie – <u>przejdź do pyt. nr M15</u>

Dziękujemy za udział w badaniu

